

VARFÖR ERBJUDA POPULÄRMUSIK PÅ FOLKBIBLIOTEK?

**En studie av hur folkbiblioteken i Sverige och
Danmark önskar tillhandahålla populärmusik och i
vilka syften**

Steve Nilsson och Martina Persson

Examensarbete (20 poäng) för magisterexamen i Biblioteks- och informationsvetenskap
vid Lunds universitet.

Handledare: Birgitta Olander

BIVILs skriftserie 2007:19

ISSN 1401:2375

© Författarna

Vi vill tacka vår handledare, Birgitta Olander, för vägledning och stöd under uppsatsarbetets alla faser. Vidare vill vi tacka Pär-Ola och Tanja för att de översatte enkäten till danska åt oss. Våra väldigt tillmötesgående och engagerade respondenter förtjänar också ett stort tack; utan att de tagit sig tid att besvara våra frågor hade den undersökning som uppsatsen bygger på inte varit möjlig att genomföra. Tack också till våra opponenter för konstruktiv kritik och värdefulla synpunkter. Sist, men inte minst, vill vi rikta ett särskilt tack till Nikita, som haft ett enormt tålamod med oss under arbetet med denna uppsats.

Title

Why offer popular music in public libraries? – A study of how public libraries in Sweden and Denmark wishes to offer popular music and in what purpose

Abstract

This master thesis is written in the purpose to discover which attitudes the public libraries in Sweden and Denmark have towards offering popular music to their patrons, how they motivates their choices and why they make the choices they make. The essay focuses on the differences and similarities between the Swedish and Danish libraries and relates their attitudes to the Finnish researcher Sanna Taljas three discourses regarding music policies in libraries.

We examined this by sending out a question sheet to public libraries in Sweden and Denmark, the questions were regarding popular music's place in the library and how they build up their music collection. The question sheets were sent out to a total of 116 libraries of which 46 were Danish.

The conclusions we drew after our examination were that Danish and Swedish public libraries have a lot in common in the way they regard and distribute popular music in the public libraries. Both of the respondent groups puts user demand high on the priority list as well as having a collection that holds significant works of many genres.

Keywords

Music, Music library, Selection principles, Discourses, Music policies,

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	5
1.1. Introduktion.....	5
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställning	7
1.4 Avgränsningar och definitioner.....	8
1.5 Disposition	8
2. Metod.....	10
2.1 Val av metod	10
2.2 Validitet och reliabilitet.....	11
2.3 Urval.....	12
2.4 Genomförande.....	12
2.5 Etiska aspekter	12
3. Bakgrund.....	14
3.1 Svensk kulturpolitik och musik på svenska bibliotek	14
3.2 Dansk kulturpolitik och musik på danska bibliotek	16
3.3 Musikbranschen idag	16
4. Litteraturgenomgång	18
4.1 Det danska bibliotekssystemet	18
4.2 Danska lagar, utredningar och rekommendationer om musik på folkbibliotek ..	18
4.3 Det svenska bibliotekssystemet.....	21
4.4 Svenska lagar, utredningar och rekommendationer om musik på folkbibliotek	22
4.5 Tidigare forskning.....	25
5. Teori.....	31
5.1 Tre sätt att motivera musikens plats på bibliotek	31
5.1.1 Den folkbildningsinriktade diskursen.....	32
5.1.2 Den alternativinriktade diskursen.....	32
5.1.3 Den efterfrågeinriktade diskursen	33
5.1.4 Schema över diskursernas egenskaper	33
6. Resultat och diskussion	36
6.1 Den svenska undersökningen	36
6.1.1 Sammanfattning	56
6.2 Den danska undersökningen.....	57
6.2.1 Sammanfattning	77
6.3 Slutsatser	79
6.3.1 Är biblioteken intresserade av att tillhandahålla populärmusik, i så fall varför/varför inte?...79	
6.3.2 Avspeglas bibliotekens syften med att erbjuda musik i deras verksamhet och i så fall hur?...80	
6.3.3 Hur önskar biblioteken tillhandahålla musik?	81
7 Källförteckning	83
7.1 Litteratur.....	83
7.2 Använda webbplatser	85
7.3 Otryckta källor i författarnas ägo	86

1. Inledning

1.1. Introduktion

Musik är något som är en stor del av de flesta människors liv. Dagligen översköljs vi av musik på radio, på tv och i affärer. De flesta av oss skulle säkert inte tveka att placera musik bland de viktigaste kulturella företeelser vi har, jämte litteraturen.

Biblioteken har alltid haft som målsättning att tillhandahålla kultur till samhällets medborgare och musik har länge setts som en viktig del av det svenska kulturlivet. När musiken först gjorde sitt intåg på de svenska biblioteken var det till en början endast västerländsk konstmusik, även kallad klassisk musik, som ansågs höra hemma på biblioteken. Sedan dess har dock en allt större del av bibliotekens musikutbud kommit att utgöras av populärmusik.

Med cd-skivans intåg på 90-talet blev det betydligt lättare för biblioteken att tillhandahålla ett skivutbud och cd-skivor finns idag för utlån på många svenska folkbibliotek, där verksamheten ofta ses som en självklar del av bibliotekets service.

Den tekniska utvecklingen har dock gått framåt i en rasande fart sedan dess och det krävs inte längre något fysiskt medium för att distribuera musik. En väldigt stor andel av den musik som människor lyssnar på idag är istället lagrade i form av musikfiler, oftast i formatet mp3, på datorer eller mp3-spelare. Efterhand som allt fler fått smidig tillgång till bredband, antingen hemifrån eller från något närliggande bibliotek eller Internetcafé, har det blivit allt vanligare att musik införskaffas i detta format, istället för till exempel på en cd-skiva. Detta eftersom det oftast går väldigt snabbt och lätt att på Internet hitta och få hem en låt man söker som en musikfil med en ljudkvalité som är fullt tillräcklig för de allra flesta och nedladdning av musik över Internet är nu för tiden något som väldigt många människor är bekanta med.

Det finns flera tjänster som erbjuder laglig nedladdning av musik mot betalning samt en omfattande illegal fildelning, som varit en het fråga de senaste åren. Förändringen har även nått biblioteken och sedan en tid tillbaka är inte heller utlåning av musik synonymt med utlån av någon form av fysiskt medium längre. Så väl svenska som danska bibliotek kan idag erbjuda sina användare möjlighet att kostnadsfritt låna hem musik över Internet. Denna utveckling har gjort det möjligt också för de mindre biblioteken att tillhandahålla ett musikutbud, eftersom verksamheten inte längre kräver varken fysiskt utrymme på biblioteket eller en dedikerad bibliotekarie.

Om man får tro en artikel, som publicerades i Svenska Dagbladet den 25:e augusti 2006, har dock de sätt tekniken hittills använts på i folkbibliotekens musikverksamhet långt ifrån varit en succé. Artikeln, som har rubriken ”gratis nedladdning fiasko för bibliotek”, berättar att möjligheten att gratis, och fullt lagligt, ladda ner populärmusik, inklusive de allra senaste hitlistelåtarna, via bibliotekens hemsidor, lanserades i mars 2006. Det berättas vidare att det är Bibliotekstjänst som står för den tekniska lösningen och att de uppgett att ett 40-tal bibliotek runt om i landet anslutit sig till Musikwebb, som tjänsten heter, när artikeln skrevs. Med tanke på att företaget Apple gjort jättesuccé med sin digitala skivbutik ”iTunes”, som säljer musik över Internet, och med tanke på de mängder av människor som, att döma av den omfattande illegala fildelningen, gärna vill ha musik men inte är beredda att betala för den, borde Musikwebb vara en oerhört populär tjänst. Artikeln påstår dock att ”flera av de bibliotek som sedan ett halvår erbjuder digitala lån har bara haft några hundra nedladdningar”, att ”tjänsten ser ut att bli en dyrbar affär eftersom biblioteken ändå måste betala en stor klumpsumma till skivbolagen” och att ”För Ljungbys stadsbibliotek innebär det att varje nedladdad låt hittills kostat hundra kronor styck för kommunen”.

Vi är båda mycket intresserade av musik och involverade i olika aspekter av musikbranschen och artikeln gjorde oss väldigt nyfikna på hur det kunde komma sig att tjänsten inte blivit mer framgångsrik än så, om det nu verkligen förhöll sig på det viset.

Efter att själva ha testat Musikwebb, som tjänsten heter, och efter att ha pratat med såväl musikbibliotekarierna som biblioteksanvändare med erfarenhet av tjänsten, kändes det inte längre särskilt förvånande att den inte blivit någon succé. Framförallt tror vi att det skulle krävas en längre lånetid, att filerna även var möjliga att spela i alla mp3-spelare, eller åtminstone i de mest populära samt bättre möjligheter för bibliotekarierna att påverka utbudet, eller vilka delar av detta som lyftes fram. Vi fick dock veta att anledningen till att Bibliotekstjänsts system inte tillåter vare sig längre lånetider, att musiken spelas i alla mp3-spelare eller att biblioteken påverkar utbudet är att de stora skivbolagen vägrar gå med på något av detta.

Efter att ha resonerat kring detta slog det oss att om man skulle välja att inte erbjuda musik från de största bolagens artister skulle det troligtvis vara möjligt att skapa en, i de flesta övriga avseenden, bra mycket mer attraktiv tjänst än Bibliotekstjänsts Musikwebb. Något som talar för detta är t.ex. den kommersiella tjänsten emusic.com, som är en mycket förmånlig tjänst som riktar sig till alla musikintresserade människor, som inte behöver erbjudas de största bolagens artister för att vara nöjda.

Men skulle en sådan tjänst vara av intresse för folkbiblioteken? Det beror naturligtvis på om dessa över huvud taget är intresserade av att erbjuda populärmusik och i så fall i vilka syften. De svenska folkbiblioteken har gjort olika val när det gäller huruvida de ska erbjuda musik. De som valt att erbjuda musik har vidare fattat olika beslut när det gäller vilka målgrupper de i så fall ska rikta sig till, vad samlingen ska innehålla och hur denna ska tillhandahållas. Vilka val de gjort i dessa frågor beror till stor del på deras, uttalade eller outtalade, syfte med verksamheten.

Rent spontant kunde vi tänka oss flera möjliga anledningar till varför ett folkbibliotek skulle kunna tänkas vara intresserade av att erbjuda populärmusik. Det skulle till exempel kunna vara för att:

- Locka nya användare till biblioteket.
- Tillfredsställa önskemål från redan befintliga användare.
- Stödja det lokala musiklivet.
- Utbilda genom att visa på de verk som anses vara de mest betydelsefulla ur ett musikhistoriskt perspektiv.
- Visa på den bredd som finns inom musik.
- Vara ett alternativ till det kommersiella utbudet i övriga samhället.

Efter att ha diskuterat det hela kom vi fram till att det skulle vara intressant att veta mer om hur de svenska folkbiblioteken motiverar sin musikverksamhet eller brist på musikverksamhet.

I Danmark fattas flera viktiga beslut gällande bibliotekens verksamhet på statlig nivå. Ett sådant beslut är att de danska folkbiblioteken enligt lag ska tillhandahålla musik. När vi fick veta detta, blev vi även intresserade av att ta reda på vilka tankegångar som låg bakom denna lag och hur musikbibliotekarierna på de danska folkbiblioteken resonerar kring musikverksamheten. Framförallt blev vi intresserade av att jämföra detta med hur musikbibliotekarierna på de svenska biblioteken resonerar, för att ta reda på om det finns några skillnader som går att förklara med det danska musikobligatoriet.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är därför att ta reda på vilka attityder de svenska och danska folkbiblioteken har till att erbjuda populärmusik, hur de resonerar kring detta och varför de resonerar som de gör. Vi kommer även att titta på skillnader och likheter mellan de olika svenska biblioteken samt mellan de olika danska biblioteken, såväl när det gäller deras målsättningar med musikverksamheten som när det gäller utbud, tillhandahållande och fokus på användargrupper. Avslutningsvis kommer vi att diskutera vilka skillnader och likheter som finns mellan hur biblioteken resonerar i Sverige och hur de resonerar i Danmark.

1.3 Frågeställning

Den forskningsfråga vi ska försöka besvara med detta examensarbete är huruvida medelstora folkbibliotek i Sverige och Danmark är intresserade av att tillhandahålla populärmusik och i så fall i vilka syften samt vilka uttryck dessa syften tar sig i verksamheten.

Vi har valt att dela upp frågeställningen i följande tre delfrågor;

* Är biblioteken intresserade av att tillhandahålla populärmusik och i så fall varför/varför inte?

* Avspeglas bibliotekens syften med att erbjuda musik i deras verksamhet och i så fall hur?

* Hur önskar biblioteken tillhandahålla musik?

Den första delfrågan syftar till att ta reda på om folkbiblioteken har ett intresse av att tillhandahålla populärmusik, om de ser det som en värdefull del av verksamheten. Den andra delfrågan ställer vi för att ta reda på om biblioteken har några syften med sin musikförmedling och om det i så fall syns i deras verksamhet. Den tredje och sista delfrågan ställer vi för att ta reda på vilka biblioteken ser som de bästa sätten att tillhandahålla musik, vilka format föredras och på vilka sätt ska låntagarna få ta del av samlingen?

1.4 Avgränsningar och definitioner

Eftersom vi bara har några veckors tid till vårt förfogande har vi valt att avgränsa bort musik som vi inte räknar som populärmusik. Med populärmusik avses, i den här uppsatsen, all musik som inte är klassisk musik, konstmusik, jazz, blues, musikalmusik eller folkmusik. Eftersom det är viktigt att våra respondenter förstår vad vi menar med populärmusik finns denna definition även med i enkäten.

När vi skriver bibliotek är det folkbibliotek vi avser om inget annat anges.

1.5 Disposition

Vår uppsats består av sju kapitel. Första kapitlet är en *inledning* där vi går igenom ämnesval, problemformulering, syfte och frågeställningar. Kapitlet avslutas med avgränsningar och definitioner samt det avslut du just nu läser det vill säga en genomgång av uppsatsens disposition. Vi tyckte det var viktigt att etablera vårt syfte, problem och frågeställningar tidigt i uppsatsen. Detta för att läsaren skulle ha det med sig redan i kapitel två.

Kapitel två har namnet *metod* och berör den metod vi valt, det vill säga kvantitativ. Kapitlet går igenom hur vi har gjort vårt urval och hur vi har genomfört vår undersökning och avslutas med de etiska aspekter vi tagit hänsyn till. Vi ger även en förklaring till begreppet diskurs.

Kapitel tre bär namnet *bakgrund* och behandlar den svenska och danska kulturpolitiken och musik på bibliotek i respektive land. Kapitlet avslutas med en kort genomgång om hur musikbranschen ser ut idag .

Kapitel fyra är vår *litteraturgenomgång*. Vi går där igenom tidigare forskning om musik på bibliotek, men också lagar och utredningar, som rör musikverksamhet på danska respektive svenska bibliotek.

Kapitel fem är går igenom vår teoretiska grund och kallas således *Teori*. Vi går i detta kapitel igenom den teori vi framförallt använder, det vill säga Sanna Taljas tre musikbiblioteksdiskurser.

Kapitel sex är en kombination av *resultat, analys och diskussion* där vi går igenom vår undersökning, presenterar och analyserar resultatet. Vi ger även svar på våra frågeställningar och presenterar således våra slutsatser.

Kapitel sju innehåller vår *litteraturförteckning* samt en förteckning av de webbplatser vi använt under arbetets gång.

2. Metod

2.1 Val av metod

Eftersom syftet med vårt arbete är att reda på vilka attityder medelstora folkbibliotek har till att erbjuda populärmusik och hur de resonerar kring detta räcker det inte med åsikter från representanter för ett fåtal av dessa bibliotek. Vi behövde därför en datainsamlingsmetod som gav oss möjlighet att få respons från en stor mängd biblioteksrepresentanter och för att vi skulle kunna dra några statistiska slutsatser av de svar vi fått in måste dessa vara formulerade på sätt som gör dem jämförbara och möjliga att dela in i olika kategorier. Vi har därför valt att samla in dessa åsikter genom att genomföra en enkätundersökning.

En sådan kvantitativ metod ger en överblick över en stor mängd data, vilket gör det möjligt att se mönster och strömningar i de uppgifter man får in. Metodens begränsade svarsalternativ gör det även betydligt enklare att kategorisera svaren i olika grupper. Begränsade svarsalternativ kan vara en nackdel i situationer där fler alternativ än de som forskaren har tänkt sig kan föreligga, eller då mer ingående förklaringar kan vara av vikt. Det kan dock vara en nödvändighet för att kunna ställa frekvensen av ett visst svarsalternativ i proportion till frekvensen av andra för att mäta hur vanligt förekommande en viss åsikt eller företeelse är. Metoden arbetar med hårddata som ger svaret på hur många, men inte på varför. En annan nackdel med en kvantitativ metod är därför att den inte ger någon inblick i, eller några förklaringar till, de bakomliggande orsakerna och motiveringarna till varför respondenterna resonerar som de gör. I situationer där forskaren däremot främst är ute efter att mäta företeelser, som hur ofta förekommande en viss åsikt är relativt en annan, eller hur grupper av människor prioriterar, är dock en kvantitativ undersökningsmetod lämplig. (Svenning 2003, s. 72-75)

Vi är dock även intresserade av varför de olika biblioteken resonerar som de gör och för att kunna dra några slutsatser om detta, utifrån de resultat enkäterna ger oss, måste vi sätta in de svar vi fått i ett större sammanhang. Vi har därför valt att utforma vår enkät så att varje svar går att knyta till någon av de diskurser som forskaren Sanna Talja redogör för i sin bok *Music, culture and library* (2001). Detta eftersom vi anser att dessa diskurser tydliggör likheter, skillnader, grupperingar och mönster när det gäller hur folkbibliotek resonerar kring att erbjuda musik. Att redan från början ha sådana preliminära kategorier klara underlättar senare i processen, när det är dags att sammanställa och analysera de svar man fått in. Det kan dock finnas en viss fara i att förlita sig allt för mycket på förutfattade meningar om vilka svar man kan tänkas få in

samt vilka idéströmningar de olika potentiella svaren ger uttryck för. Detta bland annat eftersom det då är lätt hänt att man omedvetet formulerar sina frågor så att de påverkar respondenternas svar i en viss riktning. (Bell 1995, s. 127)

Vi var emellertid väl medvetna om detta och ansträngde oss därför för att formulera så neutrala enkätfrågor som möjligt.

Vi har alltså inte själva genomföra någon diskursanalys, men eftersom vi använt oss av diskurser, för att sätta in de svar vi fått i ett större sammanhang, i syfte att även kunna diskutera varför respondenterna resonerar som de gör, vill vi nedan kortfattat beskriva vad en diskurs är. Iver B. Neumann definierar diskurser på följande vis:

En diskurs är ett system som producerar en uppsättning utsagor och praktiker som genom att etablera sig institutionellt kan framställa sig som mer eller mindre normala. De konstituerar verklighetsuppfattningen hos sina bärare och fungerar till viss del bestämmande för olika typer av sociala relationer.

(Neumann 2004, s. 157)

Diskursen kan vara uttalad eller outtalad, men den styr dock alltså personers handlande och tänkande. I vårt fall det tänkande och handlande som präglar musikverksamheten på folkbibliotek, framförallt när det gäller avsikten med beståndet. Marianne Winther Jörgensen och Louise Phillips har använd sig av en annan definition på diskurser:

”... man [kan] betrakta diskurser som sociala mönster av betydelsefixeringar som står i instabila förhållanden till varandra. En diskurs är således ett bestämt *sätt* att tolka världen (eller delar av världen).”

(Winther Jörgensen och Phillips, 2000, s. 136)

En tydlig definition som visar att diskurser är något som rör varje del av vårt dagliga handlande.

2.2 Validitet och reliabilitet

Validitet och reliabilitet är två begrepp som bör genomsyra hela studien. Hög validitet innebär att något har relevans och hög reliabilitet innebär att forskningen är pålitlig. Reliabiliteten kan testas genom att kontrollera om oberoende mätningar ger samma resultat. Ett sätt att nå hög validitet är att ha ett så standardiserat format som möjligt, detta för att respondenterna ska reagera så likt som möjligt. Svaren ska vara lätta att fylla i och anledningarna till förvirring angående vad som efterfrågas ska vara minimala. Det ska inte spela någon roll om respondenten svarar idag eller imorgon, deras tankebanor ska fungera likadant vid interaktion med enkäten. (Trost 2001, s. 60) När det gäller validiteten är relevans något man måste argumentera för eftersom detta beror på forskningsproblemet. Det är också viktigt för validiteten att man valt rätt informanter för undersökningens syfte, annars kan man inte dra några relevanta slutsatser.

2.3 Urval

Vår undersökning gäller medelstora folkbibliotek och med detta avser vi bibliotek i kommuner med mellan 20 000 och 50 000 invånare. Anledningen till att vi valt att undersöka just detta segment är att vi tror att många folkbibliotek, i kommuner med färre än 20 000 invånare, inte har tillräckliga resurser för att kunna tillhandahålla ett musikutbud. Vi tror även att flera av de större folkbiblioteken kanske inte behöver göra aktiva val, på samma sätt som de lite mindre, när det gäller vad de ska fokusera på, eftersom de har mer resurser att röra sig med. Vi är i första hand intresserade av att undersöka attityderna hos de bibliotek som har resurser nog att erbjuda musik, men som av resursskäl tvingas fokusera på en eller några få målgrupper.

2.4 Genomförande

För att ta reda på vilka kommuner som har mellan 20 000 och 50 000 invånare gick vi igenom statistik från Statistiska Centralbyrån. Därefter påbörjades arbetet med att leta upp e-postadresser till de folkbibliotek vi ansåg var huvudbiblioteket i respektive kommun. Detta oftast ganska enkelt att avgöra. Efter en tids detektivarbete lyckades vi finna e-postadresser till alla dessa bibliotek utom totalt fem stycken, och skickade ut vår enkät till samtliga med känd adress, vilket var 70 svenska och 43 danska. Vi gjorde med andra ord en så kallad totalundersökning. Det innebär att vi inte behöver oroa oss för huruvida vårt urval är representativt för den totala den population vi vill undersöka, det vill säga i vårt fall samtliga bibliotek i kommuner med mellan 20 000 och 50 000 invånare (Ejlertsson 1996, s.18-19).

För att sammanställa och utforma enkäten, använde vi ett webbverktyg kallat Mamut online survey (<http://www.mamut.se>). Detta verktyg var till väldigt stor hjälp vid utformandet och distributionen av enkäten och även för respondenterna när de skulle besvara och lämna in enkäten. Vi är övertygade om att det faktum att verktyget lät oss publicera enkäten på webben gjorde att vi fick in betydligt fler svar än vad vi annars skulle ha fått.

2.5 Etiska aspekter

Enligt Ejlertsson (1996) bör en seriös enkätundersökning uppfylla följande etiska krav:

Informationskravet - Respondenterna ska bli informerade om enkätundersökningens syfte och att det är frivilligt att delta.

Samtyckeskravet – I enkätsammanhang där enkäten utförs via dator eller post ges samtycke från respondenten när denne svarar på enkäten.

Konfidentialitetskravet – deltagarna i studien ska behålla sin anonymitet för utomstående och enskilda deltagare ska inte kunna identifieras.

Nyttjandekravet – uppgifterna om enskilda personer i enkäten får endast användas till det syfte som enkäten avser och inte i något annat sammanhang. (Ejlertsson 1996, s. 29-30)

Vi har utformat vår enkät efter dessa riktlinjer och informerar respondenterna om dess syfte i vår enkätintroduktion. Eftersom enkäten är webbaserad får vi deras samtycke då den lämnas in. Vår enkät rör bibliotekets verksamhet i stort och inte enskilda personer eller känsliga ämnen och vår enda identifieringsmöjlighet är bibliotekens e-postadress. Detta gör att vi inte kan röja enskilda personers identitet och därmed tillgodoses även konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

3. Bakgrund

3.1 Svensk kulturpolitik och musik på svenska bibliotek

De svenska folkbiblioteken började tillhandahålla musikmedier på 60-talet. Det var de större biblioteken, i de större städerna, som först började med verksamheten och till en början var musikutbudet främst tillgängligt för avlyssning. Detta hade sin förklaring i att det var väldigt få medborgare som hade musikanläggning hemma och biblioteket värnade om sin roll som en jämlik plats för alla medborgare i samhället. Det pågick något av en "biblioteksboom" i landet vid denna tid, man byggde nya bibliotek och biblioteken prioriterades som demokratiska kulturcentra med mer aktiviteter än bara bokutlåning. (Schelin 2004, s. 12)

Musikutbudet på dåtidens bibliotek var dock relativt enkelspårigt och dominerades av västerländsk konstmusik, även kallad klassisk musik. Enligt den tidens norm var folkbildning det viktigaste syftet med folkbibliotekens verksamhet och det var med argumenten att klassisk musik var en viktig del av vårt kulturarv, och därför borde vara en del av folkbildningen, som musik fick en plats på folkbiblioteken. Allteftersom breddades dock utbudet. Man tog in jazz, barnmusik och visor. Användarna var dock mest intresserade av att låna populärmusik, men den starka folkbildningstanken och det faktum att skivorna ansågs för ömtåliga för att lånas ut samt ha för låg kvalitet rent musikaliskt för att köpas in utgjorde ett hinder för detta. (Schelin 2004, s. 12)

Den moderna kulturpolitiken formades i mitten av 70-talet, när grunden till det som skulle bli den statliga kulturpolitiken lades genom ett antal propositioner och riktlinjer. Utredning *Ny kulturpolitik* var grunden till att kulturpolitiken blev ett självständigt politiskt sakområde. I sann 70-talsanda var kritiken mot det kommersiella samhället stark och orättvisorna gällande olika förutsättningar att kunna nyttja kulturutbudet stod i fokus. (Nilsson 2003, s. 241)

"Det är en grundläggande orättvisa att människor av geografiska, utbildningsmässiga eller andra skäl eller på grund av brister i kulturlivets organisation är utestängda från aktiviteter och upplevelser. Klyftor i fråga om föreställningsramar och uttrycksmöjligheter medför isolering och konflikter."

(*Ny kulturpolitik 1972, s.173*)

Följande områden samlades under begreppet kulturpolitik:

- ord, scen, bild och tonkonst
- massmedier
- kulturarbete i folkbildning och föreningar

- kulturarvet
- (Nilsson 2003, s. 242)

Det skulle sedan dröja till 1995 innan nästa kulturutredning genomfördes. Denna fick titeln *Kulturpolitikens inriktning* och är, enligt Sven Nilsson (2003), mindre ideologiskt laddad än sin mer idépolitiska föregångare. Istället är det ett system av samverkande och konkurrerande perspektiv som beskrivs. Nilsson identifierar följande;

- Individperspektiv
- Ett konstens perspektiv
- Ett medieperspektiv
- Ett kulturarvsperspektiv
- Ett samhällsperspektiv

(Nilsson 2003, s. 247-248)

Vilken plats har då musiken i kulturpolitiken? Det är framförallt de stora institutionerna, som symfoniorkestrar, musikskolor och konsertarrangörer, som märks i musikpolitiken. Musikskolorna och Kulturskolorna står själva för nästan två tredjedelar av det samlade offentliga stödet till musik. Staten ger även bidrag till fonogramutgivning för att säkerställa mångfalden i utgivningarna. (Nilsson 2003, s. 141)

Den enda stora statliga utredning som fokuserat på just musikutbudet på folkbiblioteken är utbildningsdepartementets rapport *Musik och folkbibliotek. Rapport om en kartläggning av folkbibliotekens musikverksamhet*. Denna utredning genomfördes i början av 80-talet, när besparingarna återigen hade börjat märkas på biblioteken, efter de gyllene åren på 60- och 70-talen. I denna utredning fann man bland annat att biblioteken så gott som helt hade gett upp tanken på att tillhandahålla musik för avlyssning. Det framkom även att en del av biblioteken tänkte avveckla sitt musikutbud, medan andra snarare tänkte utveckla den delen av sin verksamhet.

När CD-skivan gjorde sitt intåg på 90-talet tog musikverksamheten på folkbiblioteken ordentlig fart. CD-skivan tar mindre plats, är lättare att låna ut och tål mer slitage än sin föregångare vinylskivan (Schelin 2004, s. 13).

Dagens musikutbud på folkbiblioteken ser dock helt annorlunda ut. I *Kulturstatistik 2000* rapporteras följande om det fysiska mediebeståndet;

”Mediebestånden i de kommunala folkbiblioteken var år 2000 sammanlagt 46,6 miljoner volymer, varav böckerna svarade för 44 miljoner volymer och AV-medierna för 2,6 miljoner volymer.”

(*Kulturstatistik 2000*, s. 78)

AV-medierna utgjorde med andra ord 5,6 % av det totala fysiska mediebeståndet, men stod, enligt *Kulturstatistik 2002*, för hela 12 % av utlånen. (*Kulturstatistik 2002*, s. 93)

Under 2000-talet har också de nya Internet-tjänsterna gjort det möjligt för biblioteken att låna ut musik utan att ha de förutsättningar eller den kompetens som krävs för att anskaffa och tillhandahålla ett fysiskt utbud.

3.2 Dansk kulturpolitik och musik på danska bibliotek

Danmark har en lång tradition av att erbjuda musik på bibliotek. Redan 1960 bildades Dansk Musikbiblioteksforening, DMBF, en förening som verkar som ett nätverk för bibliotekarier och bibliotek med musikinriktning. (DMBF)

Den danska bibliotekslagen har också ända sedan 1993 slagit fast att biblioteken bör tillhandahålla musikbärande material. Dansk bibliotekslagstiftning skiljer sig ganska mycket från den svenska när det gäller den omfattning den styr bibliotekens verksamhet i. Sverige har en väldigt vag bibliotekslag, som till exempel inte nämner musikens plats på biblioteken överhuvudtaget. Istället står det de svenska biblioteken fritt att själva utforma och definiera sin verksamhet. Danmark har däremot en detaljerad lagstiftning, som ger tydliga förhållningsregler när det gäller hur stora delar av bibliotekens verksamhet ska bedrivas och vad den ska innehålla. Den senaste danska bibliotekslagen, som kom år 2000, gjorde till exempel Danmark först i Europa med att lagstifta om obligatorisk musikförmedling på folkbiblioteken. Lagen föregicks av ett antal utredningar och rapporter, där den mest inflytelserika var *Betænkning om Bibliotekerne i Informationssamhället*, mer känd som UBIS-rapporten, som Kulturministeriet gav ut 1997. Vi kommer att gå igenom de delar av denna rapport som kan vara av vikt för denna uppsats mer utförligt i vår litteraturgenomgång.

I Danmark finns även en ny lag som säger att biblioteken måste vänta fyra månader, efter att ett musikaliskt verk har släppts för försäljning, innan de får erbjuda verket. Detta för att så många som möjligt, av dem som vill höra skivan medan den fortfarande är nyutgiven, ska köpa skivan istället för att låna den gratis på biblioteket, eftersom man från skivbranschens sida hävdar att man annars riskerar att förlora betydande inkomster. (DMBF)

3.3 Musikbranschen idag

Inom förlags- och skivindustrin har det på senare år skett en större omvälvning som följt två motsatta trender. Samtidigt som de stora internationella bolagen köpt upp de medelstora företagen har många små bolag dykt upp. Dessa har ofta haft som målsättning att finna och lansera nya talanger. När dessa små bolag etablerats och fått en publik är det vanligt att de köps upp av storbolagen som önskar lansera deras artister och produktioner på en bredare marknad. De största skivbolagen är idag delar av gigantiska multinationella medieföretag som förutom skivor även ger ut tidningar och böcker, producerar film och dataspel samt driver radiostationer och tv-kanaler. Den musik som ges ut av något av bolagen hörs därför ofta i filmer, tv- och dataspel som producerats av samma bolag. (Furusten 2003, s. 21)

Eftersom vinsten per exemplar oftast blir större ju större en upplaga är försöker de multinationella bolagen i regel sälja samma produkt på så många olika marknader som möjligt, vilket gynnar satsningar på ett mindre antal artister och skivutgivningar. På så vis kan koncentration av ägande och makt verka hämmande på bredd och mångfald i utbudet, vilket i sin tur kan leda till musikutbudet likriktas och den breda musikverksamheten stagnerar. (Furusten 2003, s. 22)

Men samtidigt som storföretagen stärker sina positioner har populärmusiken splittrats upp och uppfattningarna om vad som är bra musik är nästan lika många som det finns kompisgäng. Utbudet har skiktats och varje större genre kan delas in i en stor mängd undergrupper. Denna mångfald kan ses som en motkraft mot den internationella likriktningen och ger utrymme för dem som använder sig av musik för att uttrycka sig eller för att finna sin identitet, liksom för dem som sysslar med musik för att de brinner för det. (Furusten 2003, s. 25).

4. Litteraturgenomgång

4.1 Det danska bibliotekssystemet

Det danska kulturministeriet är uppdelat i områdena Arkiver, Biblioteker, Biblioteksavgift, Børnekultur, Forskning, Idræt, Kunstarterne, Kultursamarbejde med kommunerne, Kulturarv, Museer mv., Ophavsret, Radio og tv, Uddannelser, Zoologiske anlæg & Tilgængelighed. (Kulturministeriet)

Under kulturministeriet lyder Biblioteksstyrelsen. Biblioteksstyrelsen har i uppdrag att realisera de mål och visioner som Kulturministeriet har i åtanke för biblioteken. Styrelsen ska också stötta och vägleda biblioteken i olika frågor rörande förändringar inom biblioteket, lagtolkningar etc. 1946 infördes en biblioteksavgift som också ligger på Biblioteksstyrelsens bord. Biblioteksavgiften är de pengar som tillfaller författare och andra upphovsmän när deras verk lånas ut på biblioteken. Man arbetar också med att samla in biblioteksstatistik och att standardisera katalogisering och klassifikation. (*Værd at vide om Biblioteksstyrelsen*)

Biblioteksstyrelsens kanske mest framträdande uppgift är att stödja samarbetet mellan de 245 folkbibliotek, 16 centralbibliotek och cirka 350 forskningsbibliotek som det danska biblioteksväsendet består av. Syftet med detta samarbete är att snabbt kunna tillhandahålla material när låntagaren behöver det, även om låntagarens bibliotek inte har tillgång till det. Detta bland annat genom att centralbiblioteken fungerar som en hjälpresurs för folkbiblioteken, exempelvis när det gäller att ta fram material som folkbiblioteken inte har tillgång till. (*Fakta om bibliotekerne*)

4.2 Danska lagar, utredningar och rekommendationer om musik på folkbibliotek

De danska folkbiblioteken kunde, om de så ville, erbjuda musik redan 1964 med hänvisning till den bibliotekslag som kom det året, då denna bland annat slog fast att AV-material (Audiovisuellt material) skulle kunna finnas på biblioteken. 1993 fick Danmark en ny bibliotekslag som lyder:

”Folkebibliotekerne bør bestræbe sig på at stille musikbærende og andre audiovisuelle materialer til rådighed.”

(*Lov om folkebiblioteker 1994*).

Här inte bara tillåts biblioteken tillhandahålla AV-material, utan lagstiftarna har gått ett rejält steg längre och säger att de rent av bör göra det. Värt att notera är även att musikbärande media nämns särskilt, vilket kan tolkas som en extra stark rekommendation att tillhandahålla just musik. Ännu var detta dock inget krav och när Danmark fick sin fjärde bibliotekslag, i juli 2000, hade ca hälften av landets folkbibliotek musiksamlingar (Vind 2000). I och med den nya bibliotekslagen blev landet dock först i Europa med att kräva av sina folkbibliotek att dessa skulle förmedla musik:

”§1. Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lydbøger og andre egnede materialer til rådighed såsom musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer, herunder Internet og multimedier.”

(*Lov om biblioteksvirksomhed 2000*)

Lagen gör det alltså obligatoriskt för folkbiblioteken att ställa flera olika medier, däribland musikmedier, till invånarnas förfogande. Lagen säger inget om hur stor samlingen behöver vara, men det beslutades att biblioteken skulle tilldelas det så kallade ”bloktilskudet” på 100 miljoner danska kronor extra varje år för att musikobligatoriet inte skulle gå ut över bokbeståndet. Dessa pengar skulle dock inte vara öronmärkta för musikmedier eller ens för biblioteken, utan det förutsattes att kommunerna inte skulle lägga pengarna på annat, åtminstone inte i någon större omfattning. (Wikström 2004, s. 19)

Lagen fastställer även att det inte bara ska vara möjligt för användarna att nyttja material av dessa medietyper på plats, utan att medierna även ska kunna lånas hem om så önskas.

”§5. Folkebibliotekerne står til rådighed for enhver for benyttelse på stedet og for udlån af materialer. Forpligtelsen til udlån vedrører de materialer, der er nævnt i §1, stk.1.”

(*Lov om biblioteksvirksomhed 2000*)

För att alla bibliotek skulle klara av det nya kravet på obligatorisk musikförmedling har också ett förberedelsearbete pågått i Danmark sedan lagen kom, till exempel gav Biblioteksstyrelsen år 2000 ut skriften *Musik på biblioteker. Råd og vink fra Biblioteksstyrelsen* som skrivits av Tine Vind från Danmarks Biblioteksskole. Skriftens syfte var att den skulle vara ett hjälpmedel för biblioteken under anpassningen till den nya lagen och den vänder sig främst till de bibliotek som saknade eller bara hade en liten musiksamling före juli 2000. Exempel på ämnen den tar upp är musik och Internet, musik och användargrupper samt uppbyggnad av samling och material. Skriften ger också tips om hur man kan välja material och behandlar ämnen som bibliotekarien som musikförmedlare samt musikbiblioteken och framtiden (Vind 2000).

År 2001 tillsatte den danska Biblioteksstyrelsen en arbetsgrupp bestående av nio fackkunniga personer från Biblioteksstyrelsen, centralbiblioteken, folkbiblioteken, musikbiblioteken och Statsbiblioteket. Dessa skulle hitta en eller flera modeller för att säkra tillgången till fysiskt musikmaterial på folkbiblioteken, genom påbyggnadsmaterial. Med fysiskt musikmaterial avses här den del av samlingen som inte består av elektroniskt material, utan av till exempel cd-skivor och noter. Med

påbyggnadsmaterial avses främst speciella och ovanliga titlar som man inte kan förvänta sig att folkbiblioteken själva ska införskaffa. Gruppen fann tre tänkbara modeller som skulle kunna säkra tillgången till fysiskt musikmaterial på folkbiblioteken och den de valde innebär att Statsbiblioteket samt fyra centralbibliotek får särskilda statliga medel för att fungera som komplement till övriga biblioteks samlingar.

När det gäller icke-fysiskt musikmaterial har de danska biblioteken idag även möjlighet att erbjuda ett antal tjänster som gör det möjligt för användarna att låna hem musik i elektronisk form över Internet. En sådan tjänst är Det Virtuelle Musikbibliotek, som fokuserar på kvalitetsvärderad dansk musik. En annan är Musikbiblioteket som, förutom att publicera musiknyheter och artiklar, även låter användarna lyssna på musikfiler.

Dessa tjänster har föregåtts av utredningar som Biblioteksstyrelsen tillsatte när den förstod att ett medieskifte, som skulle innebära att den nätburna musiken skulle få större och större utrymme, troligtvis var i antågande. Bland annat fick en arbetsgrupp bestående av tre personer från folkbibliotek, en från ett centralbibliotek, en från det Kongelige Bibliotek, två från Biblioteksstyrelsen och en från Statsbiblioteket i uppdrag att utreda bibliotekens möjligheter att tillgängliggöra lagligt nätpublicerat musikmaterial för biblioteksanvändarna. Gruppen skulle även studera copyright och digital kopiering samt klarlägga och ge förslag på registrering och förmedling av musikresurser på Internet. Rapporten, som blev klar 2001, tar bland annat upp ljud och musik på Internet, visioner om framtidens musikförmedling i det virtuella rummet och åtkomst av nätburna musikfiler på nätet. (*Netbårne musikressourcer* 2001).

En annan projektgrupp, bestående av tio personer från statsbiblioteket och från Århus kommuns bibliotek, genomförde en användarundersökning om förmedling av nätburen musik via biblioteken. 846 deltagare fick svara på frågor, bland annat om bibliotekens materialutbud, den egna användningen av MP3-filer samt sina tankar och önskemål om möjligheten att ladda ner musik från nätet, både på biblioteket och hemma. Resultaten redovisades i en rapport som visar att det fanns ett ganska stort intresse för att få tillgång till ljudfiler via biblioteket, särskilt om det gick att nyttja en sådan tjänst hemifrån. Många användare kunde även tänka sig att betala för en sådan tjänst. (*Fremtidsmusikken i danske biblioteker* 2001).

Upprinnelsen till musikobligatoriet var rapporten Info-samfundet år 2000. *Rapport fra udvalget om informationssamfundet år 2000*, men det är främst den efterföljande så kallade UBIS-rapporten (*Betænkning om Bibliotekerne i Informationsområdet*), som det danska Kulturministeriet gav ut 1997, som har legat till grund för framtagandet av Danmarks nya bibliotekslag. Rapporterna behandlar en utredning om bibliotekets roll som centrum för offentlig information och kultur, i förhållande till dess roll som etablerare av ett offentligt elektroniskt servicenät. Målet med detta var att undvika att vissa medborgare skulle komma att tillhöra ett A-lag och andra ett B-lag, när det gäller kunskaper om informationsteknologi. Även upphovsrättsliga frågor, med anknytning till bibliotek, undersöktes och biblioteksväsendets organisation sågs över, i syfte att hitta nya samarbetsmöjligheter. Vidare undersöktes möjligheten att ta ut en avgift för vissa tjänster, till exempel musikutlåning. Allmänna utvecklingstendenser när det gäller medievanor hos befolkningen studerades också och det konstaterades att den dominerande roll som böcker, tidningar och tidskrifter tidigare haft i allt högre utsträckning tagits över av andra medier som radio, TV, dvd och cd. Även den ökande

mängden nätverksbaserade tjänster tas upp. Mer tid spenderas idag med dessa medier än för några år sedan samtidigt som mindre tid används till läsning. Efter att ha konstaterat att ljud- och bildmedier troligtvis kommer att öka i produktion, och popularitet och resonerat kring att det i längden inte är möjligt för biblioteken att ignorera det kulturutbud som dessa medier kommer att utgöra, rekommenderas att det ska vara obligatoriskt för biblioteken att förmedla alla de medier som medborgarna efterfrågar. Detta motiveras med att ljud- och bildmedier spelar en så dominerande roll i vår kultur, att musik, film och multimedieprodukter, som till exempel dataspel av hög kvalitet, inte bör stängas ute från bibliotekets utbud av kulturella och konstnärliga produkter.

Det kan dock finnas tekniska, ekonomiska och upphovsrättsliga aspekter som man måste ha tagit i beaktande innan man inför en ny lag som gör det obligatoriskt att tillhandahålla vissa medier. Därför ägnas en del av rapporten åt att diskutera de följder och problem som en sådan lag skulle kunna komma att medföra. Det resoneras kring hur biblioteken ska kunna uppfylla sådana krav och föreslås att de bör få ekonomisk kompensation, för att skyldigheten att erbjuda ljud- och bildmedier inte ska gå ut över bokbeståndet. En siffra som nämns är 300 miljoner danska kronor. Det föreslås också att upphovsrättslagen ska anpassas för att inte utgöra ett hinder för realiseringen av en sådan lag. Vidare sägs att det skulle krävas att bibliotekarierna får nödvändig kompetens när det gäller inköp och förmedling av dessa medier.

Som ett ytterligare argument för lagförslaget hänvisas till statistik från 1996, där det framgår att musik och andra ljudmedier stod för 5,5 % av det totala beståndet, om man inte räknade talböcker och videofilmer, men utgjorde 9,6 % av alla utlån. Det hänvisas även till en användarundersökning som gjorts i Århus i syfte att ta reda på invånarnas förväntningar på framtidens bibliotek. Respondenterna fick, bland mycket annat, välja vilka tre, av totalt 13, olika materialkategorier som de ville se mer av på biblioteket. 57 % valde facklitteratur, 53 % skönlitteratur, 36 % musik, 27 % handböcker och lexikon, 24 % Internet och databaser, 23 % CD-ROM, 7 % tidningar, 7 % lokalhistoriskt material och 6 % ljudböcker. Resultatet visar att det finns ett stort intresse för att få tillgång till musikrelaterade medier på biblioteken (*Forventninger til fremtidens folkebibliotek* 1997). Undersökningen visar även att det framför allt är unga och studenter som är intresserade av ljud- och bildmedier.

4.3 Det svenska bibliotekssystemet

Den svenska bibliotekslagen föreskriver att varje kommun ska tillhandahålla ett folkbibliotek till sina medborgare samt att varje län bör ha ett länsbibliotek. Lagen föreskriver också att varje högskola och universitet ska ha ett bibliotek samt att det bör finnas skolbibliotek på landets skolor. Dessa bibliotek arbetar i samverkan. (Sveriges Bibliotekslag)

Det finns även specialbibliotek som exempelvis Talboks- och punktskriftsbiblioteket och Centrum för lättläst som främjar låntagare med problem att läsa och skriva. Dessa specialbibliotek förser biblioteken med lämpligt material för denna låntagargrupp. (*Litteraturen, läsandet och språket*)

Avdelningen för nationell samverkan på Kungliga Biblioteket har också ett så kallat Ansvarsbibliotekssystem, vilket i praktiken innebär att det finns sex ansvarsområden som är tilldelade lika många högskolor, forsknings och universitetsbibliotek. Ansvarsområdena är Teknik med grundvetenskaper, Medicin, Lantbruk, skogsbruk, veterinärmedicin och miljövard, Humaniora, Ekonomi, Psykologi/pedagogik, Biokemi och Samhällsvetenskap. (*Ansvarsbibliotekssystemet*)

4.4 Svenska lagar, utredningar och rekommendationer om musik på folkbibliotek

Till skillnad från den danska bibliotekslagen säger den svenska ingenting om huruvida folkbiblioteken ska, eller ens bör, erbjuda invånarna ett musikutbud. Istället är det upp till varje enskild kommun att bestämma vilka medier som ska tillhandahållas av de bibliotek som har till uppgift att serva kommunens invånare.

Det finns över huvud taget inga statliga styrdokument som kräver eller rekommenderar att svenska folkbibliotek ska erbjuda tillgång till musik. Dock finns ett antal kulturpolitiska mål som kommunerna har i uppgift att uppfylla, så länge det är möjligt (*De kulturpolitiska målen* 1996). Dessa säger visserligen inte heller uttryckligen att kommunerna bör ge sina invånare tillgång till musik, men däremot säger de mycket som talar för detta. Bland annat säger de att det är en central kulturpolitisk uppgift att skapa reella förutsättningar för alla att meddela upplysningar eller uttrycka tankar, åsikter och känslor och att en reell yttrandefrihet kräver att det finns en mångfald arenor som är lättillgängliga för människor, oberoende av social tillhörighet, kön, yrke, geografisk belägenhet etniskt ursprung eller funktionshinder. Tankar åsikter och känslor uttrycks ofta i musik och att erbjuda musik på folkbiblioteken skulle kunna vara ett sätt att skapa förutsättningar för dem som använder sig av denna uttrycksform att nå ut på en arena som är tillgänglig även för ovanstående grupper.

Det sägs vidare att

”Kulturpolitiken skall verka för alla människors möjlighet och lust att vara en del av kulturlivet, att uppleva kultur och ägna sig åt eget skapande. De hinder som gör att många människor och grupper fortfarande står främmande för kulturlivet måste brytas ned. Kulturinstitutionernas arbete måste breddas och i större utsträckning utgå från ovana deltagares villkor”.

(*Kulturpolitikens inriktning* 1995)

Musik är utan tvekan en av de kulturyttringar som väldigt många svenskar är intresserade både av att uppleva och att själva skapa. Att erbjuda musik på folkbiblioteken är ett sätt att uppmuntra detta. Det är också ett sätt att bredda bibliotekens verksamhet, från att enbart fokusera på litteratur, och på så vis locka invånare, som annars kanske inte skulle ha nyttjat biblioteket, att även ta del av det övriga kulturutbudet. Särskilt med tanke på att det sägs i de kulturpolitiska målen att ”förutsättningen för kulturell jämlikhet skapas hos den unga människan” kan detta vara en god idé, då ett genomtänkt musikutbud troligtvis skulle locka många unga, eftersom denna grupp lyssnar väldigt mycket på musik och innehåller många väldigt musikintresserade personer.

Kulturell mångfald sägs, i de kulturpolitiska målen, vara en förutsättning för ett rikt kulturliv. Kulturpolitiken ska därför verka för kulturell mångfald genom att ”stödja och stimulera kulturutövare och kulturella uttryck över ett brett fält”. Musiker kan räknas som kulturutövare och deras musik som kulturella uttryck och eftersom målet är just ett rikt kulturliv med kulturell mångfald förefaller det märkligt om inte även dessa delar av kulturlivet skulle stödjas och stimuleras kulturpolitiskt.

Kulturpolitiken ska, enligt de kulturpolitiska målen, främja ett rikt kulturutbud i hela landet och alla skall ha möjlighet att uppleva kultur oberoende av var de bor. Eftersom ”alla” även innefattar dem som, av en eller annan anledning, har svårt för, eller bara inte är intresserade av, läsning kan detta vara ett starkt argument för att, som i Danmark, kräva att folkbiblioteken ska tillhandahålla kultur i andra former än som litteratur. Och anser man att ”ett rikt kulturutbud” även bör innefatta musik kan ett sätt att främja detta i hela landet vara att erbjuda musik på alla svenska folkbibliotek.

En annan sak som sägs i de kulturpolitiska målen är att ”den nya informationstekniken bör utnyttjas för att göra kulturen tillgänglig oberoende av avstånd i tid och rum”. När det gäller musik kan detta göras genom att biblioteken erbjuder musik, för direkt lyssning (så kallad streaming) och/eller nedladdning, via sina hemsidor.

De kulturpolitiska målen säger även att kommunerna, staten och kulturinstitutioner har ett ansvar för att det svenska kulturarvet bevaras, vårdas, visas och brukas. Det svenska kulturarvet innefattar självfallet även svensk musik och det är Statens ljud- och bildarkiv samt Statens Musiksamlingar som ansvarar för att samla in, dokumentera, beskriva, bevara och vårda det svenska musikaliska kulturarvet. Dock är det ganska få svenska medborgare som använder sig av de exemplar som dessa institutioner har i sina samlingar. Som kulturinstitution har därför folkbiblioteken ansvar för att musik, som kan anses vara en viktig del av vårt kulturarv, visas för och kan användas av medborgarna.

Förutom ovanstående uttalanden i de kulturpolitiska målen, som alltså kan ses som argument för att de svenska folkbiblioteken ska erbjuda musik, kan man även hitta argument för att biblioteken i så fall bör prioritera ett brett musikutbud med alternativ till kommersiell musik. Det sägs till exempel att mångfalden ska främjas i syfte att motverka kommersialismens negativa verkningar, som avspeglar sig i likriktning, förytligande och centralisering, på kulturens alla områden. Experimentell och nydanande konst ses som avgörande för framtida expansion och kvalitet och eftersom sådan sällan är kommersiellt lönsam ska nya kulturella uttryck och mindre etablerade kulturutövare stimuleras och stödjas. Det betonas även att alternativ till slentrianmässig och schablonartad kulturproduktion, precis som gediget kunnande, är av särskilt vikt i strävan efter kvalitet. Även att barn och unga har alternativ till det kommersiella kulturutbudet anses vara av särskild vikt.

Trots att det inte är lag på det i Sverige är det idag många svenska folkbibliotek som erbjuder musik, kanske delvis på grund av de kulturpolitiska målen, och det har gjorts en del utredningar och rapporter om musik och musikvanor i Sverige. Här nedan går vi kortfattat igenom några saker som sagts i dessa som kan vara av relevans för vårt ämne.

I *Musiken, människan, samhället: musikutbildning i framtidsperspektiv: principbetänkande* (1976), föreslår OMUS (Organisationskommittén för högre musikutbildning) bland annat bättre bibliotek för lån av musikalier och fonogram, för att musikpedagoger och musikstuderande ska få bättre tillgång till läromedel. År 1979 gav Kulturrådet ut rapporten *Fonogrammen i kulturpolitiken* där det bland annat står att bibliotekens verksamhet borde byggas ut till att i större utsträckning omfatta fonogram.

Den senaste statliga utredningen som behandlar musik på folkbibliotek är utbildningsdepartementets rapport *Musik och folkbibliotek* (1983). Rapporten presenterar statistik från ett stort antal bibliotek, som deltog i en enkätundersökning, och denna visar att bara 9 % av biblioteken hade formulerat mål för musikverksamheten och de bibliotek som hade gjort det hade väldigt varierade målsättningar. Somliga bibliotek hade formulerat hela musikpolitiska program medan andra bara hade målsättningen att biblioteket skulle ha ett bestånd av fonogram

I rapporten kommer författaren, Bibbi Andersson, också med en del synpunkter och idéer. Hon menar bland annat att en viktig uppgift för biblioteken är tillgängliggöra musik som annars skulle vara svår att få tag i, särskild för invånarna i mindre orter utan välsorterad skivaffärer. Hon tror dock att många bibliotekarier saknar tillräcklig kunskap och kännedom om musiklivet och tycker det är svårt att skaffa sig en övergripande bild, eftersom det är ett så stort område. Detta, menar hon, kan medföra att den musikpolitiska helhetssyn som borde ligga till grund för ett biblioteks musikverksamhet ersätts av inskränkt tyckande, intolerans och revirtänkande. För att undvika detta föreslår hon att varje bibliotek ska ha genomtänkta och väl formulerade riktlinjer att följa samt bibliotekarier med rätt kompetens. (*Musik och folkbibliotek: rapport om en kartläggning av folkbibliotekens musikverksamhet* 1983, s. 97ff).

1986 gav DIK ut skriften *Tonvikt på musik* i syfte att visa kommunala politiker och tjänstemän hur folkbibliotekens kan utforma sin verksamhet. Författarna anser att spridningen av fonogram är mer otillfredsställande än spridningen av litteratur och menar därför att folkbiblioteken har en viktig uppgift i att tillhandahålla fonogram för att på så vis främja musiklivet.

Även kulturutredningens slutbetänkande *Kulturpolitikens inriktning* (1995) säger dock ett antal saker om musikpolitiken som vi ser som relevanta för folkbibliotekens verksamhet. Musikpolitiken ska enligt betänkandet:

- medverka till att fler får möjlighet att utöva musik, enskilt och i grupp,
- öka tillgänglighet till och intresse för olika slags musik,
- främja kvalitetssträvanden, utveckling och förnyelse i musiklivets olika delar och inom olika genrer.
- verka för att de musikaliska arven tas till vara och brukas.

(*Kulturpolitikens inriktning* 1995, s. 399)

År 2000 genomfördes ett mycket omfattande forskningsprojekt kallat *Musik, medier, mångkultur* av Musikaliska akademien. Projekt syftade både till att kartlägga musikens olika roller i den kulturella mångfald som råder i nutidens Sverige, men också till att utforma redskap för att kunna sja om musikens roll i framtidens samhälle. Den kulturella mångfalden menar man har växt fram i den rasande takt vi nu bevittnar genom att musiken har utvidgats till den grad att det nu sker en förändring i samhället som gör att vi nu grupperar oss efter vår kulturella tillhörighet (musiksmak etc.) istället för som tidigare, genom vårt sociala arv (klass, yrke etc.). Grunden för undersökningen lades genom ett antal fallstudier av musikindustrin och hur musiken tog plats i media samt även särskilda grupperingar av människor. (Lundberg 2000, s. 14ff).

Studien berör dock inte alls bibliotekets roll som förmedlare av musik och detta beror antagligen på studiens fokus på massmedia. Man missar därmed en viktig del av den musikförmedling som inte är beroende av kommersiella krafter utan finansieras av offentliga medel och på så sätt kan stödja privata musikorganisationer och musikutövare även samt även kan stödja det lokala musiklivet genom att agera som ett forum för demos eller arrangemang.

4.5 Tidigare forskning

I sin bok, *Music, culture and the library* (2001), analyserar Sanna Talja intervjuer med biblioteksanvändare samt olika policydokument som behandlar bibliotekens verksamhet, i syfte att identifiera olika diskurser. Därefter sätter hon in de olika biblioteksdiskursernas uppkomst i deras historiska sammanhang och går igenom historiska vändningar när det gäller hur koncepten kultur, konst och civilisation förstås. Detta gör hon genom att jämföra biblioteksdiskurserna med texter som behandlar radions musikpolitik eller kulturpolitik i allmänhet.

När Talja analyserar intervjuer med 28 olika biblioteksanvändare finner hon att användarnas uppfattningar om bibliotekens urvalsprinciper inte skiljer sig nämnvärt från hur bibliotekspolicys och serviceprinciper beskrivs i officiella texter.

Hon finner även att användarna, till ytan sett, har förvånansvärt samstämmig syn på musikbiblioteks serviceprinciper och deras kulturella och sociala roll. Ett bra exempel på detta är att när intervjusubjekten tillfrågades om på vilka grunder de tycker material ska köpas in till bibliotekets samlingar betonar de, utan undantag, att ingen grupp bör exkluderas från bibliotekens service och att alla genrer och alla möjliga musikmaker bör täckas av ett biblioteks samling. Detta prioriterades av samtliga intervjuade oavsett vad de önskade finna på biblioteket för egen del. Talja kallar detta för "diversity talk" och menar att detta betonas så konsekvent när användare talar om biblioteken att det kan kallas diversity ethics. Det är dock tydligt att de intervjuade inte såg det som självklart att samlingarna skulle vara uppbyggda efter denna princip, eftersom de ansåg att detta var något som behövdes argumenteras för. (Talja 2001, s. 47-50)

De intervjuade förstår att ett bibliotek inte har ekonomisk möjlighet att köpa in allt och att det därför är nödvändigt att hitta något sätt att avgöra vilket material som är viktigt och vilket som är mindre viktigt i ett biblioteks samling. När de intervjuade tillåts resonera mer kring detta finner Talja att biblioteksanvändare har olika uppfattningar om

vad som är det huvudsakliga syftet med bibliotekets verksamhet och vad den varierade och balanserade samlingen de alla vill ha innebär i praktiken, liksom av som menas med kvalitet. Trots detta anses dock innebörden av dessa begrepp så självklart för dem som använder dem att dessa sällan ser något behov av att definiera begreppen närmare. Det blir också tydligt att användarna prioriterar olika och ser olika uppgifter för biblioteket beroende på vilken utgångspunkt diskussionen har. (Ibid, s. 50)

När det som diskuteras är att det behövs mer pengar till att utveckla biblioteken hänvisas ofta till argument från The general education repertoire och bibliotekets roll som stöd för utbildning och studier betonas. När det gäller musik menar de vars tankegångar Talja räknar till denna diskurs att en varierad samling är en samling som innehåller de ”viktigaste” verken inom varje genre och att samlingens huvudsakliga syfte är att ge en bild av hur musiken och de olika musikaliska stilarna har utvecklats. Vilka som är de viktigaste verken ses som något objektivt som musikbibliotekarier kan avgöra genom sin kompetens. Kvalité är för dem synonymt med lång hållbarhet och de menar att en stor del av populärmusiken inte bör köpas in, även om den efterfrågas flitigt för tillfället. Detta eftersom den sannolikt snart inte kommer att efterfrågas alls, på grund av att trenderna inom populärmusik skiftar väldigt snabbt. Bibliotekets uppgift bör inte vara att försöka hänga med i de snabbt växlande trenderna. Istället bör de verk som håller i längden, vilket ofta visar sig först efter en tid, prioriteras.

När diskussionen istället tar sin utgångspunkt i att det kommersiella utbudet är allt för likriktat anses ofta att bibliotekens roll bör vara att gynna alternativ till det kommersiella och argumenten hämtas från the alternative repertoire. Kvalité ses här som motsatsen till likriktning. Som det genuina och äkta som är skapat för att artisten har något att förmedla och inte med främsta syfte att sälja så mycket som möjligt. För att skapa en varierad samling bör man undvika det likriktade och istället satsa på musik som har något eget. På så vis ser man till att det finns alternativ för alternativa artister att nå ut med sin musik och för alla de aktivt musikintresserade människor som inte får sina behov tillfredställda av det kommersiella musikutbudet att komma över musik som kan tilltala dem. (Ibid, s. 50-54)

När det som diskuteras är medborgares kulturella intressen används ofta argument från The demand repertoire för att kritisera hur det samhälleliga kulturstödet distribueras. De som använder sig av argument från denna diskurs menar att kulturella institutioner måste ändra sina policys och anpassa sig till de förändringar som har skett inom det kulturella området. När det gäller musik menar de att det inte finns något objektivt sätt att avgöra vad som är kvalitet, utan att kvalitén ligger i de upplevelser musiken skapar hos den som lyssnar, vilket är högst individuellt. Bibliotekarierna bör därför överlåta till sina användare att avgöra vad som ska finnas i bibliotekens samlingar. På så vis får man en samling som faktiskt används och eftersom människor har olika smak kommer samlingen att vara varierad och innehålla något för alla. (Ibid, s. 59-62)

Talja menar att dessa åsikter förekommer så flitigt i de sammanhang som nämns här ovan att de i dessa kontexter upplevs som objektiva fakta. Detta ska dock inte tolkas som att det går att hitta diskurserna som sådana. I realiteten finner vi alltid bara fragment av diskurser, såväl i text som i tal, och vilken diskurs som argumenten hämtas ifrån kan ofta skifta beroende på vad som diskuteras. Hon menar vidare att gränserna

mellan diskurserna sällan är helt tydliga. Diskurserna har moderniserats och påverkats av andra diskurser så att de idag sällan existerar i sina ursprungliga, rena, former.

Musik på bibliotek har även behandlats i flera magisteruppsatser. Dessa gav oss en hel del uppslag till frågor och skapade även förväntningar när det gäller vilka svar vi skulle kunna tänkas få.

En av våra frågeställningar är hur biblioteken önskar tillhandahålla populärmusik. Ulrika Mild diskuterar i sin magisteruppsats *Musik på Internet – framtiden för bibliotekens musikavdelningar* (2004) möjligheten till och intresset för elektroniskt förmedlade musikfiler på biblioteken. Det är visserligen inte bibliotekens intresse av att förmedla musik elektroniskt som undersökts, utan hur några av dem som besökt musikavdelningen på Göteborgs stadsbibliotek ställer sig till det hela. Detta är kanske inte så intressant för vår frågeställning, men Mild tar även upp ett antal tjänster för försäljning av musik över Internet, dels så kallade prenumerationstjänster och dels digitala musikaffärer. Hon diskuterar sedan om, och i så fall hur, dessa skulle kunna anpassas så att de kan användas av bibliotek. Hon bedömer tjänsterna utifrån utbud, tillgänglighet och användbarhet samt hur lagar om ersättning till upphovsmän såg ut och kom fram till att det bästa alternativet för biblioteken vore att inleda ett samarbete med någon av de befintliga prenumerationstjänsterna för att på så vis kunna erbjuda en stor mängd musik på en väg som är laglig och sanktionerad av skivbolagen själva.

Madeleine Bergquist och Susanne Bergquist har, i magisteruppsatsen *Kulturary, efterfrågan och musikalisk mångfald – En fallstudie kring bibliotekariers och användares uppfattningar om musikbibliotekets uppdrag och roll* (2005), en huvudfrågeställning som lyder ”Vilka idéer finns kring musikavdelningarnas uppdrag och roll bland bibliotekarier och i den existerande litteraturen? Varför ser dessa idéer ut som de gör och hur stämmer de överens med användarnas förväntningar?”. Den första delen av frågeställningen, vilka idéer som finns kring musikavdelningarnas uppdrag och roll bland bibliotekarier, spelar naturligtvis en avgörande roll för huruvida biblioteken är intresserade av att tillhandahålla populärmusik eller inte och hur de resonerar kring detta, vilket är vår första frågeställning. Även hur de bibliotek som är intresserade av att tillhandahålla populärmusik önskar göra detta är i högsta grad avhängigt av vilka idéer bibliotekarier har när det gäller musikavdelningarnas uppdrag och roll.

För att få svar på sina frågeställningar har Bergquist och Bergquist intervjuat fem bibliotekarier som arbetar på musikavdelningen vid Lunds stadsbibliotek samt delat ut enkäter till bibliotekets besökare. De utmärkande idéer som framkom i intervjuundersökningen, gällande de intervjuade bibliotekariernas uppfattningar om musikbibliotekets roll, var, menar Bergquist och Bergquist, att musikbiblioteket ska vara en viktig resurs för musikspelandet i samhället och då primärt för hobbyspelare. Vidare ska det tillfredställa lokal efterfrågan och därutöver ska det vara ett alternativ till skivbutiker genom att ”tillhandahålla bakåt” och genom att ha ett större utbud av folk- och världsmusik

När det gäller samlingens uppbyggnad ansåg bibliotekarierna att det är viktigt att samlingen speglar den västerländska musikhistorien, men att detta inte utesluter kulturell mångfald, eftersom det finns resurser till att ha bådadera. Vidare menade de att det är viktigt att tillgodose lokala behov och att detta görs genom att låta användarna

lämna inköpsförslag. Avdelningen köper in mycket på inköpsförslag och 9 av 10 inköpsförslag köps in, men bibliotekarierna menar ändå att hållbarhet och kvalitet är mycket viktiga urvalskriterier. De försöker vidare upprätthålla ett basutbud samt köpa in såväl smalare typer av musik som aktuella verk och en strävan efter mångfald betonas också, likaså vårt svenska kulturarv. De menar att musikavdelningens uppgift är att främja bildning gällande musik, ge användarna möjlighet att upptäcka ny musik samt att tillgodose användarnas behov utan dömande attityd. De kritiserar samlingar som bara grundas på efterfrågan, musik som enbart har ett kommersiellt syfte och dömande attityder gentemot användarnas musiksmak. (Bergquist & Bergquist 2005, s. 49-53)

I magisteruppsatsen *Kvalitet: självklar måttstock eller förlegat tankesätt? Sju inköpsansvariga bibliotekariers syn på kvalitet i musiksammanhang* (2005) har Linn Kvist och Liv Olofsson Lundström intervjuat sju bibliotekarier för att undersöka hur folkbibliotekarier som är ansvariga för inköp av fonogram resonerar om kvalitet och hur de arbetar i urvalsprocessen. Intervjuszvaren analyserades sedan utifrån en teoretisk ram som bygger på de tre perspektiv Talja behandlar i sin avhandling *Music, culture and the library* (2005).

De flesta informanterna i undersökningen tycker att det är väldigt svårt att resonera kring begreppet kvalitet. När det gäller kvalitet relaterat till ett visst fonogram menar flertalet av informanterna att kvalitet bara kan definieras i mötet med användaren och att det därför inte går att ha några generella kvalitetskriterier, men när kvalitet relateras till hela fonogramsamlingen betonar flera av informanterna att biblioteket ska vara ett alternativ till mer kommersiella kanaler. På de större biblioteken betonas också vikten av att ha en musikhistoriskt "komplett" samling där inga av de verk som anses tillhöra de mest betydelsefulla saknas. Åsikter om att det måste finnas en sorts professionalitet hos musikerna förekommer dock också.

Kvist och Olofsson Lundström iakttar vidare att flera av informanterna verkar utgå ifrån att kvalitet per definition är klassisk musik, även om de är snabba att förklara att detta inte är deras personliga åsikt. Dansbandsmusik däremot är något som informanterna ibland hänvisar till när de hävdar att de köper musik från alla möjliga genrer, om så önskas av användarna, även om de inte själva uppskattar musiken i fråga. Kvist och Olofsson Lundström ser detta som ett uttryck för att klassisk musik fortfarande ses som något med en inneboende kvalitet medan dansbandsmusik befinner sig i andra änden av kvalitetsskalan.

Vidare konstaterar de att informanternas kvalitetssyn spelar en väldigt stor roll för deras urval, till exempel köper de informanter som anser att kvalitet bara kan definieras av användaren i större utsträckning fonogram efter inköpsförslag och önskemål från användare. De informanter vars åsikter stämmer bäst överens med general education repertoire tenderar däremot att i högre grad se sig själva som experter, med rätt att definiera användarnas behov, och ger därmed användarna mindre möjlighet att påverka urvalet. Istället tenderar de att gå mer efter musikhistoriska aspekter. Det är dock ingen av informanterna i undersökningen som helt resonerar enligt the general education repertoire. De flesta rör sig mellan the alternative repertoire och the demand repertoire. The demand repertoire är den diskurs som är den mest dominerande.

När det gäller hur urvalet går till i praktiken svarar informanterna att de till stor del utgår från recensioner. De säger också att de tittar på olika topplistor samt att de får tips från kollegor, familj och användare. Några av dessa informanter har som huvudsakliga mål att explicit erbjuda användarna det dessa efterfrågar medan andra erbjuder användarna det de efterfrågar med det bakomliggande syftet att detta kanske kan få dem att även upptäcka nya alternativ.

Karin Schelin har skrivit uppsatsen *Populärmusik på folkbibliotek – En studie kring urval* (2004) i syfte att skildra och analysera den musikverksamhet som bedrivs på de svenska folkbiblioteken. För att belysa folkbibliotekens musikverksamhet har hon valt att göra en fallstudie av musikverksamheten på folkbiblioteken i Borås stad. Detta med utgångspunkt i de perspektiv några bibliotekarier och några representanter för musiklivet i Borås har på folkbibliotekens musikverksamhet. Den metod Schelin använt sig av är kvalitativa intervjuer där hon framförallt fokuserat på musikverksamheten i Borås stad, musikbiblioteket och dess uppgift, musiksamarbete, marknadsföring, uppdatering inom musik, Internet samt musikbibliotekariens egenskaper och kunskaper.

Hon konstaterar att musikverksamheten på de kommunalsbibliotek som hon besökte huvudsakligen bestod av att köpa in och låna ut musik på cd och de låntagare som lånar musik är, enligt de bibliotekarier som Schelin har intervjuat, av väldigt varierande ålder, men en majoritet är mellan 15 och 40 år. Schelin får även veta att en påfallande stor andel av dem som lånar musik är män, jämfört med den vanliga låntagaren som oftast är en kvinna. En majoritet av de bibliotek vars personal intervjuats hade inte formulerat någon skriftlig målsättning för sin musikverksamhet. På de bibliotek som Schelin besökte fanns samtliga de tre perspektiv som Talja behandlar i *Music, culture and the library*. Några av de bibliotekarier Schelin intervjuade köpte främst in musik som de ansåg är en del av kulturarvet, andra ansåg att biblioteken främst ska ge besökarna chansen att komma i kontakt med musik som de annars skulle ha missat och en del ansåg att det är viktigast att köpa in det som det är störst efterfrågan på.

I magisteruppsatsen *Musik på bibliotek, införandet av obligatorisk musikförmedling på danska folkbibliotek* (2003) har Emilia Wikström granskat de kulturpolitiska motiven och perspektiven bakom lagen om obligatorisk musikförmedling på danska folkbibliotek och studerat hur folkbibliotekens aktörer sett på genomförandet av reformen. Problemet, som Wikström behandlar, rör hur folkbibliotekens företrädare reagerat inför lagförslaget och vid införandet av bibliotekslagen som gör verksamhet, som tidigare varit frivillig, obligatorisk och i den bemärkelsen likställer musikmedier med mer traditionella medier. För att kunna finna svar på detta har Wikström följt den offentliga diskussionen kring reformen samt intervjuat ett urval företrädare för Biblioteksstyrelsen och folkbiblioteken och hon har då huvudsakligen fokusera på frågan ”varför har man i Danmark lagstiftat om att musikmedier och förmedling ska vara obligatoriskt på folkbibliotek?”. Hon försöker även finna svar på hur musikens framflyttade position på danska bibliotek kan förklaras, hur debatten kring musikobligatoriet sett ut, vilka kulturpolitiska motiv olika aktörer angett som skäl för att införa obligatorisk musikförmedling samt hur biblioteken reagerat på lagen.

Vad Wikström kommer fram till kan vara av stort intresse för oss då det förhoppningsvis kan hjälpa oss att tolka och bättre förstå eventuella skillnader i svaren från våra respondenter. En kvantitativ undersökning som vår ger ju i sig själv i ganska

liten utsträckning svar på varför respondenterna svarar som de gör. En viss förförståelse för dansk kulturpolitik och den danska biblioteksdebatten är även nödvändig för att vi ska kunna ställa relevanta frågor i vår enkät till de danska folkbiblioteken.

När Wikström följer debatten om införandet av obligatorisk musikförmedling finner hon flera olika motiv, men några av dessa är särskilt framträdande. Bland annat en önskan om att frigöra biblioteken från den traditionella bilden där biblioteket främst förmedlar information, kunskap och kultur via litteratur. Istället ska biblioteket kunna erbjuda sina besökare de medier dessa efterfrågar och då måste man ta hänsyn till de nya medievanorna. Man vill att musikmedierna ska vara jämställda med bokmedierna i biblioteken, eftersom man anser att det är innehållet som ska styra huruvida något ska ha en plats i bibliotekens samlingar. Formen för mediet ska inte spela någon roll. Om en person får sitt kulturella behov tillfredställt av att lyssna på en CD-skiva i högre grad än av att läsa en bok, ska biblioteket erbjuda möjlighet att göra det. Biblioteken ska inte bara ta hänsyn till dem som är vana att läsa. För synskadade, analfabeter och invånare med annat modersmål än danska, kan det betyda mycket att få tillgång till alternativa medier.

Ett annat kulturpolitiskt argument bakom lagen, som Wikström uppmärksammar, är att en biblioteksbesökare inte enbart ska vara hänvisade till litteratur, utan varje besökare ska kunna använda det medium hon finner lämpligast, för att få den informationen eller upplevelse hon är ute efter.

Ett angränsande motiv som Wikström finner är att det är viktigt att alla invånare ges chansen att utbildas och utvecklas och därför måste inte bara de största utan alla bibliotek anpassa sig efter de nya förhållanden som råder i samhället när det gäller medier och medievanor. I den politiska debatten framhölls att, i en tid när skillnaden mellan rika och fattiga blir allt större, är det viktigt att biblioteken kan erbjuda information och kultur genom olika medier. Att musik är mycket viktigt för barn och unga och att det därför är viktigt att biblioteken kan säkra allsidighet och kvalitet i utbudet. På så vis kan biblioteken vägleda barn och unga som annars kanske har svårt att hitta rätt i det stora musikutbud som finns idag.

Ett annat motiv som framfördes var att den upplysning folkbiblioteken ska erbjuda inte enbart består av information och kunskap, utan även av den förståelse man kan uppnå genom till exempel skönlitteratur, film och musik.

Genom intervjuundersökningen med biblioteksföreträdare framkom det liknande motiv som de som tagits upp ovan. Det togs även upp att det i Danmark finns en kulturpolitisk hållning som säger att musik är lika viktigt för mänsklig utveckling som läsning.

Wikström ser samtliga dessa motiv som uttryck för en önskan om ökad användaranpassning av folkbiblioteken. Hon konstaterar att enigheten tycks vara stor kring att obligatorisk musikförmedling är viktigt och bra och menar att bakom detta resonemang finns en i stort sett samstämmig hållning som innebär att musikmediet kan och bör likställas med de medier som baseras på skriftspråket.

5. Teori

5.1 Tre sätt att motivera musikens plats på bibliotek

Sanna Talja är en finsk forskare inom Informationsvetenskap som verkar vid the Department of Information Studies, Tammerfors Universitet i Finland. Den teori vi kommer att använda oss av i denna uppsats kommer till stor del från hennes *Music, culture, and the library: An analysis of discourses* (2001), där hon analyserar olika musikbiblioteksdiskurser genom att intervjua bibliotekarier och användare.

Taljas fokuserar i sin undersökning på finska bibliotek, men menar att de finska och de skandinaviska biblioteken inte skiljer sig nämnvärt från varandra, eftersom de utformar sin verksamhet på liknande sätt. Enligt Talja härmar de skandinaviska biblioteken de angloamerikanska kollegorna. Hon hävdar att även fast de finska/skandinaviska bibliotekens samlingar kan skilja sig från de angloamerikanska är konceptet detsamma. (Talja 2001, s. 3-4)

En annan skillnad mellan Taljas undersökning och vår är att Talja baserar sina slutsatser på analyser av olika policydokument och intervjuer med biblioteksanvändare, medan vi gör en kvantitativ undersökning som fokuserar på musikbibliotekariers åsikter. Detta gör att vi kan se både de uttalade och de icke uttalade policys som förekommer, de som inte syns i de skrivna. Att Talja fokuserar på användare och vi på bibliotekarier gör att vi kan se den tanke som finns bakom musikverksamheten men som kanske inte syns utåt, det vill säga användarna kanske inte märker av syftet med verksamheten. Bibliotekarierna kan också svara på hur de ser att framtidens musikförmedling kommer te sig då de har en bättre inblick i hur biblioteket fungerar rent administrativt.

De tre diskurserna Talja urskiljer är:

- The general education repertoire
- The alternative repertoire
- The demand repertoire

Vi har valt att översätta dessa till svenska för att öka förståelsen och diskurserna kommer då att heta:

- Den folkbildningsinriktade diskursen (The general education repertoire)
- Den alternativinriktade diskursen (The alternative repertoire)
- Den efterfrågeinriktade diskursen (The demand repertoire)

Nedan kommer vi att gå igenom varje diskurs mer utförligt.

5.1.1 Den folkbildningsinriktade diskursen

“In the general education repertoire, music library work is approached from the viewpoint of music education and study. The central idea in the general education repertoire is the existence of a “basic repertoire” or “basic collection”. The nature of music library collections is understood to be such that they contain “the central pillars and artists” of each musical genre.”

(Talja 2001, s. 50)

Den folkbildningsinriktade diskursen karaktäriseras av en tydlig folkbildningstanke och biblioteket ses som en institution som ska fördjupa och utveckla musikkunskapen hos användarna, som oftast är musikstuderande eller åtminstone väldigt musikintresserade. Därför betonas, som synes i citatet ovan, vikten av att ha ett basutbud som består av de viktigaste artisterna och verken. Det finns dock ingen diskussion inom diskursen om vilka artister som är att anse som viktiga och som bör ingå i basutbudet, utan detta är styrt av ett redan uttalat eller outtalat kanon. (Ibid, s.52ff)

När biblioteken först började erbjuda musik ansåg de som resonerade enligt denna diskurs att det enbart var den klassiska musiken som var viktig att tillhandahålla. Därför kan man, vid första anblicken, tro att bibliotekarier som är positiva till att erbjuda populärmusik inte kan resonera enligt denna diskurs. Populärmusik har dock idag nått en sådan status att det även inom denna genre finns historiskt viktiga verk, en kanon om man så vill. Därför går det idag att finna flera exempel på resonemang i linje med denna diskurs även när det gäller populärmusik.

Inköpstänkandet genomsyrades dock fortfarande av en i grunden kritisk hållning gentemot nyare populärmusik. När ett nytt musikaliskt verk ges ut är det mycket svårt att avgöra om det senare kommer att ses som musikhistoriskt viktigt och de som resonerar i linje med diskursen menar ofta att biblioteken inte bör ägna sig åt ny populärmusik. De menar att mediekanalerna (TV och radio) tillfredställer det behovet och att de som har ett intresse av nyare populärmusik redan får vad de behöver den vägen.

Musikbibliotekarierna har en framträdande roll i denna diskurs. De ses som fullfjädrade musikexperter och för att kunna arbeta som musikbibliotekarie på ett bibliotek vars musikverksamhet bygger på denna diskurs ska man helst ha en examen i musikkunskap.

5.1.2 Den alternativinriktade diskursen

”In this repertoire, the music library’s function is to supplement other music provision channels. The music library is spoken of as a “cradle of counter culture” a “counterbalance” and as an “alternative to mass culture.” In this repertoire, the music library has an alternative nature in relation to the supply of commercial channel, which is considered to be narrow.”

(Talja 2001, s. 55)

“Den alternativinriktade diskursen” är en reaktion mot den kommersiella musikbranschen. De som resonerar i linje med denna diskurs vill skapa ett alternativ till den musik som spelas på radio och i tv. Man har uppfattningen att det som gör musik kvalitativ och värd att tillhandahålla är att den sticker ut från det likriktade skvalet och att den är skapad, först och främst, för att artisten har något att förmedla och inte med främsta syftet att kunna sälja och dra in pengar. Man anser att en allt för stor del av den

musik som spelas i radio och på tv är framtagen just i detta syfte och att den främsta anledningen till att denna musik spelas så flitigt är att den marknadsförs stenhårt av stora multinationella bolag som försöker mjölka ut så mycket pengar som möjligt ur den så snabbt som möjligt, för att sedan ersätta den med en ny produkt. Den är alltså, enligt detta resonemang, inte skapad för att hålla någon längre tid.

Diskursen gör en tydlig distinktion mellan kvalité och kommersialism och det är en allmän uppfattning som inte ifrågasätts inom diskursen, vars förespråkare anser att oberoende skivbolag och artister samt små genrer ska prioriteras av folkbiblioteken. Biblioteken kan, enligt denna diskurs, även köpa in det som användarna efterfrågar, men då med det bakomliggande syftet att användarna, väl på biblioteket, även ska upptäcka något nytt, något som de kanske först inte visste att de ville ha, eftersom de kanske inte ens skulle få veta att det existerade om det inte fanns på biblioteken. Genom att visa på och erbjuda alternativ menar diskursens förespråkare att biblioteken kan erbjuda användarna sann valfrihet, som de annars löper stor risk att gå miste om på grund av det, enligt diskursen, allt för likriktade utbud som serveras dem av andra, marknadsstyrda, kanaler. (Ibid, s. 54ff)

5.1.3 Den efterfrågeinriktade diskursen

”The demand repertoire is applied when collection work is approached from the point of view of musical tastes and interests. In this context speakers emphasize that collection work should be grounded upon knowledge concerning “musical behaviour”. It is stressed that planning and collection development requires knowledge about the community to be served. In this repertoire, the function of the music library is simply to satisfy user’s needs.”

(Talja 2001, s. 58)

De som resonerar enligt denna diskurs anser att kvalitet är något högst subjektivt och att den musik som, av en person, anses som kommersiell och innehållslös smörja mycket väl kan väcka tankar eller känslor hos en annan person som denna har stor behållning av.

Samlingen delas upp i två kategorier, populär samt icke-populär musik, och den musik som inte lånas ut i tillräckligt hög utsträckning betraktas som ”död musik” som efterfrågas av användarna.

Enligt diskursens förespråkare bör ett biblioteks samling vara helt baserad på vad användarna efterfrågar och inte på vad någon annan anser att de behöver eller borde lyssna på. Användarundersökningar och lånestatistik bör därför vara de främsta verktygen, anser de som resonerar enligt denna diskurs, och de ser det inte som bibliotekens uppgift varken att vara folkbildare eller att vara ett alternativ till det kommersiella, utan de menar istället att ett bibliotek helt och hållet bör vara en serviceinriktad institution. (Ibid, s. 58ff)

5.1.4 Schema över diskursernas egenskaper

Tabell 1 visar ett schema över de egenskaper som de olika diskurserna tillskrivs av Sanna Talja. Schemat tar upp vilken roll musiksamlingen spelar i diskursen, vilka principer man följer när man bygger upp samlingen, vad man kritiserar, efter vilka

aspekter man gör sitt urval, vilka användargrupper man riktar sig till, vilka musikgenrer man arbetar med, vilka musikgenrer man undviker, vilken kunskap som krävs av personalen och vilka mål man har med verksamheten.

Tabell 1 – Översikt över de tre diskursernas egenskaper.

Folkbildningsinriktade diskursen Alternativinriktade diskursen Efterfrågeinriktade diskursen

Music library's role	Cultural institution	An alternative to other provision channels	Social service institution
Idea of collection Building	Collects the basic repertory of each Genre	Reflects the diversity of music	Responds to users needs
Target of criticism	Line that follows demands and concentrates on novelties	Line that follows mainstream supply, instructive line that reflecting 'good taste'	Line that emphasizes high culture and abstract quality
Selection criteria	Historical significance	Marginal areas, experiments, new trends	Systematic following of local demand
User categories	Music students, entertainment listeners	Passive listeners, specialised fans	Users/non-users rock generations, older age classes
Music categories	Serious / light, lasting / superficial, classics / mode music	Mainstream/marginal, commercial / non-commercial	Popular music / rarities, novelties underused materials
Materials not to be Acquired	Novelties, mode music, superficial Pop, entertainment	Chart music, basic rock, basic classics	Rarely used materials
Distribution among Styles	Half classical music half light music	Half according to demand, half rarer and lesser known music	On grounds of loan figures, the share of classical music must not exceed demand
Expertise required in selection	Expertise in music, degree in musicology or music training	Awareness of marginal areas, familiarity with independent and small record production	Knowledge about users and potential users needs
Library's ethical Quality	Provides a chance for all to develop, train and cultivate themselves in the field of music	Guarantees opportunities for musical experimentation, supports non-commercial alternatives	Satisfies musical needs without evaluative methods

(Talja 2001, s. 64-65)

6. Resultat och diskussion

Vi kommer i detta kapitel att gå igenom de svar vi fått på vår enkätundersökning, fråga för fråga och diskutera dessa. Vi har valt att börja med den svenska undersökningen, för att sedan gå vidare och jämföra denna med den danska.

6.1 Den svenska undersökningen

Den svenska enkätundersökningen skickades ut till sjuttio bibliotek runt om i landet och vi fick tillbaka femtiosex stycken, vilket ger oss en mycket bra svarsprocent på 80 %. Enkäten inleds med att respondenten får svara på hur många invånare det är i den kommun där biblioteket befinner sig.

Fråga 1 - Hur många invånare har den kommun som biblioteket verkar i?

Denna fråga är en bra öppningsfråga, då det är en ren faktafråga som besvaras med en enkel siffra. Frågan kräver alltså varken något resonemang eller någon större utläggning från respondenten. Att enkäten inleds med frågor som är enkla att besvara kan vara viktigt då det gör att motståndet mot att besvara de övriga frågorna minskar. Frågan har dock även ett annat syfte än att vara en mjukstart för respondenten. Den är vald med tanke på att det skulle vara intressant att se om vi skulle finna några anmärkningsvärda skillnader mellan svaren från bibliotekarierna som arbetar i de kommuner som har flest invånare, av de i vår undersökning, och hur de bibliotekarier som arbetar i kommuner med förhållandevis få invånare svarat.

Fråga 2 - Erbjuder ni idag era användare möjlighet att låna populärmusik?

Även denna fråga är lätt att besvara och ger respondenten en enkel ingång in i den fortsatta enkäten. Populärmusikens plats på biblioteket visade sig vara given hos en överväldigande majoritet av biblioteken i vår undersökning. Hela 88,68 % svarade jakande på ovanstående fråga och fick då även svara på följdfrågan, som är hur länge biblioteket har erbjudit denna tjänst. Det visade sig att 90-talet var det årtionde då de flesta, av de respondenter som angav ett årtal eller ett årtionde, började erbjuda sina användare möjlighet att låna populärmusik. Hela 44 % av dessa angav att de började med den verksamheten under 90-talet. På andra plats kommer 80-talet med 26 % och på tredje plats 2000-talet med 21 %. Det av de svenska biblioteken som började med verksamheten tidigast började redan under 60-talet.

Fråga 3 - Om inte, är det något ni överväger att göra?

Av de sex respondenter som svarat att de inte erbjuder populärmusik angav hela fyra att detta är något de överväger att göra. Det var alltså inte motvilja mot att erbjuda musik, eller populärmusik, som uppgavs som anledning.

Fråga 4 - Om ni erbjuder populärmusik, vilka målsättningar har ni i så fall med detta? Om ni inte erbjuder populärmusik, varför inte?

Denna fråga ställdes som en öppen fråga, som respondenten fick besvara fritt. Syftet med detta var att vi ville ha en första fingervisning om hur bibliotekens musikansvariga resonerade utan att först ha fått våra olika alternativ presenterade för sig. Vi ville utreda om biblioteken, i likhet med de användare som Talja intervjuat, skulle hävda att målsättningen var att tillhandahålla något för alla. Vi ville även se i vilken utsträckning de skulle ange målsättningar som kunde knytas till någon eller några av de tre diskurserna. Syftet med frågan var även att se hur väl det som respondenterna angav här skulle stämma med hur de sedan rangordnade en mängd olika alternativa målsättningar, när de fick dessa presenterade för sig.

De bibliotek som inte erbjöd populärmusik, vid tidpunkten för undersökningen, uppgav i stort sätt samtliga brist på anslag, eller att den verksamheten inte var prioriterad, som anledning till detta. Tillsammans med svaren på föregående fråga tycker vi att detta visar ganska tydligt att det på de medelstora svenska folkbiblioteken inte finns någon motvilja mot att erbjuda musik, eller populärmusik.

Av de bibliotek som erbjöd populärmusik angav en övervägande andel målsättningar som inte har någon tydlig anknytning till en enskild diskurs, utan som hämtat argument från flera olika diskurser. Oftast var det därför omöjligt att, enbart utifrån svaret på denna fråga, avgöra vilken diskurs som haft störst inflytande på bibliotekets verksamhet. Detta stämmer väl överens med vad Talja säger om att det i regel är först när mer specifika frågor diskuteras som man finner tydliga uttryck för de olika diskurserna.

Till exempel svarade en av respondenterna;

”Att vi ska erbjuda musik med kvalitetsinriktning, att det ska vara fräscht, finnas nyheter men också finnas lite i varje genre och täcka det viktigaste inom exempelvis klassisk musik. Dessutom köper vi in en del på inköpsförslag.”

Det var inte heller ovanligt att respondenterna resonerade enligt the diversity ethics, precis som Taljas intervjupersoner gjorde till en början, och hävdade att målsättningen var att erbjuda något för alla. Här följer några exempel på sådana svar;

”Vi vill kunna erbjuda ett allsidigt och varierat utbud för alla musiksmaker även om vi inte kan köpa allt.”

”erbjuda våra låntagare ett brett utbud av musik”

”Ingen nedskrivna målsättning, men att erbjuda bra populärmusik inom alla genrer.”

En annan respondent svarade kort och gott;

”att möta låntagarnas önskemål/behov”. Dock säger respondenten ingenting om vad biblioteket anser att låntagarna har för behov av bibliotekets musikverksamhet, vilket är nödvändigt för att vi ska kunna knyta svaret till någon diskurs.

Den diskurs som, åtminstone vid en första anblick, verkar vara mest representerad bland de svenska biblioteken är *Den efterfrågeinriktade diskursen*. En respondent svarade till exempel kort och gott följande;

”Bemöta efterfrågan från kunderna”

Och liknande svar var inte ovanliga. Vi fann även exempel på bibliotek som främst resonerade enligt den efterfrågeinriktade diskursen, men som till viss del frångår denna diskurs och även tillämpar andra diskurser. Svaret här nedan är ett bra exempel på det;

”Vi köper in mycket på inköpsförslag och vår förhoppning är att utbudet ska motsvara våra låntagares önskemål och smak - på så sätt blir det naturligt att en stor del av utbudet blir av just populärmusik. Till detta kompletterar vi med lite smalare och udda musik.”

Här är det tydligt att det främst är låntagarnas önskemål, det vill säga den efterfrågeinriktade diskursen, som får styra vad som köps in, men att argument från ”Den alternativinriktade diskursen” också haft en viss påverkan på verksamheten, eftersom biblioteket kompletterar användarnas önskemål med smalare och udda musik.

Ett annat bibliotek svarade;

”Att bredda utbudet samt ge folket vad de vill ha. Att köpa in enbart smal musik som efterfrågas av få fungerar inte på ett bibliotek av vår storlek. Elitistiskt fjanteri är förbehållet stofilerna på landets stora bibliotek.”

Detta är ett utmärkt exempel på ett svar som med all önskvärd tydlighet uppvisar flera av de åsikter som kännetecknar den efterfrågeinriktade diskursen. Det primära är här att tillfredsställa låntagarnas önskemål. Folkbildartanken och åsikter om finkultur förkastas och i samband med detta hänvisar respondenten till bibliotekets ringa storlek och menar att mindre bibliotek måste fokusera på att ge folket vad de vill ha. Respondenten anger dock inte varför hon menar att det förhåller sig på det viset, utan verkar se det som självklart. Vi tycker dock att ett rimligt antagande är att respondenten resonerar som hon gör eftersom många små bibliotek behöver ha så många lån som möjligt för att kunna motivera sin existens. I en sådan situation finns helt enkelt inte resurser till ett smalare utbud som inte nyttjas. Något som kan vara värt att notera är dock att det som fördöms är att ”enbart” köpa in smal musik, som efterfrågas av få, samt att respondenten uppger att målsättningen även är ”att bredda utbudet”.

Förutom den efterfrågeinriktade diskursen, var även tankegångar från den folkbildningsinriktade diskursen vanligt förekommande i flera respondenters svar på frågan. Ett bibliotek svarade till exempel följande;

”Målsättningen är att kunna erbjuda kommunens invånare ett axplock musikhistoria. Vi fyller hela tiden på med skivor som fått en plats i musikhistorien. När vi köper in nya skivor så är det viktigaste kriteriet att försöka hitta musik som man tror håller i längden. Men eftersom vi även köper musik som låntagarna önskar så blir det inte alltid så.”

Svaret visar att biblioteket tycker det är viktigt att tillhandahålla historiskt viktiga verk, en av de tydligaste markörerna för den folkbildningsinriktade diskursen, man ser sig

som en folkbildare i den mening att man vill erbjuda sina låntagare en del av musikhistorien. Även här finns dock inslag av andra diskurser. Respondenten tycks mena att låntagarnas önskemål ibland får biblioteket att avvika från sin huvudsakliga målsättning, då dessa uppenbarligen inte alltid faller inom ramen för vad biblioteket annars skulle ha ansett som goda inköp.

I en annan respondents svar på frågan finner vi ännu ett tydligt exempel på målsättningar hemmahörande i den folkbildningsinriktade diskursen. Svaret lyder;

”Att ha ett brett utbud i alla genrer. Man ska kunna följa musikens historiska utveckling i vårt bestånd, ända från antiken och fram till nutid, t.ex. Rockmusikens utveckling ur jazz, blues, rhythm & blues, rock´n´roll o.s.v.”

Här nämns ingenting om att ta hänsyn till användarnas önskemål, utan svaret genomsyras av respondentens tydligt uttryckta vilja att ge användarna möjlighet till bildning, genom att ge en bild av musikens utveckling, den starkaste markören för den folkbildningsinriktade diskursen. Svaret är även ett bra exempel på att det går att applicera den folkbildningsinriktade diskursen på populärmusik och inte bara på klassisk musik. Populärmusikens historia är nu så pass etablerad att ett kanon har formats. Vidare är svaret ett bra exempel på att det går att nämna målsättningen ”Att ha ett brett utbud i alla genrer” utan att det som sedan följer är hämtat från den alternativinriktade diskursen.

Den alternativinriktade diskursen är den diskurs vi kunnat spåra minst i respondenternas svar på denna fråga. I några av svaren går det visserligen att finna exempel på resonemang som skulle kunna höra hemma i denna diskurs, men i de fallen verkar verksamheten i större utsträckning var influerad av någon av de andra diskurserna. Ett sådant exempel, där respondenten svarat ”Till detta kompletterar vi med lite smalare och udda musik”, nämnde vi här ovan.

Eftersom vi enbart skickat ut vår enkät till medelstora folkbibliotek, är det dock möjligt att vi missat en del bibliotek vars huvudsakliga målsättningar stämmer bättre överens med tankegångarna inom den alternativinriktade diskursen. För de större biblioteken är det kanske inte lika viktigt att allt de köper in också lånas ut, då de inte är lika nedläggningshotade.

En av respondenterna i vår undersökning svarade dock;

”Att erbjuda låntagarna underhållning, upptäcka nya artister och genrer, stödja det lokala musiklivet.”

Inom den alternativinriktade diskursen anses att bibliotekens målsättning bör vara just att ge användarna en chans att upptäcka nya artister och genrer de, på grund av det likriktade kommersiella utbudet, kanske annars aldrig hade kommit i kontakt med, så detta svar var ett ganska tydligt exempel på ett bibliotek vars målsättning influerats av tankegångar från den alternativinriktade diskursen.

Ett annat svar från en av våra respondenter lyder;

”Samma som övrig media, dvs. demokratiskt att alla skall ha tillgång till god litteratur, film och musik m.m. - även det lite "smalare" skall finnas tillgängligt.”

Även här kan respondenten anses resonera enligt den alternativinriktade diskursen när hon menar att ”även det lite ”smalare” skall finnas tillgängligt”. Respondenten nämner dock även att ”alla skall ha tillgång till god litteratur, film och musik” och även om vi inte kan veta vad just den här respondenten menar med god litteratur så för begreppet våra tankar till den folkbildningsinriktade diskursen, där begreppet ofta används, och det känns troligast att det är den diskursens definition av god litteratur som respondenten avser. Dock skulle respondenten även här kunna resonera enligt den alternativinriktade diskursen och med ”god” mena sådant som sticker ut, som har ett budskap eller en känsla att förmedla och som inte är producerat främst i syfte att sälja så bra som möjligt. Det skulle också kunna vara som så att respondenten avser sådant som uppskattas av gemene man och inte enbart av några få, även om denna definition känns mindre trolig.

Fråga 5 - Har ni någon/några i personalen med ansvar för musikområdet?

På denna fråga angav alla utom tre av de svarande respondenterna, som angivit att de erbjöd populärmusik, att de hade någon eller några i personalen som ansvarade för musikområdet. 40 % av dessa hade fler än en person som ansvarade för denna del av verksamheten.

Fråga 6 - Om ni erbjuder musik, vilken roll vill ni ha i det allmänna musiklivet och för den enskilde användaren med musikbehov?

Denna fråga ställde vi, precis som fråga fyra, i syfte att försöka blottlägga de diskurser som vi tidigare nämnt. Respondenterna fick dock här inte svara med fri text, utan istället fick de sex olika alternativ, som de ombads rangordna, från 1 till 6, där 6 är viktigast. På så vis blev de tvingade att ta ställning och fick, kanske för första gången, konkretisera sina tankar i dessa frågor. Frågan avslutas med en kommentarruta, där de respondenter som så önskas ges möjlighet att förtydliga eller förklara sitt svar.

De olika alternativen är som följer:

- a) Att visa exempel på den variation och alla de genrer som finns inom populärmusik.
- b) Att vara ett alternativ till det kommersiella utbudet.
- c) Att stödja det lokala musiklivet genom att vara en kanal för lokala artister och skivbolag att nå ut med sin musik.
- d) Att erbjuda musik som går hem hos den breda massan.
- e) Att tillhandahålla de verk som anses vara de mest betydelsefulla inom populärmusiken.
- f) Att tillhandahålla musik som efterfrågas av bibliotekets besökare.

De olika diskurserna representeras av följande alternativ i frågan:

Den folkbildningsinriktade diskursen

- a) Att visa exempel på den variation och alla de genrer som finns inom populärmusik.
- e) Att tillhandahålla de verk som anses vara de mest betydelsefulla inom populärmusiken.

Den efterfrågeinriktade diskursen

- d) Att erbjuda musik som går hem hos den breda massan.

f) Att tillhandahålla musik som efterfrågas av bibliotekets besökare.

Den alternativinriktade diskursen

b) Att vara ett alternativ till det kommersiella utbudet.

c) Att stödja det lokala musiklivet genom att vara en kanal för lokala artister och skivbolag att nå ut med sin musik.

För de flesta av svarsalternativen är det uppenbart vilken diskurs de överensstämmer med, men inte för alla. Gränserna mellan diskurserna är, enligt Talja, sällan helt tydliga. Därför ville vi, i vår undersökning, ha med de alternativ vi kunde komma på även när vi ansåg att dessa inte tydligt gick att koppla till en enda enskild diskurs. Här tvingades vi alltså göra den typ av avvägning vi beskriver i vårt metodkapitel. Vi kunde ha valt att enbart ta med alternativ som tveklöst hör hemma endast i en av diskurserna och på så vis gjort det betydligt mindre komplicerat att sammanställa och analysera svaren. Vi ansåg dock att det hade varit att förenkla verkligheten och påverka respondenternas svar lite väl mycket. Det hade varit att bortse från att diskurserna, enligt Talja, idag vanligtvis har inslag av andra diskurser och att historiskt starka diskurser lånar uttryck från alternativa och nyare diskurser. (Talja 2001, s. 200)

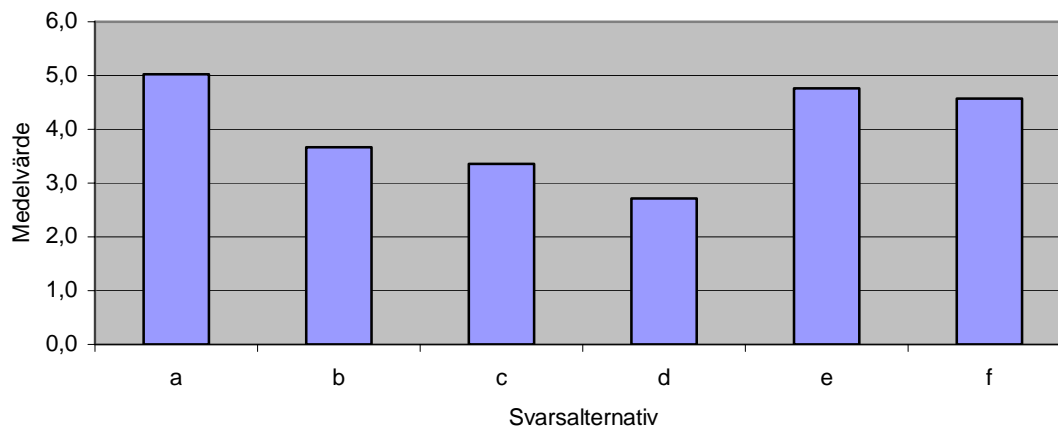
Mest oklart är det, i vårt fall, för alternativ a som lyder ”Att visa exempel på den variation och alla de genrer som finns inom populärmusik.”. Att det handlar om att visa variation för tankarna till den alternativinriktade diskursen och åsikterna om att biblioteken bör sträva efter att motverka likriktning. Och om man med ”alla de genrer som finns inom populärmusik” även menar alla de olika undergenrer som de större genrererna kan delas in i, ja då kommer samlingen utan tvekan att innehålla väldigt många alternativa verk. Vi anser dock att betoningen, så som alternativet är formulerat, ligger på att ”visa exempel”, vilket gör att det bäst hör hemma i den folkbildningsinriktade diskursen. Att en av de respondenter vi citerar ovan följer upp ”Att ha ett brett utbud i alla genrer” med förtydligandet ”Man ska kunna följa musikens historiska utveckling i vårt bestånd, ända från antiken och fram till nutid, t.ex. Rockmusikens utveckling ur jazz, blues, rhythm & blues, rock´n´roll o.s.v.” anser vi också visar på att alternativet kan höra hemma i den folkbildningsinriktade diskursen.

Bästa argumentet för att räkna alternativet till den folkbildande diskursen anser vi dock är att Talja skriver att diskursens ”Idea of collection building” kan beskrivas med att den ”collects the basic repertory of each genre”. (Ibid, s. 64)

Talja räknar även ett svar som är snarlikt det svar vi citerar här ovan till denna diskurs. Svaret kommer från en intervju där den intervjuade resonerar som följer ”If we think about the general education necessary for people – then there should be an extensive basic collection in all categories” (Ibid, s. 51)

När vi väl kommit fram till vilka diskurser de olika svarsalternativen hörde bäst hemma i kunde vi konstatera att respondenternas svar på denna fråga följer den tendens vi kunde skönja i fråga två. Den folkbildningsinriktade diskursen och den efterfrågeinriktade diskursen är, även här, de diskurser som får högsta medelvärdet. Här är det dock den folkbildningsinriktade diskursen som är populärast. Figur 1 nedan visar respektive alternativs medelvärde i ett diagram.

Figur 1

Figur 1. Det av respondenterna valt svarsalternativ för att visa vilken roll biblioteket vill anta för den enskilde användaren samt musiklivet i stort.

Som synes i figur 1 ovan är det de båda alternativen med tyngdpunkten hos den folkbildningsinriktade diskursen som har högst medelvärden. Något som kan vara värt att notera är att alternativ b och c, som representerar den alternativinriktade diskursen, får ganska höga snittvärden när biblioteken ombeds rangordna dem, fast de inte alls är framträdande när biblioteken ska beskriva sina prioriteringar i fritext. Det är visserligen dessa båda alternativ som rangordnats lägst i genomsnitt, förutom alternativ d, men de har ändå snittvärden på 3,4 respektive 3,7, vilket vi inte betraktar som lågt på en sexgradig skala. Här bör man dock ha i åtanke att samtliga alternativ har höga medelvärden, i genomsnitt är medelvärdet så mycket som 4,0 för de olika alternativen. En av anledningarna till att medelvärdet är genomgående högt kan vara att frågan utformats på så sätt att respondenterna tilläts sätta höga värden på samtliga alternativ. Hade vi istället gjort det omöjligt för respondenterna att ange samma värde på flera alternativ hade snittbetygen varit lägre. Vi valde dock att ge respondenterna denna möjlighet, då vi inte ville tvinga respondenterna att sätta olika värden på två alternativ, även om de ansåg dessa likvärdiga. Genom att ha formulerat frågan så som vi har gjort tror vi dock att vi ändå har fått många av respondenterna att verkligen tänka till och väga de olika alternativen emot varandra.

En bidragande orsak till att respondenter generellt sett satte förhållandevis höga värden på samtliga alternativ kan säkert också vara att de, precis som Talja konstaterat, i regel resonerar enligt betydligt fler än en diskurs, ibland rent av samtliga, även om en diskurs ofta ses som en aning viktigare. När respondenterna, i fråga fyra, ombads att med egna ord beskriva sina målsättningar med verksamheten resonerade de rent spontant enligt en eller några få diskurser och har kanske inte ens övervägt de övriga. När de, i denna senare fråga, däremot presenteras för resonemang hämtade från de övriga diskurserna tycker de dock även att dessa är viktiga och rangordnar därför även dem relativt högt. Ofta flyter ju diskurserna, som sagt, också in i och lånar argument av varandra, vilket gör att respondenterna inte nödvändigtvis ser dem som uttryck för olika, konkurrerande, diskurser.

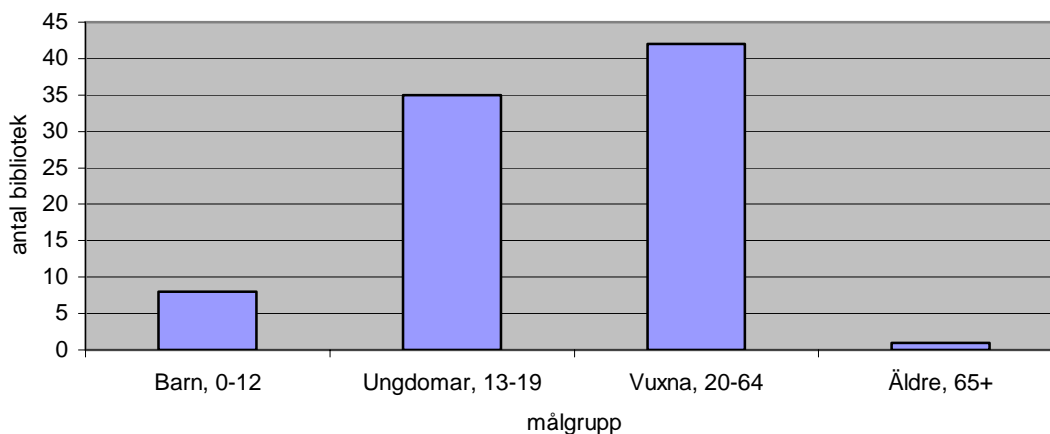
Av de bibliotek som erbjöd populärmusik angav en övervägande andel målsättningar som inte har någon tydlig anknytning till en enskild diskurs, utan som hämtat argument från flera olika diskurser.

Det är också anmärkningsvärt att snittbetyget skiljer så mycket mellan de två alternativen som representerar den efterfrågeinriktade diskursen, det vill säga alternativ d och alternativ f. Alternativ f har ett snittvärde på 4,6 medan alternativ d har fått 2,7, vilket är det lägsta snittvärde som något av alternativen har fått. 2,7 av 6 kan dock ändå inte anses vara ett riktigt bottenbetyg och mer än tio procent av respondenterna har gett alternativet en femma eller en sexa, så det är alltså inget av alternativen som genomgående anses vara helt oviktigt.

Fråga 7 - Vilka åldersgrupper är främsta målgrupperna för er musikverksamhet (ange maximalt 2 alternativ)

Syftet med ovanstående fråga är att ta reda på huruvida biblioteken har någon uttalad policy när det gäller vilka de främst riktar sig till med sin musikverksamhet. Vi ville även se om det går att urskilja något samband mellan vilken åldersgrupp som är ett biblioteks främsta målgrupp och vilken diskurs som är den mest framträdande i bibliotekets musikverksamhet. Kanske skulle det till exempel visa sig att de bibliotek vars verksamhet riktar sig främst till ungdomar, i större utsträckning än de övriga, resonerar enligt den alternativinriktade diskursen när det gäller hur musikverksamheten ska bedrivas. Figur 2 nedan visar att kategorin vuxna är den mest framträdande målgruppen för bibliotekens musikverksamhet, tätt följd av kategorin ungdomar.

Figur 2

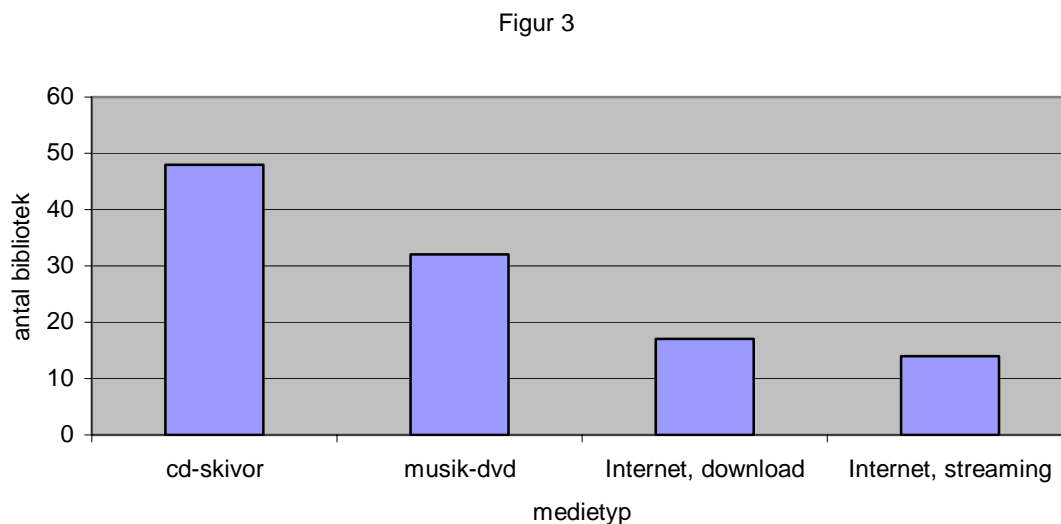
Figur 2. Vilka målgrupper som är de främst prioriterade hos våra respondenter.

Fråga 8 - Ange de sätt ni idag erbjuder musik på

Vi tyckte här att det skulle vara intressant att se i hur hög utsträckning biblioteken i vår undersökning idag använder de alternativ som finns för att låna ut musik över nätet samt om något av biblioteken kanske rent av enbart använde sig av detta alternativ. Att de större biblioteken oftast är snabbare med liknande nyheter är känt och de har oftast en större budget att röra sig med. Dock har de mindre biblioteken ofta varken den plats eller den tid som krävs för att kunna tillhandahålla mer än en ganska liten fysisk

samling, vilket skulle kunna göra dem mer motiverade att istället erbjuda musik över Internet.

Figur 3 nedan visar hur våra respondenters samlingar var uppbyggda:

Figur 3. Vilka format som idag är aktuella på våra respondentbibliotek och i vilken utsträckning de används för att erbjuda populärmusik.

Det framgår här tydligt att det, på de medelstora folkbiblioteken, fortfarande är den fysiska samlingen som är dominerande. Cd-skivorna har dock fått sällskap av dvd-skivor, med musikinhåll, på en stor andel av biblioteken i vår undersökning. Vi ser även att det är något mer vanligt att biblioteken erbjuder nedladdning av musikfiler än att de erbjuder streaming.

Respondenterna fick även kommentera sina svar i en kommentarsruta och det var flera som påpeka att de antagligen kommer att ansluta sig till en nedladdningstjänst inom en inte allt för avlägsen framtid.

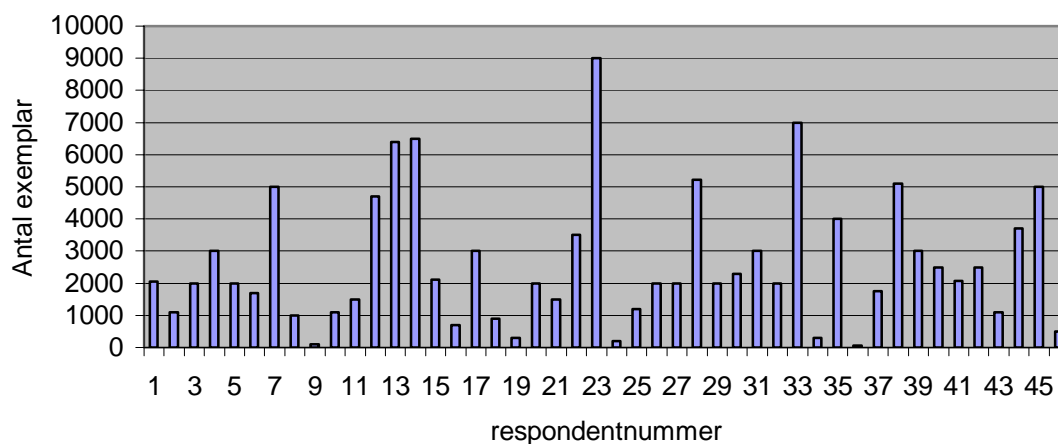
”Vi kommer att under år 2007 testa BTJ:s Musikwebb. Musikwebben är en gratis tjänst för bibliotekets låntagare och som tillhandahåller nedladdningsbar populärmusik i MP3-format.”

De som redan idag erbjuder någon form av nedladdningstjänst ombads även uppge vilken och det visade sig att Musikwebb, trots att den lanserats ganska nyligen, också är den tjänst som är mest använd, av biblioteken i vår undersökning, följd av E-Musik. Värt att notera är dock att om undersökningen även hade gällt annan musik än populärmusik så hade Naxos streamingtjänst, med stor sannolikhet, varit väldigt framträdande i statistiken, då denna har några år på nacken.

Fråga 9 - Om ni tillhandahåller en fysisk skivsamling, hur många exemplar innehåller denna på ett ungefär?

Variationen mellan de fysiska samlingarnas storlek är påfallande, hos de 46 svenska bibliotek som angivit ungefär hur många exemplar de tillhandahåller, från väldigt små samlingar på cirka 100 exemplar till upp emot 9000 exemplar. Majoriteten av dessa biblioteks samlingar ligger dock kring 2000 exemplar och i snitt innehåller samlingarna cirka 2500 exemplar. Resultatet visas i figur 4 här nedan.

Figur 4

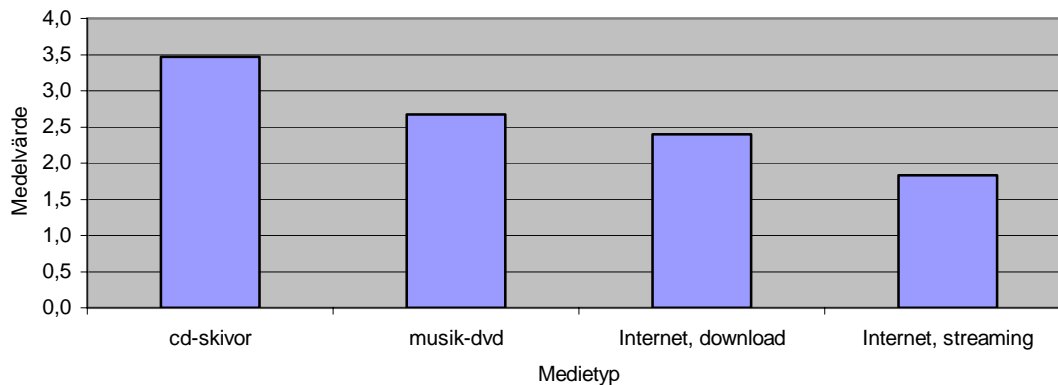

Figur 4. Hur många exemplar skivsamlingarna innehåller, på ett ungefär, på de bibliotek vars respondenter angivit detta.

Fråga 10 - Rangordna de sätt ni vill erbjuda populärmusik på, från 1-4, där 4 är det alternativ ni helst erbjuder musiken på.

Syftet med denna fråga är att ta reda på hur biblioteken skulle vilja erbjuda sitt musikutbud, om de inte behövde ta hänsyn till sin nuvarande situation. Vi gjorde dock ett misstag när vi utformade frågan, då vi inte definierade om vi menade som Internettjänsterna etc. ser ut idag eller om vi ville att respondenterna skulle tänka en bit in i framtiden. Detta gör att vi inte riktigt kan säga hur respondenterna har tolkat frågan och det är troligt att de respondenter som tänkt sig möjliga Internettjänster en bit in i framtiden har varit betydligt mer positiva till att erbjuda musik över Internet än dem som tänkt sig tjänsterna med alla de begränsningar de har idag. Vi tycker att såväl respondenternas övriga kommentarer till frågan som hur de rangordnat de olika alternativen indikerar att det främst är hur tjänsterna ser ut idag som de flesta har haft i åtanke. Se figur 5 här nedan:

Figur 5

Figur 5. De format respondenterna helst erbjuder musik på.

Som figur 5 visar föredrar de allra flesta biblioteken, i vår undersökning, fortfarande att erbjuda musik på någon form av fysiskt medie. Detta är dock inte speciellt överraskande, då de tjänster som gör det möjligt för biblioteken att erbjuda musik över Internet i dagsläget inte är speciellt populära, varken bland låntagare eller bland personal. De anses ha för korta lånetider och vara krångliga samt vara för dyra i förhållande till hur mycket de används. Två respondenter uttryckte dessa tankegångar i följande svar:

”Tjänsterna med nedladdning har i dagsläget alltför kort lånetid och dåligt utbud.”

”Vi kan tänka oss att erbjuda musik om det blir enkelt att göra det via nätet”

En annan respondent uttryckte däremot att Internettjänsterna har uppenbara fördelar:

”Mycket fysisk hantering och slitage av CD är gör nedladdning till ett bra alternativ för oss. Vi har även CD eftersom det fungerar mycket bättre för kunderna.”

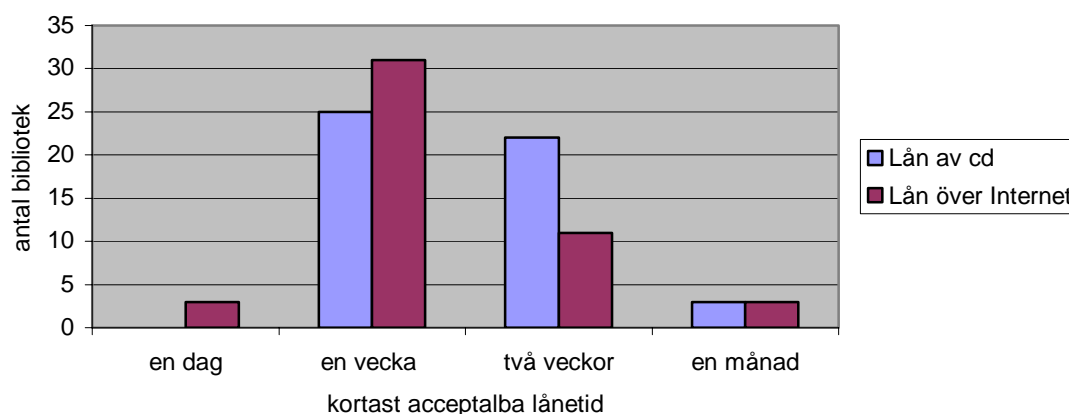
Biblioteken har sällan de ekonomiska resurser som krävs för att gå i spetsen när det gäller ny teknisk utveckling. Därför väljer de oftast att vänta och se vad som slår igenom och blir användbart för bibliotekens syften innan de satsar på ny teknik. Denna attityd märktes tydligt i flera av svaren på denna fråga, till exempel uttryckte en respondent följande förväntan på framtiden:

”cd-skiveutlåningen har minskat drastiskt under senare år och kommer förmodligen att försvinna så småningom, därför är nog Internet det alternativ som kommer att stanna.”

Fråga 11 - Vilken lånetid anser du vara den kortaste som är acceptabel för cd-skivor?

Som synes i figur 6 är det inga respondenter som anser att en kortare lånetid än en vecka är acceptabel när det gäller lån av cd-skivor och ungefär hälften av respondenterna anser att den kortaste lånetid som är acceptabel för cd-skivor är två veckor eller mer. Vi följde upp denna fråga med motsvarande fråga för lån av musik över Internet.

Figur 6

Figur 6. Vilken lånetid är kortast acceptabla för musiklån.

Fråga 12 - Vilken lånetid anser du vara den kortaste som är acceptabel för lån över Internet?

Som man tydligt kan se i figur 6 här ovan är det ytterst få som anser att den lånetid på en dag som gäller för en stor del av utbudet på Musikwebb är acceptabel. Hela 63 %, av de totalt 49 respondenter som besvarade frågan, angav att en vecka var den kortaste lånetiden som var acceptabel vid lån över Internet. Kanske skulle några av dessa ha nöjt sig med en något kortare lånetid än så om det hade varit möjligt att välja till exempel fem dagar. Dock tycker vi att det faktum att så många som 30 % av de respondenter som besvarat frågan till och med ansåg att en vecka, vilket är den maximala lånetid Musikwebb tillåter, är för lite emot att särskilt många skulle välja ett sådant alternativ.

Fråga 13 - Om ni erbjuder populärmusik, hur viktiga är följande kriterier för hur er samling är uppbyggd?

Respondenterna fick här sex olika alternativ som de ombads rangordna, från 1 till 6, där 6 är viktigast. Dessa är:

- Att den innehåller de verk som anses vara de mest betydelsefulla inom populärmusiken.
- Att den innehåller musik som efterfrågas av bibliotekets besökare.
- Att den innehåller musik som går hem hos den breda massan.
- Att den innehåller alternativ till kommersiell musik.
- Att den innehåller musik från lokala artister eller skivbolag.
- Att det är en bred samling där många olika musikstilar finns representerade.

De olika diskurserna representeras av följande alternativ i frågan:

Den folkbildningsinriktade diskursen

- Att den innehåller de verk som anses vara de mest betydelsefulla inom populärmusiken.

Den efterfrågeinriktade diskursen

- b) Att den innehåller musik som efterfrågas av bibliotekets besökare.
- c) Att den innehåller musik som går hem hos den breda massan.

Den alternativinriktade diskursen

- d) Att den innehåller alternativ till kommersiell musik.
- e) Att den innehåller musik från lokala artister eller skivbolag.

Varje alternativ här ovan motsvarar också ganska väl ett av alternativen i fråga sex. Förutom att vi ansåg att alternativen var relevanta även för denna fråga fanns det även en annan tanke bakom detta, nämligen att vi ville se om respondenterna konsekvent skulle hålla sig till en och samma diskurs eller om de skulle hänvisa till olika diskurser beroende på vad som diskuteras; något som Talja menar är vanligt. Det bör dock poängteras att de båda frågorna är ganska lika varandra och därför tycker vi att alternativen också borde rangordnas väldigt lika, i synnerhet av en och samma respondent.

För att få frågorna att verka lite mer olika och för att försvåra för respondenterna att slentrianmässigt bara rangordna svaren exakt likadant som i fråga sex kastade vi om ordningen på de olika svarsalternativen.

Två av respondenter uppfattade dock ändå frågorna som så synonyma att de helt enkelt struntade att rangordna dem för fråga tretton och istället bara skrev, ”se fråga 6” som en kommentar till frågan. Det var svårt för oss att avgöra hur vi skulle hantera dessa svar, eftersom varken frågorna eller svarsalternativen är helt synonyma, även om de är väldigt lika varandra. Efter att ha diskuterat saken lite fram och tillbaka valde vi tillslut att i dessa båda fall hantera svaren som om frågorna och svarsalternativen vore helt synonyma.

Största problemet med detta är att skillnaderna mellan alternativ f i denna fråga och alternativ a i fråga sex, det vill säga mellan ”att det är en bred samling där många olika musikstilar finns representerade” och ”att visa exempel på den variation och alla de genrer som finns inom populärmusik”, är större än vad man, vid en första anblick, skulle kunna tro. För där alternativ a i fråga sex, om än inte med självklarhet, kan kopplas till den folkbildningsinriktade diskursen, menar vi att alternativ f i fråga tretton kan anses viktigt inom samtliga diskurser, då alternativet får olika innebörd beroende på sammanhanget. Alternativet är alltså här ett bra exempel på ”diversity talk”.

Inom den folkbildningsinriktade diskursen kan det som avses vara att man ska tillhandahålla de ”viktigaste” verken och att sådana kan finnas inom många olika genrer, vilket som sagt är en vanligt förekommande åsikt inom diskursen idag tillskillnad från hur det var i diskursens ursprungliga form.

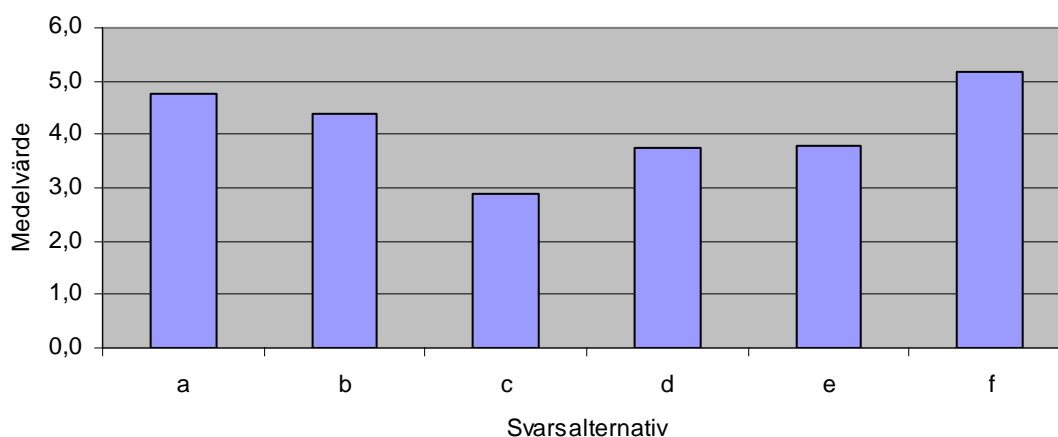
Resonerar man enligt den alternativinriktade diskursen skulle det som avses med en bred samling kunna vara en samling som inte är likriktad, utan som innehåller musik som har ett eget sound. Att många olika musikstilar ska finnas representerade kan också ses som ett uttryck för att samlingen ska erbjuda musik tillhörande andra än bara de mest etablerade genrererna, det vill säga mindre genrer som sällan får någon uppmärksamhet i övriga medier.

Inom den efterfrågeinriktade diskursen är det inte ovanligt att det antas att det blir en bred samling om man låter användarnas önskemål styra, eftersom olika användare har olika smak. Detta till skillnad från den ansvariga bibliotekarien som, anses det inom diskursen, även om hon har en bred smak, troligtvis mest lyssnar på musik inom en eller några få genrer. Hur som helst, resonerar man inom diskursen, är en eller några få bibliotekarier troligtvis inte lika insatta i flera olika genrer som alla bibliotekets användare tillsammans.

Trots att varken frågan eller svarsalternativen i fråga tretton är helt synonyma med de i fråga sex anser vi att de är tillräckligt lika varandra för att det ska vara intressant att jämföra huruvida respondenterna resonerat enligt samma diskurser när de besvarat de båda frågorna. Sett till hur de olika svarsalternativen i genomsnitt rangordnats när respondenterna besvarat de båda frågorna har de totalt sett varit väldigt konsekventa i sina resonemang. Den enda skillnaden är här att respondenterna, när de rangordnat alternativen i fråga tretton, ansett det aningen viktigare att samlingen innehåller musik från lokala artister eller skivbolag än att den innehåller alternativ till kommersiell musik, men när de istället, i fråga sex, angett vilken roll de vill ha i det allmänna musiklivet och för den enskilde användaren med musikbehov har de prioriterat tvärtom mellan dessa båda alternativ, som båda räknas till den alternativinriktade diskursen. Troligtvis har många respondenter resonerat som så att det kan vara viktigt för det lokala musiklivet att bibliotekets samling innehåller verk från lokala artister och skivbolag, men att det är viktigare för det allmänna musiklivet i stort och framförallt för den enskilde användaren med musikbehov att biblioteket är ett alternativ till det kommersiella utbudet. Det är nog generellt sett som så att det är förhållandevis få biblioteksanvändare som efterfrågar musik från små lokala artister och skivbolag, men för de lokala artisterna och skivbolagen kan det ändå betyda mycket att deras musik finns på biblioteken.

Figur 7 nedan visar hur de olika alternativen rangordnades i genomsnitt.

Figur 7

Figur 7. Kriterier respondenterna finner viktigast när de bygger upp sin samling.

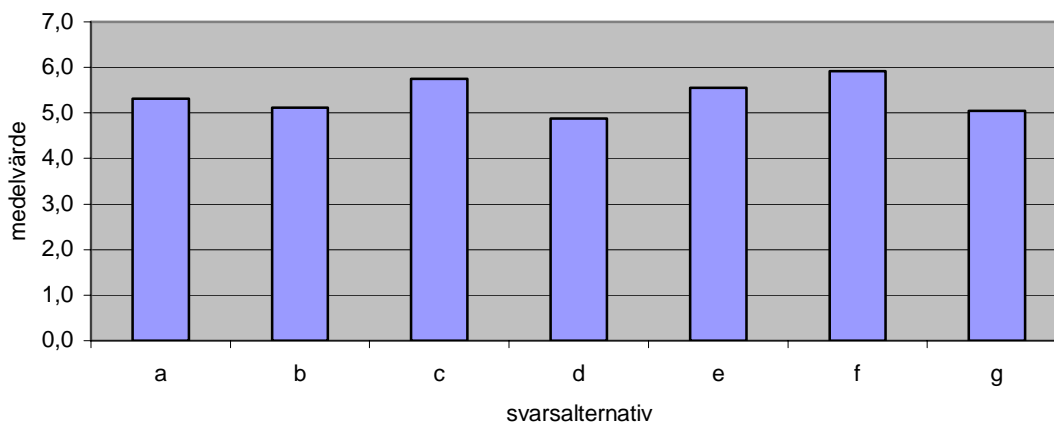
Fråga 14 - Hur viktiga är följande aspekter om ni ska erbjuda populärmusik över Internet?

De sju olika alternativen var som följer och respondenterna ombads rangordna dessa, från 1 till 7, där 7 är viktigast:

- Att utbudet är stort.
- Att stora och välkända artister finns med.
- Att många olika genrer finns representerade.
- Att lånetiden är minst en vecka.
- Att musiken går att spela i mp3-spelare.
- Att det är lätt för låntagarna att komma igång och hitta det de söker.
- Att biblioteken har möjlighet att påverka utbudet, eller vad som lyfts fram.

Figur 8 nedan visar hur de olika alternativen rangordnades i genomsnitt.

Figur 8

Figur 8. Aspekter respondenterna finner viktigast när de ska tillhandahålla populärmusik över Internet.

Det är, som synes i figur 8 ovan, inga stora skillnader mellan de olika alternativen. Det framgår dock att biblioteken ser användarvänligheten som mycket viktig, vilket inte är särskilt konstigt då det ligger i folkbibliotekens uppdrag att alla medborgare, även den relativt stora andelen som inte är tillräckligt datorvana för att kunna hantera krångliga system, ska kunna nyttja deras tjänster. Eftersom man på biblioteken arbetar väldigt mycket med att göra det så enkelt som möjligt, för användarna, att hitta det de söker i det fysiska utbudet, vore det också väldigt förvånande om låntagarnas möjligheter att enkelt hitta det de söker inte prioriterades högt även när det gäller den här delen av utbudet, bara för att den inte är fysisk. Lättillgänglighet är ju ett måste, för att utbudet ska komma till maximal nytta, oavsett om det rör sig om en fysisk eller en digital samling.

Att utbudet är stort, att stora och välkända artister finns med samt framförallt att många olika genrer finns representerade är också sådant som våra respondenter prioriterar högt, att döma av svaren på denna fråga. Vi tycker därför att det är förvånande att respondenterna inte prioriterade sin egen möjlighet påverka utbudet, eller vilka delar av

det som lyfts fram, högre än vad de gjorde när de besvarade denna fråga. Alternativet fick visserligen inget lågt medelvärde, men var ändå det av de sju svarsalternativen som prioriterades näst lägst, sett till vilka medelvärden de olika alternativen fick av respondenterna.

Något som skulle kunna förklara att alternativet inte rankades högre är om många av respondenterna anser att de befintliga tjänsterna, som i praktiken är omöjliga för biblioteken att påverka innehållsmässigt, ändå lever upp till bibliotekens övriga krav och önskemål när det gäller utbudet och vilka delar av det som lyfts fram. Åtminstone i tillräckligt hög utsträckning för att det inte ska ses som ett av de viktigaste kraven, på ett digitalt musikutbud, att biblioteken kan påverka dessa saker. En annan tänkbar förklaring är att man, på de bibliotek som svarat på vår undersökning, inte anser sig ha tillräckligt med tid, kunskaper eller ekonomiska resurser för att själva arbeta aktivt med det digitala utbudet. I så fall hade vi troligtvis fått andra svar om våra respondenter hade varit bibliotekarier på större bibliotek. Det hade varit mycket intressant att kunna ställa följdfrågor, till de bibliotekarier som svarat på denna fråga, om hur de ser på sina egna roller när det gäller att utforma utbudet.

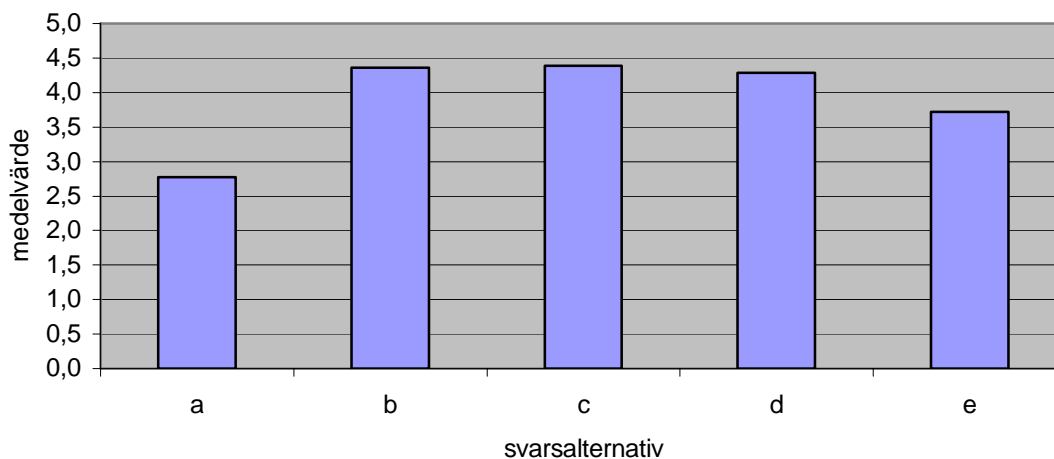
Fråga 15 - Hur betydelsefulla är följande eventuella fördelar med att låna ut musik över Internet?

Respondenterna ombads värdera följande fem fördelar, från 1 till 5, där 1 betyder att de inte anser att det är någon fördel alls och 5 betyder att de ser det som en avgörande fördel. Fördelarna är:

- a) Att låntagarna inte behöver ta sig till biblioteksbyggnaden
- b) Att flera låntagare kan låna samma musik samtidigt
- c) Att det möjliggör ett stort utbud
- d) Att man slipper svinn och skadade skivor
- e) Att det inte är utrymmeskrävande

Figur 9 nedan visar hur de olika alternativen rangordnats i genomsnitt.

Figur 9

Figur 9. Mest framträdande fördelar med musicklån över Internet.

Alternativen b, c och d var, som synes i figur 9, de mest uppskattade fördelarna med att låna ut musik över Internet och dessa tre alternativ rankades ungefär lika högt.

Att det möjliggör ett stort utbud är det som respondenterna i vår undersökning, generellt sett, ser som den stor största fördelen, med att låna ut musik över Internet, kanske för att många av dem ser Internettjänsterna som ett komplement till den fysiska samlingen, som ofta inte är så omfattande som de skulle önska. För många bibliotek, som saknar de resurser eller den plats som krävs för att kunna tillhandahålla ett fysiskt musikutbud som omfattar mer än några få titlar, kan Internettjänsterna rent av vara den enda möjligheten att erbjuda sina användare mer än ett väldigt litet musikutbud. Med tanke på detta kan det tyckas konstigt att alternativ e, att det inte är krävs något fysiskt utrymme för att erbjuda musik över Internet, var det alternativ som rankades näst lägst. Detta kan bero på att brist på plats för en, enligt respondentens uppfattning, tillräckligt stor fysisk samling, inte är något större problem alls för några av biblioteken i vår undersökning. Dessutom bör man se till det värde som respondenterna, i genomsnitt, ändå gav alternativet och även om det rankades näst lägst anser vi inte att ett värde på 3,7 är att betrakta som särskilt lågt på en femgradig skala.

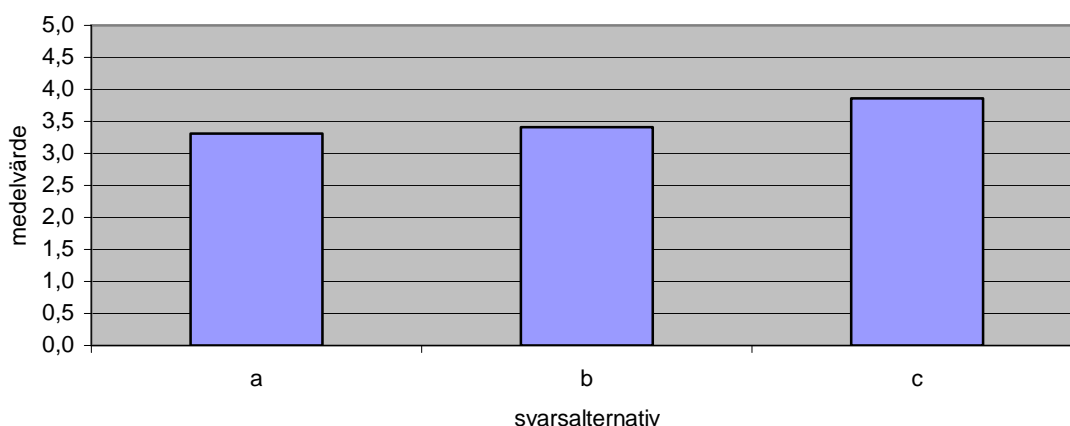
Det alternativ som rankats absolut lägst är alternativ a, vilket är föga förvånande eftersom mötet med låntagaren är något många bibliotek ser som väldigt viktigt, inte minst för att kunna marknadsföra sitt övriga utbud. Att biblioteket har många besökare är också viktigt, för många bibliotek, eftersom höga besökssiffror är ett sätt för dessa att motivera sin existens och än så länge räknas besökare på de webbsidor biblioteken erbjuder sällan lika högt som besök i biblioteksbyggnaden. Att låntagarna inte behöver ta sig till biblioteksbyggnaden kan därför även ses som en nackdel och även de respondenter som inte reflekterat över detta tidigare uppmärksammas på det när de ska besvara vår nästa fråga, vilket också kan ha bidragit till att alternativet rangordnats så mycket lägre än de övriga alternativen.

Fråga 16 - Hur betydelsefulla är följande eventuella nackdelar med att låna ut musik över Internet?

Här fick respondenterna tre svarsalternativ att värdera, från 1 till 5, där 1 betyder att de inte anser att det är någon nackdel alls och 5 att de ser det som en avgörande nackdel. Alternativen är:

- Att låntagarna inte behöver besöka biblioteksbyggnaden
- Att möjligheterna att kontrollera utbudet är små
- Att de större skivbolagen bara erbjuder väldigt korta lånetider

Figur 10

Figur 10. Mest framträdande nackdelar med musiklån över Internet.

Detta visar tydligt att tjänsterna antingen måste förbättras avsevärt, eller bli betydligt billigare för biblioteken, innan de flesta musikbibliotekarier ser dem som ett prisvärt alternativ, åtminstone när det gäller bibliotekarier på medelstora folkbibliotek.

Det som de flesta respondenterna såg som den största nackdelen var de korta lånetiderna. Det är lätt att förstå varför detta ses som ett stort problem, då de lånetider som Internettjänsterna erbjuder idag ligger väldigt långt ifrån vad biblioteken erbjuder sina låntagare när det gäller musik på cd.

De tjänster, för lån av musik över Internet, som biblioteken idag kan erbjuda sina användare är dessutom paketlösningar, med ett utbud som de biblioteken har mycket små möjligheter att kontrollera eller påverka. Detta sågs också som en stor nackdel av våra respondenter och alternativet fick ett genomsnittligt värde på 3,4. Att det ses som en så stor nackdel är inte särskilt konstigt då det tar ifrån biblioteken en av deras viktigaste uppgifter, att bedöma och värdera. Det gör det också omöjligt för biblioteken att anpassa utbudet, efter vad musikbibliotekarierna anser är musikhistoriskt viktiga verk, till användarnas efterfrågan eller efter vad musikbibliotekarierna anser är goda alternativ till ett likriktat kommersiellt utbud.

Det alternativ som respondenterna, i genomsnitt, tyckte var den minsta nackdelen, var att låntagarna inte behöver besöka biblioteksbyggnaden. Att just det alternativet fick det

lägsta genomsnittliga värdet är inte heller det särskilt konstigt, eftersom det ju även kan ses som en fördel vilket respondenterna precis fått reflektera över när de rangordnat alternativen i föregående fråga.

Fråga 17 - Om ni erbjuder populärmusik, när anses en del av samlingen, t.ex. en cd-skiva, vara ett bra inköp, vilka är bedömningskriterierna?

Denna fråga ställdes i syfte att försöka se hur biblioteken värderar sina inköp, efter att dessa kunnat utvärderas, samt hur köp motiveras från början. Denna fråga är särskilt intressant om den relateras till de tre diskurserna. Är det utlåningsfrekvensen eller exemplarens plats i samlingen som är det viktiga? Frågan ställdes utan svarsalternativ, så att respondenterna fick beskriva hur de ser på saken med egna ord.

Vi har kunnat kategorisera respondenternas svar utifrån de tre diskurserna. Det är dock en relativt grov kategorisering då flera av svaren går att koppla till mer än en av diskurserna. Nedan följer några av de åsikter som dryftades, indelade i de tre kategorierna:

Den efterfrågeinriktade diskursen

”Det är ju viktigt med cirkulationstalen. Om man ser till en genre så är det ju viktigt att man köper skivor som håller talen uppe. Finns inte så stor vits med att köpa skivor som har fått lysande kritik men inte alls rör sig från hyllan.”

”Efterfrågad av låntagarna, kommentarer från låntagarna”

”Oftast är det önskemål från låntagarna som styr.”

Den folkbildningsinriktade diskursen

”Goda recensioner, eller inköpsförslag på en i vårt tycke riktig "klassiker" som man vet når fler låntagare, eller artister som kanske inte längre är så kända men som varit förgrundsgestalter för en viss musikstil.”

”Har vi något av artisten/gruppen förut? Hur mycket är det lånat? Får skivan bra kritik? Om vi inte har något förut ser vi till recensioner, hur mycket musik i liknande stil lånas och om artisten/gruppen är sådan att vi borde köpa den för att den är representativ för en musikstil. Viktigt att vi har stor bredd i vårt utbud.”

Den alternativinriktade diskursen

”Efterfrågan, kvalitet, originalitet, nyskapande, lokal anknytning.”

”Bra recension. Prioriterar ny svensk musik.”

Som synes i citaten ovan är det sällan de svar vi fått håller sig strikt till en diskurs. Det vanligaste är en blandning av den efterfrågeinriktade diskursen och den folkbildningsinriktade diskursen. Här följer ett citat av ett typiskt sådant svar:

”En CD som har fått bra recensioner, som är av varaktigt intresse för bibliotekets besökare och som kompletterar samlingen. Vi tar emot inköpsförslag från låntagarna och använder samma kvalitetskriterier som för andra media.”

Fråga 18 - Är du nöjd med den musikverksamhet biblioteket bedriver idag eller skulle du vilja ändra på något, i så fall vad? Om musikverksamheten inte ser ut som du skulle önska, vilka anledningar ser du i så fall till detta?

I frågan ovan gav vi respondenterna chansen att med egna ord beskriva vad de eventuellt ville förändra i sin verksamhet. Två huvudfrågor utkristalliserades, den ena var missnöjet över för lite resurser och den andra var nyfikenheten på och viljan att tillhandahålla musik över nätet, nu eller i framtiden. De två huvudfrågorna korsar varandra i ett antal svar där respondenterna uttrycker åsikten att Internettjänsterna är för dyra, en respondent skriver till exempel;

”I stort sett är vi nöjda med musikverksamheten även om vi ännu inte erbjuder musiknedladdning via Internet. Anledningen är att vi gjort bedömningen att utbudet i befintliga nedladdningstjänster är för dåligt och alldeles för dyrt. Läste att priset för vissa bibliotek låg på närmre 100 kr per nedladdning. När tjänsten blir bättre kommer vi givetvis att gå med.”

Precis som i ovanstående citat är avvaktan ett tydligt inslag i flera respondenters svar, man är missnöjd med hur dagens tjänster ser ut och vill vänta och se hur dessa samt hur musikbranschen i övrigt utvecklas innan man fattar beslut om vad man ska satsa sina begränsade ekonomiska resurser på. Här följer ett bra exempel på hur detta uttryckts i ett av respondenternas svar:

”Musikavdelningen är trångbodd. Det behövs fler cd-hyllor -dyrt! Jag satsar gärna på fler musikfilmer. Jag känner osäkerhet inför nerladdningsbar musik. Om efter testperioden av Musikwebben får ett positivt genomslag får vi fundera på om denna tjänst är värd att satsa på i framtiden. Vi har inte råd i nuvarande form att satsa på både musikwebb och köpa skivor. Det blir ett antingen eller, men utvecklingen av nerladdningsbar musik är fortfarande oviss på vårt bibliotek har inte valt någon riktning än. Vi avvaktar och väntar på hur det utvecklar sig i musikbranschen”

Missnöje med en stram budget är inget nytt inom biblioteksvärlden och det märks i flera av respondenternas svar på den här frågan, där de uttrycker oro över knappa resurser och minskade anslag. Nedan följer två exempel:

”Jag är inte nöjd. Vi har ett bra utbud, men budgeten minskar från år till år.”

”Mer tid och pengar att lägga på musikavdelningen. Mer kringtjänster som ex. lyssnarhörna, musikskaparverkstad eller liknande. Koppling till stadens musikliv i form av föreningar och skivbolag.”

Det finns dock även respondenter som är nöjda med hur deras musikavdelning fungerar även om dessa inte är lika många:

”Vi är ganska nöjda med vårt skivbestånd framförallt därför att våra låntagare ofta berömmar det. Vi har ett antal låntagare från andra kommuner som reser till oss enbart pga. vårt breda skivbestånd.”

”Jag är nöjd. Vi satsar ganska mycket på musik. Problemet är väl att nästa alla människor laddar ner från Internet. Än så länge har vi en förhållandevis stor låntagarkrets men frågan är vad som händer i framtiden. Skulle det inte varit så lätt att ladda ner så är det klart att lånestatistiken verkligen skulle skjuta i höjden.”

Avslutningsvis gavs de respondenter som så önskade möjlighet att ge vidare kommentarer om enkäten i dess helhet. Dessa berörde mest utformningen av enkäten och känns inte relevanta att redovisa i detta sammanhang.

Fråga 19 – Om du vill ge vidare kommentarer gällande någon av frågorna får du gärna göra det här

Vi fick ganska få svar på denna fråga som känns relevanta att redovisa här, men följande svar tycker vi i alla fall kan vara värt att nämna;

”Det vi överväger är en mindre samling cd med tydlig tonårsinriktning. När det gäller film finns många alternativ att hyra sådan, men musik kan bara köpas eller laddas via nätet (legalt eller illegalt).”

6.1.1 Sammanfattning

Den enkätundersökning vi skickade ut till medelstora svenska bibliotek visar att en stor majoritet av dessa tillhandahåller populärmusik och ser detta som en naturlig del av verksamheten.

De svar vi fick in tydliggör också att det fortfarande är den fysiska samlingen som ses som viktigast av de anställda, på de medelstora svenska folkbiblioteken, även om flera respondenter ger uttryck för en tydlig förhoppning om att det på sikt ska bli mer användarvänligt och prisvärt att låna ut musik över Internet. Än så länge är dock Musikwebb, som erbjuds av BTJ, det enda alternativet för de svenska bibliotek som vill låna ut populärmusik över Internet i dagsläget är det tydligt att de flesta av våra respondenter inte ser den tjänsten som ett fullgott alternativ till ett fysiskt utbud. Framförallt är det just vikten av ett användarvänligt system och de, enligt de flesta respondenternas åsikt, idag allt för korta lånetiderna för stora delar av utbudet i Musikwebb som står i fokus i de flesta svar som rör bibliotekens möjlighet att erbjuda musik över Internet.

När det gäller målen med bibliotekens musikverksamhet och uppbyggnaden av deras musiksamlingar menar vi att det, att döma av de svenska respondenternas svar, främst är den folkbildningsinriktade diskursen och den efterfrågeinriktade diskursen som ligger till grund för hur en majoritet av de medelstora svenska folkbiblioteken resonerar och prioriterar. Inköpsförslag från användarna värderas genomgående högt liksom att ha en samling där de viktigaste verken finns representerade.

När respondenterna blev tillfrågade om huruvida de var nöjda med sin musikverksamhet stod det klart att det de upplever som det största problemet är att det saknas ekonomiska resurser, vilket de menar hindrar dem i deras försök att utveckla verksamheten, framförallt när det gäller möjligheten att erbjuda både ett fysiskt musikutbud och möjlighet att låna musik över Internet.

6.2 Den danska undersökningen

Fråga 1 - Hvor mange indbyggere har den kommune som biblioteket tilhører?

Liksom när det gäller de svenska biblioteken kan det här vara intressant att se om svaren från respondenter i kommuner med förhållandevis många invånare skiljer sig från hur respondenter i de kommuner som har färre invånare svarat.

Det faktum att medianen för invånarantalet var 45 000–50 000 för de danska kommunerna i undersökningen, men bara 25 000–30 000 för de svenska kan också vara en viktig faktor att ta hänsyn till vid en jämförelse av resultaten. Kanske skulle det, på grund av denna skillnad, vara mer rättvisande att plocka bort några av de svenska bibliotek som ligger i de mindre kommunerna från underlaget, innan man jämför svaren från de svenska biblioteken med svaren från de danska. Den danska medianen ligger dock bara ett snäpp ifrån 40 000–45 000 och den svenska ligger bara två snäpp ifrån 30 000–35 000 och om man istället räknar ut ett ungefärligt medelvärde för invånarantalen så ligger de danska på ungefär 40 000 i snitt och de svenska på ungefär 30 000.

Fråga 2 - Giver I jeres brugere mulighed for at låne populærmusik?

Samtliga danska bibliotek i vår undersökning erbjuder populærmusik och endast 14 % började erbjuda populærmusik först under 2000-talet. En överväldigande majoritet har med andra ord erbjudit musik redan innan den nya bibliotekslagen och de flesta av dessa sedan ganska långt innan dess. Då har vi ändå inte räknat med två bibliotek som istället för att ange årtal svarat att de erbjudit populærmusik för utlån ”länge” respektive ”alltid”. Förutom dessa finns ytterligare ett internt bortfall på två bibliotek som inte svarat något alls på frågan om hur länge de erbjudit populærmusik för utlån.

Lika många av de danska biblioteken som angav att de började erbjuda möjligheten att låna populærmusik under 2000-talet, 14 %, angav att de börjat med denna verksamhet redan under 60-talet. Det vanligaste är att de erbjudit populærmusik sedan första halvan av 70-talet, vilket hela 39 % av de danska biblioteken, som angivit årtal, i vår undersökning har gjort. Detta är en mycket stor skillnad jämfört med de svenska biblioteken där 90-talet var det årtionde då de allra flesta börjat erbjuda musik för utlån. Endast 11 % av de svenska biblioteken i vår undersökning erbjöd musik vid 70-talets slut.

Denna skillnad skulle kunna tänkas bero på att betydligt större andel av de svenska biblioteken i vår undersökning, än av de danska, ligger i kommuner med förhållandevis få invånare. Om man räknar bort svaren från alla svenska kommuner med 20 000-25 000 invånare, vilket motsvarar 27 % av de svenska respondenter som angivit årtal eller årtionde, är dock skillnaden fortfarande riktigt stor, även om den i så fall minskar något lite. Det är då fortfarande endast 15 % av de svenska biblioteken som erbjöd musik vid 70-talets slut, medan 63 % började med verksamheten under 90-talet eller 2000-talet.

Räknar vi även bort alla svenska respondenter i kommuner med mellan 25 000-30 000 invånare, det vill säga ytterligare 19 % av de respondenter som angivit kommunstorlek, sjunker skillnaden ytterligare och det är nu 24 % av de svenska biblioteken som börjat erbjuda musik vid 70-talets slut och 58 % som börjat under 90- eller 2000-talet. Det är med andra ord troligt att bibliotek började erbjuda musik tidigare ju större kommun de finns i och detta kan alltså förklara en liten del av skillnaden.

Dock är skillnaden fortfarande så stor att den till största delen måste bero på något annat. Den troligaste förklaringen vi kan finna till att de danska folkbiblioteken, i vår undersökning, började erbjuda musik så tidigt är att redan den första danska bibliotekslagen, som kom 1964, fastslog att AV-material skulle kunna finnas på biblioteken.

Fråga 3 - Hvis ikke, er det noget som I overvejer at gøre?

På denna fråga fick vi inga svar alls från de danska biblioteken, som ju samtliga erbjuder populärmusik.

Fråga 4 - Hvis I tilbyder populærmusik, hvad er i så fald formålet med at gøre det? Hvis I ikke tilbyder populærmusik, hvorfor ikke?

De allra flesta, kanske samtliga, danska respondenter i vår undersökning verkade se tillhandahållandet av populärmusik som en självklar del av bibliotekens service. Här nedan följer några svar vi fick, från de danska respondenterna, på denna öppna fråga;

”Musik, herunder populærmusik, er et ligestillet materiale, på lige fod med bøger, cd-rom, mv. jf. biblioteksloven.”

”Formålet er at give borgerne adgang til alle medier, og eftersom alle medietyper nu også er blevet sidestillet i loven er det jo også vores pligt.”

”Vi mener, det er en del af den almene kultur, og som sådan skal den formidles via folkebibliotekerne”

”Vi formidler alle videns- og oplevelsesorienterede medier og skelner ikke på medier, men på kvalitet.”

”Vi er jo en kulturformidlingsinstitution og populærmusik er bestemt også kultur, derfor er det helt naturligt for os.”

”Musikken er en vigtig del af den vifte af kulturtilbud, som bibliotekerne udbyder. Vi får helt lyst til at spørge: hvorfor skulle man ikke?”

Som vi ser flera exempel på ovan är en vanlig åsikt hos de danska respondenterna att musikmedier, då även populärmusik, har en lika självklar plats på biblioteken som böcker. I samband med att de säger detta hänvisar många till bibliotekslagen. Något som kan vara värt att notera är att ingen av dem tar tillfället i akt att kritisera lagen, vilket vi tolkar som att de flesta av våra respondenter antingen håller med lagen eller ser musikens plats på biblioteken som så självklar att den inte kan ifrågasättas.

Detta kan också vara en orsak till att de danska respondenternas svar på denna fråga inte alls, i lika hög utsträckning som de svenska respondenternas svar, går att knyta till

någon av de tre diskurserna. I de danska respondenternas fall är detta rent av så ovanligt att det inte känns meningsfullt att jämföra hur vanligt förekommande de olika diskurserna är i deras svar på denna fråga.

En väldigt stor andel av de danska respondenterna verkar ha tolkat frågan något annorlunda än vad de svenska gjorde. Något vi tycker tyder på detta är att en stor andel av de svenska respondenterna besvarade frågan genom att beskriva i vilket syfte de erbjuder populärmusik medan det var väldigt få av de danska respondenterna som gjorde det. Istället uttryckte de på olika sätt bara att de erbjuder populärmusik eftersom populärmusik är en relevant, eller rent av viktig, del av musikkulturen. Här nedan följer några exempel på sådana resonemang i de danska respondenternas svar:

”Vi ligestiller i princippet alle musikgenrer. Populærmusikken er en vigtig del af musiktilbudet, ikke mindst til de unge”

”Fordi det er en del af musikkulturen, der er relevant”

”Vi finder populærgenren lige så biblioteksrelevant som andre genrer.”

Det enda vi kan sluta oss till av dessa svar, när det gäller diskurserna, är att respondenterna som givit dem inte resonerar enligt den folkbildningsinriktade diskursen i den renaste/ursprungliga formen, vilket, om man får tro Talja, också är ganska självklart. De säger alltså att de erbjuder populärmusik med samma självklarhet som de erbjuder övriga musikgenrer, men inget om hur de prioriterar inom populärmusiken. Kanske är det så att eftersom den danska bibliotekslagen säger att folkbiblioteken ska erbjuda musik är det många, på de danska folkbiblioteken, som aldrig har brytt sig särskilt mycket om att fundera på i vilket syfte de ska göra det. Det räcker liksom med att hänvisa till lagen och säga att man gör det därför att lagen säger att man ska göra det. Många av de danska bibliotekarierna har troligtvis därför inte behövt argumentera, som deras svenska kollegor har behövt, för varför de över huvud taget ska erbjuda musik. Åtminstone inte sedan den senaste bibliotekslagen infördes och även enligt tidigare lag var det ju en rekommendation att även erbjuda andra medier än böcker.

Tvingas man fundera över huruvida man över huvud taget bör erbjuda musik och i så fall varför, faller det sig troligtvis ganska naturligt att tillämpa samma resonemang när det gäller populärmusik. Att döma av de danska respondenternas svar på denna fråga verkar det vara vanligt att man, på de danska biblioteken, anser att bibliotekslagen inte bara kräver att folkbiblioteken ska erbjuda musik, utan även att de ska tillhandahålla ett lika allsidigt utbud av musikmedier som av övriga medier. Det kan man inte göra utan att erbjuda populärmusik, menar de.

Även om det är sällan finns dock även bland de danska respondenternas svar några mer eller mindre tydliga exempel på resonemang enligt var och en av de tre diskurserna. Följande citat är ett exempel på hur en respondent tydligt resonerar enligt den alternativinriktade diskursen, även om det hela inleds med typiskt ”diversity talk”:

”Først og fremmest for at opfylde bibliotekslovens krav om alsidighed, aktualitet og kvalitet. Dernæst for at kunne tilbyde kommunens borgere et kvalificeret alternativ til det kommercielle marked.”

Ett exempel på resonemang enligt den efterfrågeinriktade diskursen hittar vi i följande svar:

”Vi lever jo i et samfund med mediekonvergens. Musik er et ligeså dannende medie som bøger, spil og film (som vi også tilbyder). Der er stor efterspørgsel på populærmusik, også inden for de mere obskure under-genrer. Så kort fortalt tilbyder vi det fordi der er en naturlig forventning om at det findes på bibliotekerne.”

Respondenten säger här visserligen att de även tillhandahåller musik inom de mer obskyra under-genrerna, men motiverar detta enbart med att det är stor efterfrågan på denna musik.

Ett tydligt exempel på resonemang enligt den folkbildningsinriktade diskursen hittar vi i följande svar:

”Tilbyde de vigtigste værker i rockens & poppens historie”

Även följande svar kan vara exempel på den folkbildningsinriktade diskursen:

”Formålet er at udbrede kendskabet til den gode, gennemførte populærmusik - dansk såvel som udenlandsk.”

”Formålet er at tilbyde det bedste indenfor alle genrer af musik.”

De båda svaren ovan är åtminstone exempel på den folkbildningsinriktade diskursen om vi utgår ifrån att respondenterna med ”den väl genomförda populärmusiken” menar rent musikaliskt sett, vilket vi anser är ett rimligt antagande, samt att det högst subjektiva uttrycket ”det bästa” ska läsas som ”det mest erkända”, vilket är långt ifrån självklart.

Andra möjliga tolkningar är att respondenterna avser musik som är gjord av musiker som har originella idéer och som därför kan anses vara väl genomförd, eller det bästa, rent konstnärligt sett. Det är som sagt ofta mycket svårt att, enbart utifrån ett kortfattat uttalande, avgöra vilken diskurs en respondent huvudsakligen resonerar i enlighet med. Detta eftersom de olika diskurserna, enligt Talja, flyter in i och lånar uttryck av varandra. Det är därför inte omöjligt att tre personer, som alla säger nästan exakt samma sak, visar sig ha resonerat enligt tre helt olika diskurser, om deras respektive uttalanden analyseras som delar av längre samtal. Följande citat är ett bra exempel på hur ett svar som först verkar vara ett uttryck för en viss diskurs vid närmare eftertanke kanske inte bör ses som det:

”Folkebiblioteket skal henvende sig til HELE befolkningen. Hvad der er "god smag" for nogle, er "dårlig smag" for andre. Alle skal have mulighed for at finde den musik de får glæde af at lytte til. DERFOR køber vi mange slags musik til musikafdelingen på Køge bibliotek”

Resonemanget, att det som är god smak för några är dålig smak för andra, är ganska typiskt för hur de som resonerar enligt den efterfrågeinriktade diskursen kritiserar de övriga diskurserna, vilket skulle kunna tyda på att uttalandet ovan är ett uttryck för den diskursen. Dock säger respondenten ingenstans att de köper in på efterfrågan eller att de köper in de verk som går bäst hem hos den stora massan och att folkbiblioteket ska vända sig till hela befolkningen är ett ganska bra exempel på ”diversity talk”.

Två andra tydliga exempel på ”diversity talk” finner vi i följande svar:

”Alle musikgenrer skal være repræsenteret på Folkebiblioteket - naturligvis også populærmusik.”

”Formålet er naturligvis at opfylde bibliotekslovens krav bl.a. om alsidighed, så vi dækker (så vidt muligt) al slags musik - også populærmusik”

Dessa svar säger ju inget mer specifikt om vad man, på just dessa biblioteks musikavdelningar, menar med allsidighet eller med all slags musik, förutom då att begreppet innefattar populærmusik. Huruvida respondenterna menar att det är viktigt att samlingen innehåller exempel på en uppsjö av smalare, mer alternativa, genrer som psytrance, grindcore, speed metal, postpunk och gabber är dock något vi inte kan avgöra enbart på grundval av detta uttalande.

Lika svårt är det att avgöra vad en annan respondent, som givit följande svar, menar med ”den bästa populærmusiken”:

”At give lånerne mulighed for at stifte bekendskab med et bredt udvalg af den bedste populærmusik.”

Ett av de vanligaste förekommande orden som respondenterna inte anser sig behöva specificera närmare är kvalitet. Följande svar är ett av många exempel vi fått se på det:

”Udfra bibliotekslovens principper om alsidighed, aktualitet og kvalitet”

”Vi formidler alle videns- og oplevelsesorienterede medier og skelner ikke på medier, men på kvalitet.”

”Vi tilbyder alle materialer, der opfylder bibliotekslovens formålparagraf - herunder også aktuel populærmusik af kvalitet”

Som Linn Kvist och Liv Olofsson Lundström tydliggör i sin magisteruppsats, *Kvalitet: självklar måttstock eller förlegat tankesätt? Sju inköpsansvariga bibliotekariers syn på kvalitet i musiksammanhang*, används begreppet i samtliga de olika diskurserna, men med olika innebörd. De visar även att det kan vara väldigt stor skillnad på vad olika bibliotekarier, på svenska biblioteks musikavdelningar, avser med kvalitet och vi kan inte se någon anledning till varför detta inte skulle gälla även för danska bibliotekarier.

Fråga 5 - Har nogen i personalet et særligt ansvar for musikområdet?

Samtliga danska respondenter svarade att de hade någon eller några i personalen som ansvarade för musikområdet och hela 86 % angav att de hade flera personer med detta ansvar. Det är betydligt fler än för de svenska biblioteken där endast 40 % av de bibliotek som hade någon ansvarig hade fler än en person med detta ansvar. Skillnaden skulle eventuellt delvis kunna förklaras med att flera av de danska biblioteken ligger i kommuner med, för vår undersökning, relativt många invånare. Därför gjorde vi även här en jämförelse mellan de danska biblioteken och enbart de svenska bibliotek som finns i de högre intervallerna när det gäller antalet kommuninvånare de serverar. När vi inte räknade med de svenska biblioteken i kommuner med 20 000 - 25 000 invånare steg procentsatsen till 52 %, men om vi även räknade bort biblioteken i kommuner med 25 000 - 30 000 invånare sjönk den igen, till 48 %. Troligtvis har alltså kommunernas storlek åtminstone ingen större påverkan för hur många ansvariga biblioteken har för musikområdet, åtminstone inte inom vårt intervall av kommunstorlekar. Vi anser därför att en trolig förklaring är att skillnaden, åtminstone till största delen, beror på att de danska bibliotekscheferna, på grund av den danska bibliotekslagen, ser

musikverksamheten som en viktigare och mer krävande del av den totala verksamheten än vad de svenska bibliotekscheferna gör och att de därför anser att fler personer bör ansvara för musikverksamheten.

Fråga 6 - Hvis I tilbyder populærmusik, hvilken rolle ønsker I at have i det offentlige musikliv og for den enkelte bruger med et musikbehov?

De danske respondenterne fick här samma sex alternativ som de svenska att rangordna, från 1 till 6, där 6 är viktigast. Eftersom det, liksom när det gäller samtliga övriga frågors svarsalternativ i vår enkät, finns en viss risk att översättningen gör att frågans innebörd blir en liten aning annorlunda på danska än på svenska har vi valt att för varje fråga redogöra för våra danska översättningar;

- a) At vise eksempler på den variation og de genrer, der findes indenfor populærmusik.
- b) At være et alternativ til det kommercielle udbud
- c) At støtte det lokale musikliv gennem at være en kanal for lokale kunstnere og pladeselskaber til at nå ud med deres musik
- d) At tilbyde musik der er populært i den brede befolkning
- e) At give adgang til de værker, som regnes blandt de mest betydningsfulde indenfor populærmusik
- f) At give adgang til musik der efterspørges af bibliotekets besøgende

De olika diskurserna representeras av följande svarsalternativ:

Den folkbildningsinriktade diskursen

- a) At vise eksempler på den variation og de genrer, der findes indenfor populærmusik.
- e) At give adgang til de værker, som regnes blandt de mest betydningsfulde indenfor populærmusik

Den efterfrågeinriktade diskursen

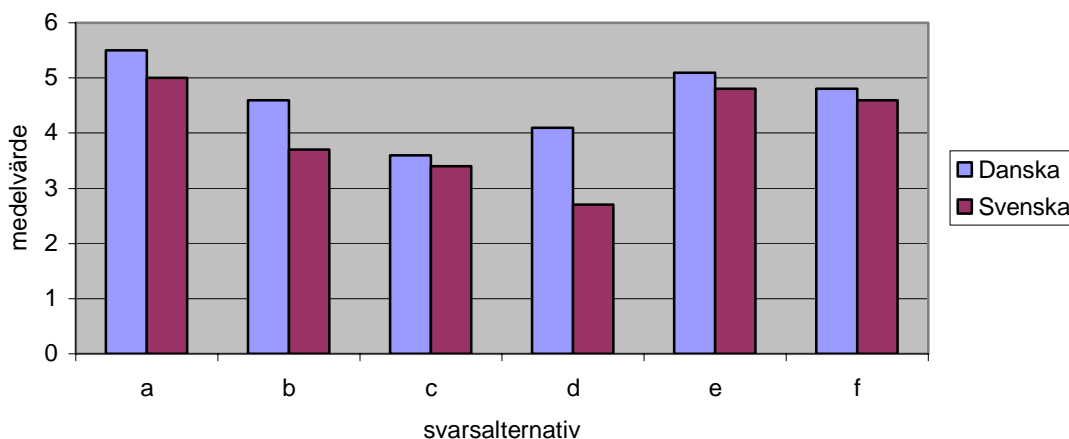
- d) At tilbyde musik der er populært i den brede befolkning
- f) At give adgang til musik der efterspørges af bibliotekets besøgende

Det alternativinriktade diskursen

- b) At være et alternativ til det kommercielle udbud
- c) At støtte det lokale musikliv gennem at være en kanal for lokale kunstnere og pladeselskaber til at nå ud med deres musik.

Figur 11 här nedan visar hur de olika alternativen rangordnades av de danska samt av de svenska biblioteken.

Figur 11

Figur 11. Vad respondenterna valt att prioritera för svarsalternativ syftandes till att visa vilken roll biblioteket vill anta för den enskilde användaren samt musiklivet i stort.

Som vi kan se är de danska respondenterna i mångt och mycket ganska samstämmiga med de svenska, men en anmärkningsvärd skillnad är att de danska respondenterna värderar alternativ d betydligt högre än vad de svenska respondenterna gör. Alternativ d får det klart lägsta medelvärdet, 2,7 av 6, av de svenska respondenterna medan de danska respondenterna ger alternativet ett medelvärde på hela 4,1, en skillnad på hela 1,4. Vi tycker att ett så högt medelvärde är förvånande eftersom vi fått uppfattningen att bibliotek generellt sätt är ganska negativt inställda till den typ av kommersialistiska tankegångar som alternativet kan ses som ett uttryck för.

Något som gör det hela ännu mer konstigt är att de danska respondenterna även ger alternativ b, att vara ett alternativ till det kommersiella utbudet, ett betydligt högre medelvärde än vad de svenska respondenterna gör, 4,6 jämfört med 3,7. De danska respondenterna tycker alltså både att det är betydligt viktigare, än vad de svenska tycker, att erbjuda musik som går hem hos den breda massan och att vara ett alternativ till det kommersiella utbudet.

Skillnaderna mellan de svenska och de danska respondenternas inställningar till dessa alternativ är dock inte nödvändigtvis fullt så stor som det kan verka om man bara ser till de stora skillnaderna i medelvärden. De danska respondenterna har nämligen genomgående satt högre betyg på samtliga alternativ, vilket gör att även deras lägst rankade alternativ fått jämförelsevis höga medelvärden. Trots medelvärdet på 4,1 är d det alternativ som rankats näst lägst av de danska respondenterna. Lägst rankar de alternativ c, som ändå får ett medelvärde på 3,6 och när det gäller alternativ b så är alternativet, det höga värdet till trots, endast det fjärde högst rankade alternativet. Detta förklarar dock bara en del av den stora skillnaden när det gäller hur respondenterna i de olika länderna värderat alternativ b och alternativ d. Ser man istället till hur de båda ländernas respondenter placerar de båda alternativen, i förhållande till övriga alternativ, verkar skillnaden mellan hur man resonerar i de båda länderna emellertid inte lika stor. De svenska respondenterna placerar alternativ c lägst och de danska placerar

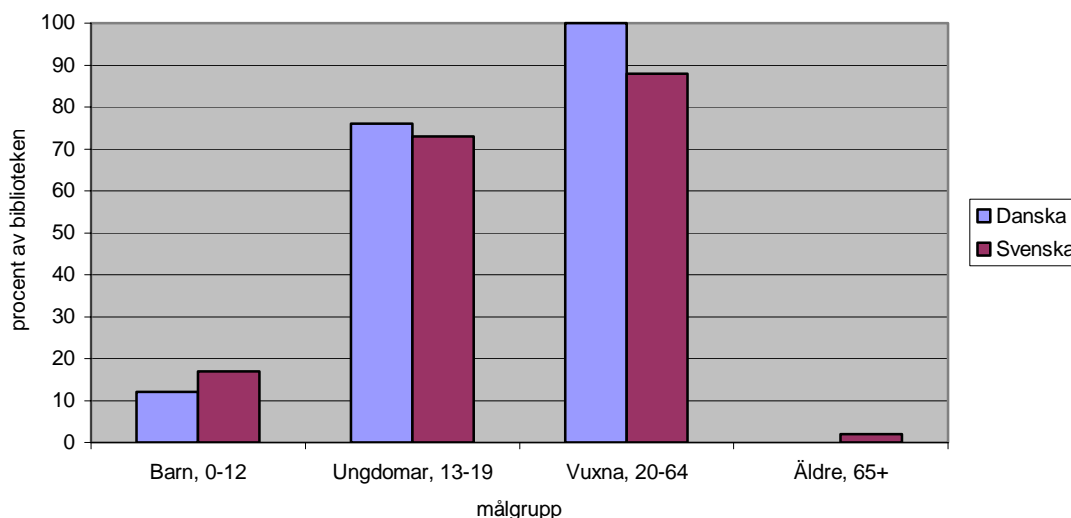
alternativet näst lägst och när det gäller alternativ b så placerar båda ländernas respondenter alternativet på en fjärdeplats.

Något som också kan vara värt att notera är att de danska respondenterna inte använder möjligheten att kommentera frågan till att motivera sina val i lika hög utsträckning som de svenska

Fråga 7 - Hvilke aldersgrupper er de vigtigste målgrupper for jeres musikvirksomhed? (angiv maksimum 2 alternativer)

Figur 12 nedan visar att kategorierna vuxna och ungdomar är de mest framträdande målgrupperna, för musikverksamheten, även hos de danska biblioteken i vår undersökning. Av dessa var det rent av så många som 100 % som angav vuxna (20-64 år) som en av målgrupperna för sin musikverksamhet. Det var en något mindre andel danska än svenska respondenter som angav att deras musikverksamhet främst riktade sig till barn (0-12 år) och något fler som angav att den främst riktade sig till ungdomar (13-19 år), men skillnaderna var väldigt marginella i båda fallen. Och tillskillnad från bland de danska biblioteken var det åtminstone ett av de svenska biblioteken som angav att musikverksamheten riktade sig till äldre (65+ år), men så var det också fler svenska än danska bibliotek som ingick i undersökningsunderlaget.

Figur 12

Figur 12. Målgrupper som är de främst prioriterade hos våra danska och svenska respondenter.

Fråga 8 - Angiv de måder som I nu tillbyder populärmusik på

I figur 13 nedan kan vi se att samtliga danska bibliotek i vår undersökning, liksom samtliga de svenska som erbjuder musik, tillhandahåller ett utbud av cd-skivor. Det var alltså inga bibliotek, ens i de kommuner med minst antal invånare, som när undersökningen genomfördes enbart erbjöd möjlighet att låna musik över webben. På ett av de svenska biblioteken som idag inte hade något musikutbud var det som vi

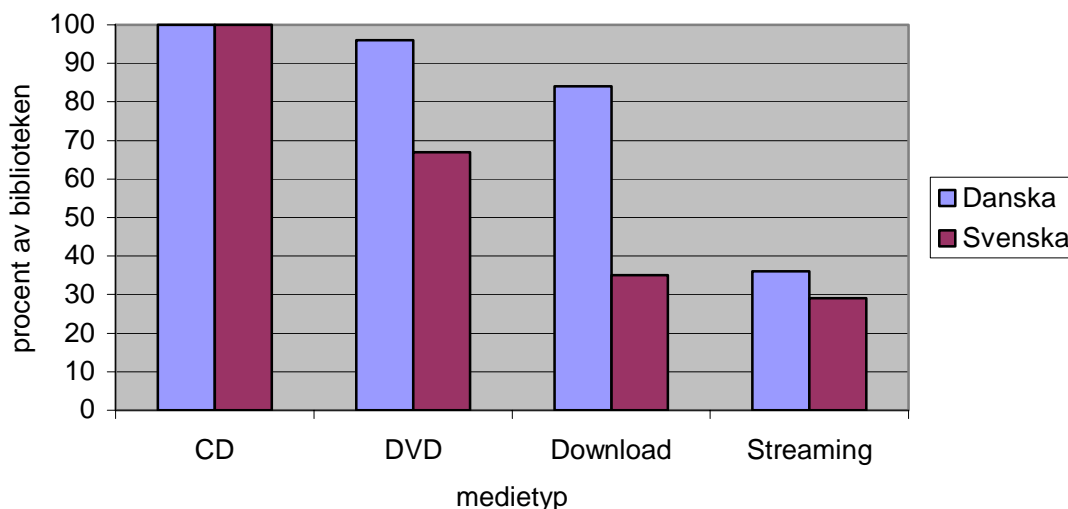
tidigare nämnt dock en respondent som skrev ”Vi kan tänka oss att erbjuda musik om det blir enkelt att göra det via nätet”.

En stor skillnad mellan de svenska och de danska biblioteken är att hela 84 % av de danska biblioteken i undersökningen, jämfört med 35 % av de svenska, erbjuder möjlighet att låna hem musik via nedladdning från någon Internettjänst. Det är betydligt fler än dubbelt så många. Om vi enbart tittar på de svenska bibliotek som finns i kommuner med fler än 30 000 invånare så är det 43 % som erbjuder lån via nedladdning. Det är visserligen en ökning, men en ökning som är långt ifrån tillräcklig för att kunna förklara den stora skillnaden. Däremot kan vi komma på flera andra tänkbara anledningar. En sådan trolig anledning är att lånetiderna alltid är en vecka, att jämföra med de svenska tjänsterna där den kortaste lånetiden, för en stor del av utbudet, bara är en dag (Netmusik.dk). En annan tänkbar anledning är att möjligheten har funnits längre för de danska biblioteken än för de svenska.

Streamingtjänsterna erbjuds inte av en på långa vägar lika stor andel, av de danska biblioteken i vår undersökning, som nedladdningstjänsterna. De 36 % som erbjuder musik via streaming är inte ens hälften så många som de 84 % som erbjuder nedladdning. För de svenska biblioteken är skillnaden inte alls lika stor. Där är det 35 % som erbjuder nedladdning och 29 % som erbjuder streaming. Samtliga de danska respondenterna som uppgav vilken nedladdningstjänst de erbjuder, vilket hela 19 av de 21 som erbjuder nedladdningsbar musik gjorde, angav att den tjänst de erbjuder är Bibliotekernes Netmusik. Bara en av de danska respondenterna tog tillfället i akt att ge någon övrig kommentar. Denna skrev ”Derudover har vi i Herlev netop taget podcasting i anvendelse. Se mere på <http://www.herlevbibliotek.dk/musik/>”

Förutom den stora skillnaden när det gäller andelen som erbjuder lån av nedladdningsbar musik är en annan anmärkningsvärd skillnad, mellan de danska och de svenska respondenterna, att betydligt större andel av de danska, nästan samtliga (96 %), erbjuder musik på DVD. Av de svenska är det ”bara” 67 %, av dem som erbjuder populärmusik, som har ett utbud av musik-DVD. När det gäller den skillnaden bedömer vi det dock som väldigt troligt att den beror på att de kommuner där de danska biblioteken finns, i genomsnitt, har fler invånare än de kommuner som de svenska biblioteken finns i. För när vi enbart tittar på de svenska bibliotek som ligger i kommuner med minst 30 000 invånare är de så många som 90 %, av de bibliotek som över huvud taget erbjuder musik för utlån, som erbjuder musik på DVD.

Figur 13

Figur 13. Format som idag är aktuella på våra respondentbibliotek och i vilken utsträckning de används för att erbjuda populärmusik.

Fråga 9 - Hvis I giver adgang til en fysisk musiksamling, hvor mange eksemplarer indholder den?

Liksom mellan de svenska bibliotekens samlingar är variationen mellan de olika danska bibliotekens samlingar påfallande när det gäller antalet exemplar. De minsta danska samlingarna, i vår undersökning, är på cirka 6000 exemplar, vilket är hela 60 gånger mer än den minsta svenska samlingen på cirka 100 exemplar, och de största (hela tre stycken) är på cirka 40 000 exemplar, vilket är mer än fyra gånger så många som den största svenska samlingen, som är på cirka 9000 exemplar. I genomsnitt innehåller de danska samlingarna cirka 19 000 skivor, vilket är mer än sju gånger så många som den genomsnittliga svenska samlingen. Om man jämför enbart med den genomsnittliga storleken på samlingarna hos de svenska bibliotek som finns i kommuner med mer än 35 000 invånare verkar det troligt att det faktum att en större andel av de danska biblioteken ligger i kommuner med, för vår undersökning, många invånare kan förklara en del av denna skillnad. De danska biblioteken, i undersökningen, har dock fortfarande ett snittvärde på drygt fem gånger så många exemplar som de svenska. Denna skillnad beror troligtvis dels på det den danska bibliotekslagen, med tillhörande bidrag, och dels på att de danska biblioteken i regel började erbjuda musik för utlån betydligt tidigare än de svenska.

Fråga 10 - Rangordn de måder hvorpå I vil tilbyde musik, hvor

4 er det I synes mest om, og 1 er det I synes mindst om.

Denna fråga är, även i sin danska översättning, formulerad så att det är oklart för respondenterna huruvida vi avser hur de vill erbjuda musik i dagsläget, med de begränsningar som Internet-tjänsterna och dess användare fortfarande lider av, eller om frågan syftar till att ta reda på hur de vill erbjuda musik i framtiden. De danska respondenterna tycks, liksom de svenska, ha fokuserat på hur det ser ut nuläget, när de

besvarat denna fråga, vilket vi tycker märks främst på de öppna kommentarer som flera av dem har kompletterat sina svar med. Vi tror dock även att det faktum att de rangordnat de olika alternativen som de gjort är ett tecken på det, då vi tycker att nedladdning och streaming annars borde ha fått betydligt högre medelvärden och cd- och dvd-skivor betydligt lägre. Detta eftersom den typen av fysiska medier i våra ögon knappast kan vara framtidens melodi för utlåning av musik, åtminstone inte på längre sikt.

Som figur 14 nedan tydligt visar är det dock fortfarande helt klart de fysiska medierna som föredras, även på de danska biblioteken. Siffrorna visar även att de danska respondenterna överlag anger högre värden, än sina svenska kollegor, när det gäller samtliga medier. När det gäller inställningen till att erbjuda musik på dvd är dock skillnaden mellan de båda respondentgrupperna så stor att den troligtvis även beror på något annat än på de danska respondenternas benägenhet att generellt sätt ange högre värden. Att erbjuda musik på dvd är inte långt ifrån att vara lika populära, hos de danska respondenterna, som att erbjuda musik på cd. Det är också värt att notera att de öppna svaren från de danska respondenterna skiljer sig ganska mycket från svenskarnas. De danska respondenterna understryker till exempel, i mycket högre utsträckning än de svenska, att det är innehållet som räknas och inte den fysiska formen. Här följer två exempel på svar från danska respondenter som velat göra detta tydligt.

”Det er svært at rangordne, for det vigtigste er indholdet - ikke formen.”

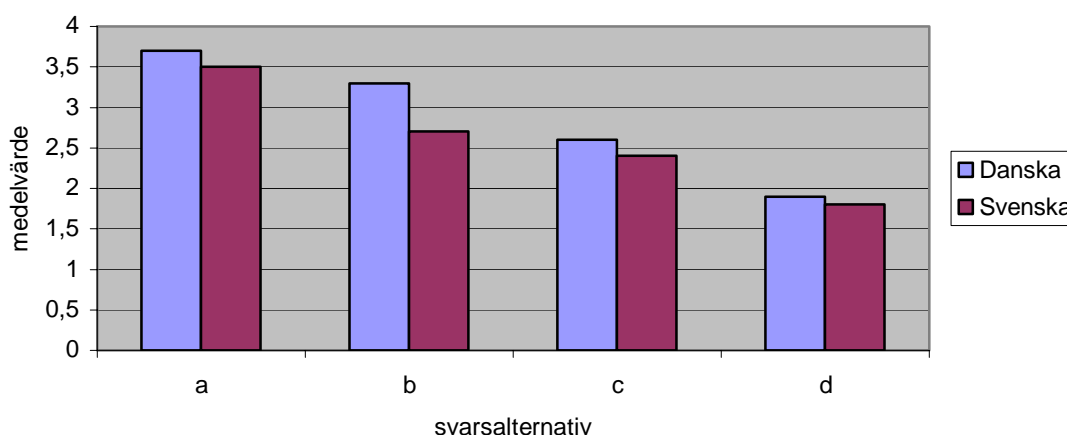
”Vi ser mere på indholdet fremfor den fysiske form.”

Flera av de danska respondenterna uttryckte också att tjänsterna för utlån av musik över Internet inte är optimala ännu, men att det blivit bättre och några poängterade att det helt klart på sikt kan komma att bli det optimala alternativet:

”Funktionaliteten i Netmusik er stadig ikke optimal, selvom den er blevet bedre...”

”Det er umuligt at svare på, idet selve metoden/mediet ikke er så afgørende i sig selv, men kun hvis det fungerer optimalt for brugeren. Så hvis Internetbaserede metoder fungerer optimalt for brugeren og folkebibliotekerne kan få organiseret/skabt/betalt sådanne adgange for brugerne vil det være optimalt. MEN hvis det ikke kan lade sig gøre er cd/dvd stadig godt.”

Figur 14

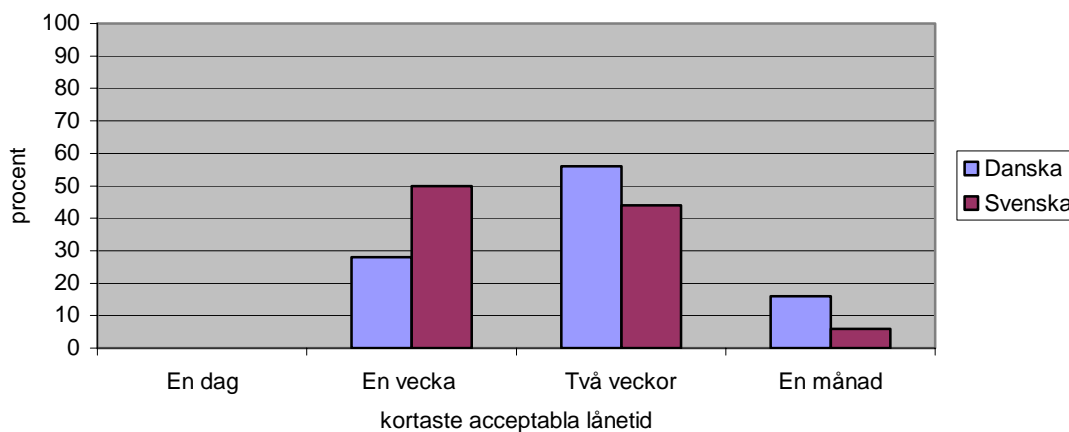

Figur 14. Format respondenterna helst erbjuder musik på.

Fråga 11 - Hvilken tid anser du som værende den kortest acceptable for udlån af CDer?

Som figur 15 nedan visar anser de danska respondenterna, liksom sina svenska kollegor, att en lånetid på en dag inte är acceptabel för cd-skivor. De flesta anser inte heller att en vecka är tillräckligt lång lånetid.

Figur 15

Figur 15. Kortast acceptabla lånetid för utlån av cd-skivor.

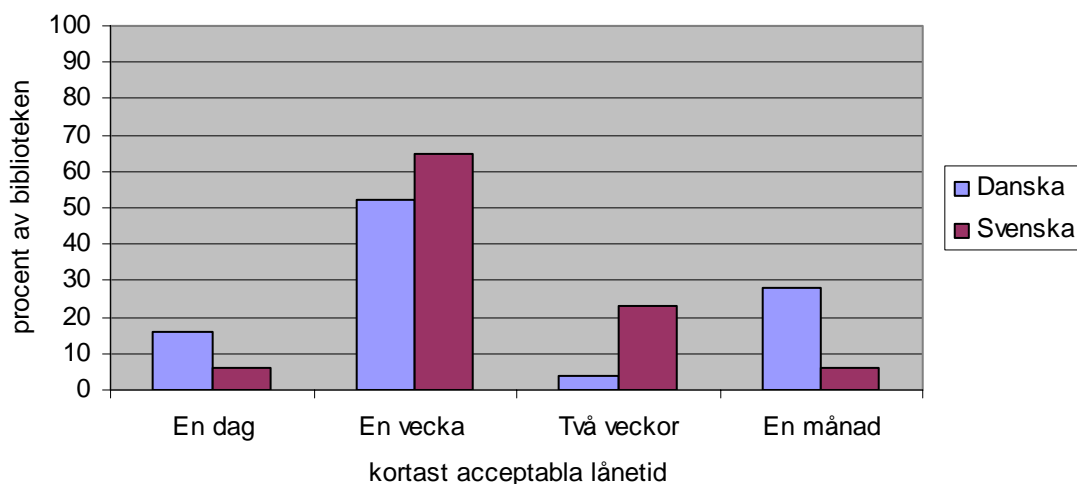
Här är, som vi kan se i figur 15 ovan, skillnaden jämfört med de svenska respondenterna ganska stor. Av de svenska respondenterna anser hela 50 % att en lånetid på en vecka är tillräcklig, men bara lite drygt hälften så stor andel (28 %) av de danska håller med om den saken. 56 % av de danska respondenterna anser istället att en lånetid på två veckor är den kortaste som är acceptabel. Och det är nästan tre gånger så hög andel av de danska respondenterna, som av de svenska, som anser att en lånetid på en månad är den kortaste som är acceptabel. Generellt sett kräver de danska musikbibliotekarierna, i vår undersökning, alltså betydligt längre lånetider för cd-skivor än vad de svenska gör. Vi följde upp denna fråga med motsvarande fråga för lån av musik över Internet.

Fråga 12 - Hvilken tid anser du som værende den kortest acceptable for udlån over Internettet?

Som figur 16 här nedan tydligt visar är de danska och de svenska respondenterna samstämmiga i den mån att båda grupperna anser att en vecka är den kortast acceptabla lånetiden. Dock är danskarna klart mer positiva till de båda ytterkantalternativen, både det korta endagslånet och månadslånet ses som mer positivt än en lånetid på två veckor, vilket vi tycker är ganska märkligt. 16 % av de danska respondenterna finner endagsalternativet fullt tillräckligt medan hela 29 % vill ha en lånetid på minst en månad. De svenska respondenterna sökte sig tvärtom nästan uteslutande till de båda mittenalternativen, med en övervägande majoritet som angivit en vecka, och bara 10 % av de svenskar som svarat på vår enkät valde något av ytterlighetsalternativen. 5 % av dessa anser att en dag är den kortaste lånetiden som är acceptabel medan lika många/få

anser att en månad är den kortaste acceptabla lånetiden. Vad dessa skillnader, mellan de danska och de svenska respondenternas åsikter, kan tänkas bero på är svårt att säga. Något vi kan tänka oss är att eftersom de danska tjänsterna inte, som de svenska, ger lånetider på bara en dag, för en väldigt stor andel av utbudet, så har de danska biblioteken inte fått lika många klagomål, från användare, på att en dag inte är tillräckligt.

Figur 16

Figur 16. Kortast acceptabla lånetid för utlån över Internet.

Fråga 13 - Hvis I tilbyder populærmusik, hvor vigtige er følgende kriterier for, hvordan jeres samling er opbygget?

Respondenterna fick här sex olika alternativ som de ombads rangordna, från 1 till 6, där 6 är viktigast. Dessa var:

- At den indholder de værker, som regnes blandt de mest betydningsfulde indenfor populærmusik
- At den indholder musik, der efterspørges af bibliotekets besøgende
- At den indholder musik der er populært i den brede befolkning
- At den indholder alternativer til kommerciel musik
- At den indholder musik fra lokale kunstnere eller pladeselskaber
- At det er en bred samling, hvor mange forskellige musikgenrer er repræsenteret

De olika diskurserna representeras av följande alternativ i frågan:

Den folkbildningsinriktade diskursen

- At den indholder de værker, som regnes blandt de mest betydningsfulde indenfor populærmusik

Den efterfrågeinriktade diskursen

- At den indholder musik, der efterspørges af bibliotekets besøgende

c) At den indholder musik der er populært i den brede befolkning

Den alternativinriktade diskursen

d) At den indholder alternativer til kommerciel musik

e) At den indholder musik fra lokale kunstnere eller pladeselskaber

Precis som i den svenska enkätundersökningen är denna fråga tillräckligt lik fråga sex för att det ska vara intressant att jämföra hur respondenterna rangordnat de olika svarsalternativen i de båda frågorna. Detta för att även här se om respondenterna håller fast vid sina sätt att prioritera eller om prioriteringarna påverkas av att frågorna har lite olika fokus. Vi anser att de båda frågorna är så pass lika att det vore inkonsekvent av respondenterna att inte prioritera åtminstone en majoritet av svarsalternativen ungefär som i fråga sex.

Det visar sig att de danska respondenterna har värderat alternativen i fråga tretton så att de kommer i exakt samma ordning som de närmast motsvarande alternativen i fråga sex. Detta tyder på att de danska respondenterna, liksom de svenska, är konsekventa när det gäller vilka diskurser de resonerar utifrån.

Även när det gäller hur de olika svarsalternativen har värderats finns en tydlig likhet med de svenska respondenternas svar. Enligt Talja har de skandinaviska biblioteken en mycket likartad kultur vilket kan vara förklaringen till detta.

Det alternativ som här värderas högst av de danska respondenterna är det som representerar den folkbildningsinriktade diskursen, liksom de båda alternativ som representerar denna diskurs rankades högst i fråga sex. De svenska respondenterna rankade också dessa båda alternativ högst i fråga sex, men när det gäller fråga tretton blev det istället det alternativ som de danska respondenterna värderat näst högst, det vill säga alternativ f, som fick högst genomsnittligt betyg av de svenska respondenterna.

Att det sistnämnda alternativet värderas så högt av båda ländernas respondenter beror troligtvis på att det är ett typiskt exempel på "diversity talk" som ofta ses som viktigt i samtliga diskurser även om det, som vi tidigare visat, kan innebära olika saker beroende på vilken diskurs den som uttrycker det främst resonerar enligt.

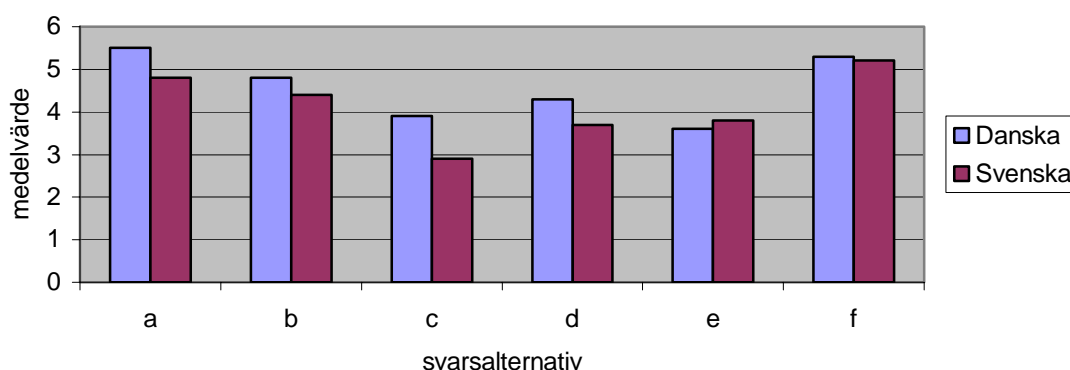
Den efterfrågeinriktade diskursen är, som vi beskrivit ovan, representerad av alternativ b och c. Trots att de representerar samma diskurs värderar de danska respondenterna, liksom de svenska, dessa båda alternativ väldigt olika. Alternativ b värderas högt och har av de danska respondenterna fått ett medelvärde på 4,7, medan alternativ c däremot är ett av de alternativ som dessa värderat lägst. I den svenska undersökningen rankades alternativet absolut lägst. En så stor skillnad mellan två alternativ som båda representerar samma diskurs är klart värd att diskutera. Vi tror att förklaringen ligger i att uttrycket "den breda massan" kan uppfattas som väldigt laddat av kommersiella värden, vilket kan väcka anstöt hos många av biblioteken eftersom dessa inte vill vara allt för kommersiellt inriktade. Det har bland andra Bergquist och Bergquist visat exempel på i sin magisteruppsats *Kulturarv, efterfrågan och musikalisk mångfald – En fallstudie kring bibliotekariers och användares uppfattningar om musikbibliotekets uppdrag och roll*, där de finner att bibliotekarierna i deras undersökning är negativt inställda gentemot samlingar uppbyggda av musik med enbart kommersiellt syfte.

Den alternativinriktade diskursen representeras av alternativ d och e och båda alternativen rankas förhållandevis lågt såväl av de danska som av de svenska respondenterna, som även är överens om att alternativ d är viktigare än alternativ e.

När det gäller alternativ d kan en tänkbar anledning till att vissa av respondenterna inte värderat alternativet högre vara att de menar att en bred samling, där många olika genrer finns representerade, även innebär en samling som innehåller alternativ till kommersiell musik och att de därför inte behöver ge alternativ d ett högt värde om de värderat alternativ f högt, vilket väldigt många har gjort.

Figur 17 nedan visar hur de olika alternativen rangordnades i genomsnitt.

Figur 17

Figur 17. Kriterier respondenterna finner viktigast när de bygger upp sin samling.

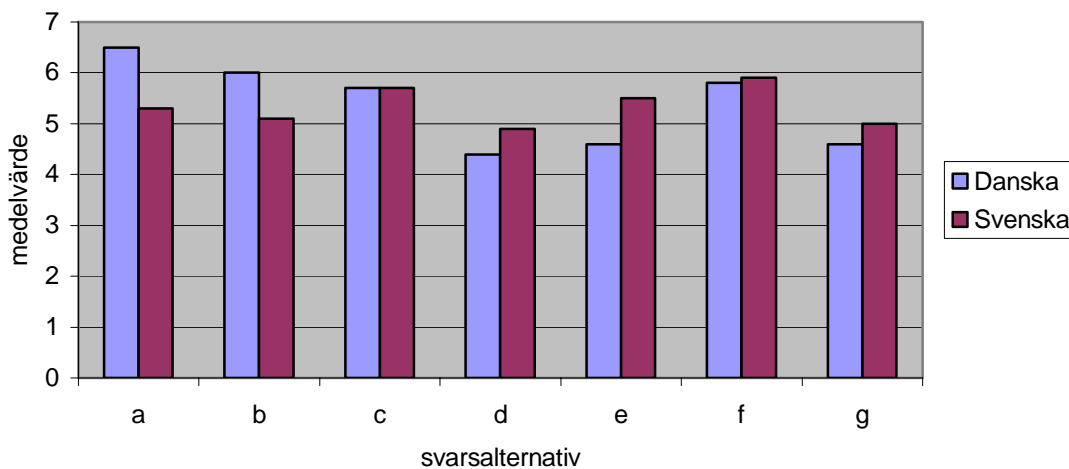
Fråga 14 - Hvor vigtige er følgende aspekter, hvis I skal tilbyde populærmusik over Internettet?

De sju olika alternativen är som följer och respondenterna ombads rangordna dessa, från 1 till 7, där 7 är viktigast:

- a) Att utbudet är stort.
- b) Att stora och välkända artister finns med.
- c) Att många olika genrer finns representerade.
- d) Att lånetiden är minst en vecka.
- e) Att musiken går att spela i mp3-spelare.
- f) Att det är lätt för låntagarna att komma igång och hitta det de söker.
- g) Att biblioteken har möjlighet att påverka utbudet, eller vad som lyfts fram.

Figur 18 nedan visar hur de olika alternativen rangordnades i genomsnitt.

Figur 18

Figur 18. Aspekter respondenterna finner viktigast när de ska tillhandahålla populärmusik över Internet.

Som vi kan se är det en markant skillnad mellan hur de svenska och de danska respondenterna värderat flera av alternativen ovan. De danska respondenterna värderar de alternativ som rör utbudet, det vill säga alternativ a, b och c, förhållandevis högt jämfört med de svenska respondenterna som visserligen tycker att det är väldigt viktigt att många olika genrer finns representerade, men som ser användarvänligheten som det klart viktigaste, om man ser till hur de svenska respondenterna har prioriterat de olika alternativen i genomsnitt.

De svenska respondenterna tycker också att det är viktigare än vad de danska tycker att musiken går att spela i mp3-spelare, vilket de ser som viktigare än att utbudet är stort och att stora och välkända artister finns med. De prioriterar även bibliotekens möjlighet att påverka utbudet högre än vad deras danska kollegor gör.

En del av förklaringen till dessa skillnader, i hur bibliotekarierna i de båda länderna prioriterar när det gäller att erbjuda populärmusik över nätet, beror kanske på att de danska biblioteken generellt sett har avsevärt större samlingar av musik på cd och dvd än vad de svenska har. Såväl bibliotekarier som bibliotekets användare jämför troligtvis Internettjänsternas utbud med bibliotekets fysiska utbud och hur de nya tjänsterna står sig i denna jämförelse spelar troligtvis väldigt stor roll för det totala intrycket av tjänsterna.

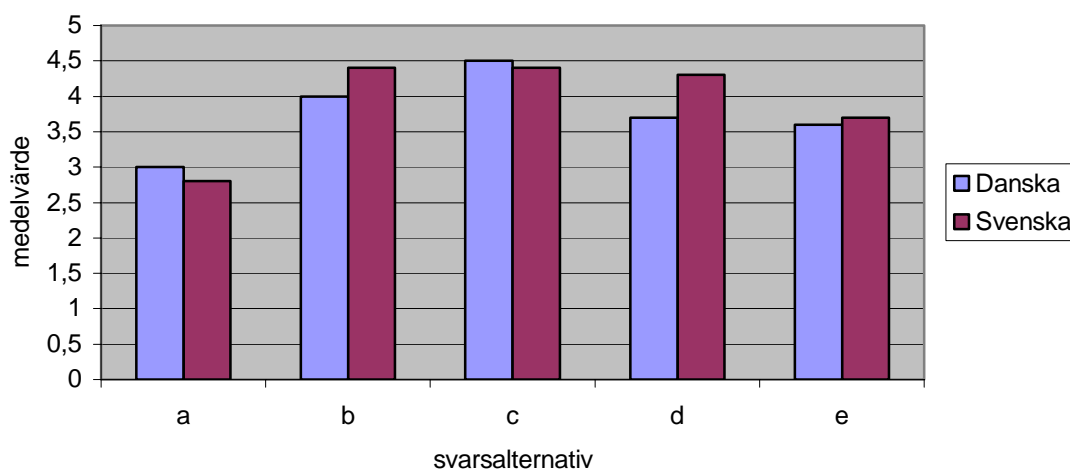
Att den danska bibliotekslagen fokuserar mycket på just utbudet är säkert en stor bidragande orsak, såväl till att de danska folkbiblioteken, i vår undersökning, har så stora skivutbud som till att de prioriterar utbudet så hög när det gäller Internettjänster för utlåning av musik.

Fråga 15 - Hvor betydningsfulde er følgende mulige fordele ved at udlåne musik over Internettet?

Respondenterna ombads värdera följande fem fördelar, från 1 till 5, där 1 betyder att de inte anser att det är någon fördel alls och 5 betyder att de ser det som en avgörande fördel.

- Att låntagarna inte behöver ta sig till biblioteksbyggnaden
- Att flera låntagare kan låna samma musik samtidigt
- Att det möjliggör ett stort utbud
- Att man slipper svinn och skadade skivor
- Att det inte är utrymmeskrävande

Figur 19

Figur 19. Mest framträdande fördelar med musicklån över Internet.

Figur 19 här ovan visar hur de olika fördelarna rangordnats:

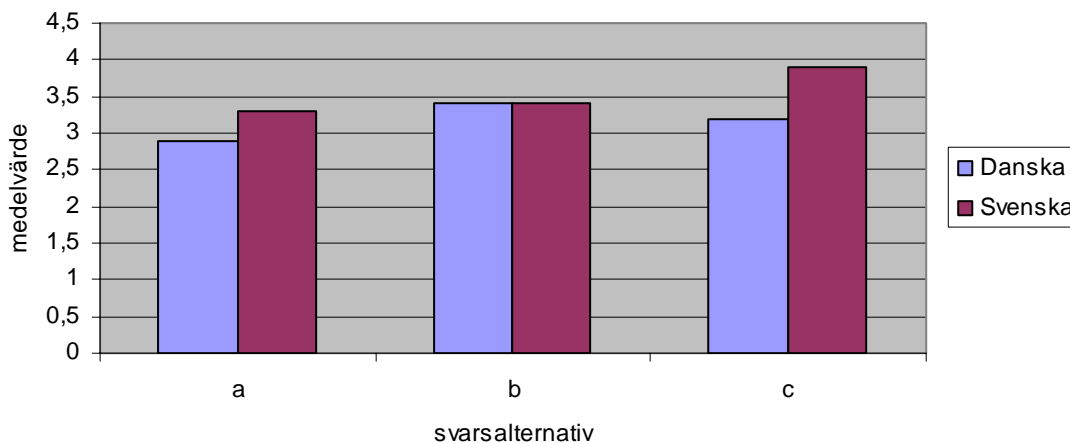
Som vi kan se prioriterar de danska och de svenska respondenterna fördelarna ganska lika. Båda grupperna ser alternativ b och c som de viktigaste fördelarna följt av alternativ d, sedan alternativ e och sist alternativ a. Dock finns vissa skillnader om man ser till de värden som alternativen fått av respondenterna i de olika länderna. De danska respondenterna har värderat alternativ b lägre än vad de svenska har och detsamma gäller för alternativ d. Däremot har de värderat alternativ a och alternativ c aningen högre. Störst skillnad är det mellan hur de olika respondentgrupperna värderat alternativ d. Där har de svenska respondenterna i genomsnitt angett ett värde på 4,3 medan medelvärdet av de värden som de danska respondenterna angett för detta alternativ bara blir 3,9. Även detta kan bero på att de danska biblioteken generellt sett har mycket fler skivor än de svenska. Att en skiva försvinner eller blir skadad är ju ett större problem för ett bibliotek med en samling på 500 exemplar än för ett bibliotek med en samling på 6000 exemplar. Eftersom de danska biblioteken får statliga bidrag till sin musikverksamhet har de också bättre resurser att ersätta de skivor som försvunnit och de som skadats än de vad de svenska biblioteken har.

Fråga 16 - Hur betydelsefulla är följande eventuella nackdelar med att låna ut musik över Internet?

Här fick respondenterna istället tre nackdelar att värdera, från 1 till 5, där 1 betyder att de inte anser att det är någon nackdel alls och 5 betyder att de ser det som en avgörande nackdel. Nackdelarna är:

- a) Att låntagarna inte behöver besöka biblioteksbyggnaden
- b) Att möjligheterna att kontrollera utbudet är små
- c) Att de större skivbolagen bara erbjuder väldigt korta lånetider

Figur 20

Figur 20. Mest framträdande nackdelar med musiklån över Internet.

Som vi kan se i figur 20 ovan har de danska och de svenska respondenterna olika åsikter när det gäller vilken nackdel som är den största. Där de svenska respondenterna anger att lånetiden är den största nackdelen tycker de danska respondenterna istället att den största nackdelen är att möjligheterna att kontrollera utbudet är små. Att de danska biblioteken inte alls ser korta lånetider som ett lika stort problem, när det gäller tjänsterna för utlån av musik över Internet, som de svenska gör beror troligtvis på att de danska tjänsterna, som vi tidigare nämnt, inte har lika korta lånetider som den svenska tjänsten Musikwebb har på stora delar av sitt utbud. Att en betydligt större andel av de danska, än av de svenska, respondenterna i vår undersökning tycker att en så kort lånetid som en dag är acceptabel för lån över Internet, vilket framgår av svaren på fråga 12, är självklart också en bidragande orsak. Visserligen var det något lite större andel, tre procentenheter, danska än svenska respondenter som inte ens ansåg att en vecka var en tillräckligt lång lånetid, men vi tror att de absolut mest missnöjda är de som inte anser att en dag är tillräckligt, men som ändå måste hålla till godo med detta för en stor del av det utbud de erbjuder sina låntagare. Detta är situationen för en stor andel av de svenska biblioteken.

En likhet mellan de danska respondenterna och de svenska, som är värd att notera, är att båda grupperna tycker att den minsta nackdelen är att låntagarna inte behöver besöka biblioteksbyggnaden. Detta är kanske inte så konstigt med tanke på att detta också kan

ses som en fördel, något som respondenterna tvingades reflektera över när de skulle rangordna alternativen i fråga 15.

De danska respondenterna verkar, generellt sett, se samtliga tre nackdelar som mindre allvarliga än vad de svenska biblioteken gör. Att döma av deras kommentarer tycker många av dem istället att den största nackdelen, såväl för den digitala som för den fysiska samlingen, är den i Danmark nyligen införda karenstiden vi tagit upp i kapitel 3.2. Denna innebär att musik inte får erbjudas av biblioteken förrän fyra månader efter att denna givits ut. De danska respondenterna tror att denna regel gör att många, som annars kanske skulle ha lånat musiken från biblioteken, nu istället tankar hem den genom någon illegal fildelningstjänst, för att slippa behöva vänta i fyra månader.

Fråga 17 - Hvis I tilbyder populærmusik, hvornår mener I at en del af samlingen, f. eks. en CD, vil være et godt indkøb? Altså hvad er bedømmelseskriterierne?

Precis som med de svenska respondenternas svar på denna fråga har vi försökt knyta de danska respondenternas svar till de tre diskurserna. Återigen har vi enbart kunnat göra en mycket grov kategorisering, eftersom det, även när det gäller de danska respondenternas svar, är sällan de håller sig strikt till en diskurs. Det finns dock en samstämmighet med de svenska biblioteken i det att den folkbildningsinriktade diskursen och den efterfrågeinriktade diskursen är de som är mest frekvent representerade. Nedan följer några exempel på svar de danska respondenterna givit som vi menar, i mer eller mindre hög utsträckning, går att knyta till en viss diskurs, även om de, som sagt, i många fall går att knyta till fler diskurser än denna.

Den efterfrågeinriktade diskursen

”Hvis den lånes ud!”

”Hvis den kan lånes ud! hvis den har en værdi for modtageren!”

”1.Efterspørgsel. 2. Hvis indkøbet udfylder en hul i samlingen (en manglende genre f.eks.). 3. Hvis meget få andre biblioteker har CD'en. Hvad der på sigt afgør om det var et godt køb, kan så følgende ses af udlånstallet.”

Den folkbildningsinriktade diskursen

”Kvalitet, originalitet, "historiske indspilninger”

Den alternativinriktade diskursen

”Musikken skal være nyskabende; videreføre en kunstners udvikling; aktuel; efterspurgt; Vi er underlagt bibliotekslovens krav om at stille materiale til rådighed som er alsidige, aktuelle og kvalitative.”

Det är också flera danska respondenter som hänvisar till det som står i den danska bibliotekslagen om att det som köps in ska präglas av kvalitet och allsidighet och som påpekar att eftersom detta står i lagen måste de prioritera att uppfylla dessa bedömningskriterier.

Är då biblioteken konsekventa när det gäller hur de resonerat när de besvarat de olika frågorna i vår enkät och när det gäller vilka diskurser som ligger till grund för deras resonemang? Vi tittade närmre på denna fråga genom att jämföra svaren på fråga fyra, där respondenterna med egna ord får redogöra för sina målsättningar med musikverksamheten, med svaren på fråga sex och fråga tretton. De senare blottlägger de kriterier som ligger till grund dels för hur biblioteken bygger upp sina samlingar och dels för den roll de vill ha i det allmänna musiklivet och för den enskilde användaren.

Vi fann då att endast ungefär hälften av respondenterna varit konsekventa när det gäller vilka diskurser vi anser ligger till grund för de svar de angivit. Att så många av respondenterna varit inkonsekventa, som vi ser det, kan bero på att många bibliotek inte har ett syfte för musikverksamheten som är så pass tydligt formulerat och väl förankrat hos personalen att dessa har helt klart för sig om de generellt sett bör prioritera sådant som är musikhistoriskt viktigt, sådant som användarna frågar efter eller sådant som är annorlunda och får litet eller inget utrymme i de kommersiella medierna och butikerna.

De respondenter som genomgående är mest konsekventa är de respondenter som uttryckt åsikter i linje med den efterfrågansinriktade perspektivet, något som kan ha att göra med att det perspektivet, enligt vår åsikt, är det som är lättast att definiera och således även lättast att konsekvent resonera i enlighet med när det gäller den typ av frågor som vi jämfört svaren på.

Fråga 18 - Er du tilfreds med den musikvirksomhed, som biblioteket driver idag, eller ønsker du at ændre på noget? I så fald hvad?

Precis som de svenska respondenterna fick de danska fritt beskriva hur de ser på sin verksamhet. Det blev här tydligt att den nya lagen, som säger att de danska biblioteken måste vänta fyra månader, efter att ett musikaliskt verk har släppts för försäljning, innan de får erbjuda verket, orsakat mycket irritation på de danska biblioteken. Flera av våra respondenter menar att denna så kallade karenstid hindrar biblioteken från att vara ett uppdaterat alternativ för musikintresserade, eftersom den innebär att en stor del av de ”nya” skivor som biblioteken köper in, i mångas ögon, är för gamla för att vara intressanta att låna redan när biblioteken börjar erbjuda dem.

Här är några av de åsikter våra respondenter uttryckt om detta:

”Det er meget utilfredsstillende at vi har karenstid på musikcd'er, altså at vi først kan udlåne musikcd'er 4 måneder efter udgivelsen. Det har haft en betydelig skadelig effekt på udlånet af musik til unge - de gider ikke at vente, men downloader musikken over nettet. Og Bibliotekernes Netmusik er ikke et rigtigt alternativ, for udbuddet er for lille.”

”Karenstiden har ødelagt meget for vores formidling af (populær)musik. Da den blev indført, mærkede vi et fald i musikudlånet, for første gang nogensinde.”

”Det er meget utilfredsstillende at vi har karenstid på musikcd'er, altså at vi først kan udlåne musikcd'er 4 måneder efter udgivelsen. Det har haft en betydelig skadelig effekt på udlånet af musik til unge - de gider ikke at vente, men downloader musikken over nettet. Og Bibliotekernes Netmusik er ikke et rigtigt alternativ, for udbuddet er for lille.”

”Jeg vil meget gerne af med den af politikerne indførte karantid, der gør at Cd'er skal være i butikkerne i 3 måneder før vi må udlåne dem på biblioteket. det er med til at gøre os uaktuelle på musikområdet, og det er en katastrofe!”

De danska respondenterna uttryckte inte lika mycket oro över budgetnedskärningar som de svenska, men när det gäller tjänsterna för utlån av musik över Internet kan man, om man enbart ser till de åsikter som de danska och de svenska respondenterna har uttryckt i sina svar på denna fråga, konstatera att de båda respondentgrupperna har en väldigt samstämmig syn. De danska respondenternas negativa åsikter angående dessa tjänster rör i det närmaste exakt samma saker som de svenska kollegorna var missnöjda med. Detta trots att de danska tjänsterna till exempel erbjuder längre utlåningstid än vad svenska Musikwebb gör. Nedan följer några exempel på vad de danska respondenterna anger att de är missnöjda med, när det gäller tjänsterna för utlåning av musik över Internet, i sina svar på denna öppna fråga:

”Der er behov for en videreudvikling af Bibliotekernes Netmusik: større udbud, længere lånetid, valg mellem streaming og download, mulighed for download til alle mp3-afspillere. En mulighed for at "beholde" det der downloades bør undersøges evt. blot gældende for en del af udbuddet. Betaling efter en model svarende til Netmusik/noder.”

”Jeg vil gerne have mere synlighed på bibliotekernes netmusik.dk i det hele taget markedsføring af musiktilbuddet på nettet”

Fråga 19 - Hvis du har flere kommentarer til nogen af spørgsmålene, må du gerne gøre det i feltet nedenfor

På denna fråga fick vi inga svar, som vi anser är relevanta för vår undersökning, av de danska respondenterna.

6.2.1 Sammanfattning

De danska respondenterna anger inte, i samma utsträckning som sina svenska kollegor, syftet med sin musikverksamhet som går att koppla till någon av de tre diskurserna. Istället hänvisar de flesta bara till den danska bibliotekslagen och menar att populärmusik, enligt denna, har en lika självklar plats på biblioteken som populärlitteratur. De verkar därför inte tycka att det finns någon anledning att vidare motivera varför de ska erbjuda populärmusik.

De få danska respondenter som ger svar som, i mer eller mindre hög utsträckning, går att knyta till någon av de tre diskurserna resonerar dock, precis som våra svenska respondenter, främst i linje med den folkbildningsinriktade och/eller den efterfrågeinriktade diskursen, när det gäller de frågor som rör uppbyggnaden av samlingen eller målen med verksamheten. Det finns även ett stort inslag av ”diversity talk” i de danska respondenternas svar, liksom i de svenska kollegornas.

De danska respondenterna stämmer vidare generellt sett in i de svenska kollegornas åsikter om tjänsterna för utlåning av musik över Internet, såväl när det gäller vilka fördelar med dessa som ses som de största som när gäller kritiken mot dem. Överlag ser dock de danska respondenterna de danska tjänsterna nackdelar som mindre allvarliga jämfört med hur de svenska respondenterna der på nackdelarna med den svenska tjänsten Musikwebb. Detta beror troligtvis till stor del beror på att de danska tjänsterna

erbjuder längre lånetid än vad svenska Musikwebb gör, för stora delar av sitt utbud. De korta lånetiderna är generellt sett det som de svenska respondenterna är mest missnöjda med, när det gäller denna tjänst. De danska respondenterna tycker istället att den största nackdelen med deras utlåningstjänster är att möjligheterna att kontrollera utbudet, eller vilka delar av detta som lyfts fram, är små. Ser man till det värde de i genomsnitt gett denna nackdel, när de uppmanats ange hur viktig de tycker att den är på en skala, är de lika missnöjda med detta som de svenska respondenterna är när det gäller motsvarande möjlighet att påverka Musikwebb.

De danska respondenterna är däremot inte lika oroade som sina svenska kollegor över sina budgetar för musikverksamhet, vilket kan bero på att de danska folkbiblioteken, mycket på grund av det danska musikobligatoriet, har större resurser avsatta för musikverksamhet än vad de svenska folkbiblioteken har. Det som istället stör de danska respondenterna mest, när det gäller hur dagens musikverksamhet bedrivs, är den så kallade karenstiden som innebär att biblioteken måste vänta fyra månader innan de får erbjuda en nyutgiven skiva. Våra danska respondenter menar att denna regel troligtvis gör att många, som annars kanske skulle ha lånat musiken från biblioteken, nu istället tankar hem den genom någon illegal fildelningstjänst för att slippa behöva vänta i fyra månader.

6.3 Slutsatser

6.3.1 Är biblioteken intresserade av att tillhandahålla populärmusik, i så fall varför/varför inte?

En överväldigande majoritet av biblioteken, i vår undersökning, tillhandahåller redan populärmusik och av dem som inte gör det, vilka samtliga är svenska, funderar så gott som alla på att börja.

De ytterst få bibliotek som varken tillhandahåller populärmusik eller planerar att göra det anger samtliga brist på resurser som orsak till detta. Ingen av respondenterna, i vår undersökning, uttrycker någon åsikt om att populärmusik inte skulle höra hemma på folkbibliotek, utan det framgår tydligt att musikmedier ses som ett lika naturligt inslag på biblioteken som övriga medier och populärmusik som lika hemmahörande på bibliotek som någon annan sorts musik. Detta trots att flera av biblioteken i vår undersökning har en musikverksamhet som, i mer eller mindre hög utsträckning, motiveras av den folkbildningsinriktade diskursen. Att man på ett bibliotek resonerar enligt denna diskurs utesluter alltså inte längre på något vis att biblioteket erbjuder populärmusik, utan diskursen visade sig även gå att tillämpa på populärmusik, precis som Talja menar att den gör idag.

Att samtliga danska bibliotek i vår undersökning erbjuder populärmusik verkar, åtminstone till viss del, bero på att de anser att den danska bibliotekslagen inte bara kräver av dem att de ska erbjuda musik, utan även att de ska tillhandahålla ett lika allsidigt utbud av musikmedier som av övriga medier. Flera av våra respondenter menar att de självklart inte kan uppfylla detta krav utan att erbjuda populärmusik.

Medan många av de svenska respondenterna motiverar att de erbjuder populärmusik, genom resonemang som går att knyta till en eller flera av de diskurser vi beskriver i vår teoridel, verkar de flesta av de danska respondenterna anse att det räcker med att hänvisa till bibliotekslagen. De verkar alltså inte, i lika hög utsträckning som sina svenska kollegor, ha som mål att arbeta enligt någon eller några av dessa diskurser, åtminstone inte medvetet. Detta tror vi även kan vara anledningen till att de danska respondenterna genomgående rangordnar svarsalternativen högre än vad de svenska gör, på frågor om vilken roll de vill ha i det allmänna musiklivet och för den enskilde användaren samt hur viktiga olika kriterier är för hur deras samling är uppbyggd. Det enda alternativet de inte rangordnar högre, än vad de svenska respondenterna gör, är hur viktigt det är att samlingen innehåller musik från lokala artister eller skivbolag.

Vi har alltså kunnat konstatera att såväl våra svenska som våra danska respondenter ser populärmusik som en viktig del av folkbibliotekens verksamhet. Av de svenska biblioteken började de flesta erbjuda populärmusik på 90-talet och av de danska biblioteken började en majoritet redan på 70-talet, det vill säga över tjugo år innan den danska bibliotekslagen krävde att de skulle tillhandahålla musik. Endast ett fåtal av de danska biblioteken, i vår undersökning, började tillhandahålla populärmusik först i samband med att det danska musikobligatoriet infördes, år 2000. De danska samlingarna är också generellt sett avsevärt mycket större än de svenska, vilket troligtvis till stor del beror på att de har arbetat med samlingarna under betydligt längre

tid samt att de fått statliga bidrag i syfte att bygga upp dessa. En bidragande orsak till denna skillnad, mellan skivutbudet på de svenska och de danska biblioteken i vår undersökning, är troligtvis också att en betydligt större andel av de danska respondenterna, än av de svenska, arbetar på bibliotek i kommuner som har relativt många invånare jämfört med det genomsnittliga invånarantalet i vår undersökning.

Generellt sett har de danska respondenterna också en betydligt mer positiv attityd gentemot musikmedier än vad de svenska har. Den troligaste förklaringen vi har kunnat hitta till detta är att det beror på de danska bibliotekslagarna, inte bara den nuvarande utan även de tidigare. Redan Danmarks första bibliotekslag, som kom 1964, slog fast att AV-medier skulle få finnas på de danska biblioteken. När man ställer denna tradition i relation till den svenska bibliotekslagen, som är förhållandevis vag i jämförelse, framstår skillnaderna mellan ländernas musikutbud som betydligt mer begripligt. De svenska kulturpolitiska målen ger visserligen en del rekommendationer, som kan tolkas som argument för att de svenska folkbiblioteken bör erbjuda musik, men Sveriges bibliotekslag nämner inte musikmedier överhuvudtaget.

6.3.2 Avspeglas bibliotekens syften med att erbjuda musik i deras verksamhet och i så fall hur?

När det gäller de svenska respondenternas svar hänger de syften de själva formulerar, i en av våra inledande frågor, i de allra flesta fall ihop med hur de sedan svarar på de andra frågorna. Detta syfte, och den eventuella diskurs som haft störst påverkan på detta, märks i många fall tydligt både när det gäller vilka inköp respondenten ifråga prioriterar och vilka kriterier denna går efter för att avgöra om ett inköp bör betraktas som lyckat, om det till exempel är lånefrekvensen som är mest intressant eller om det snarare är det tomrum som fylls i samlingen som är det väsentligaste när detta ska avgöras. För att exemplifiera kan vi ta en respondent vars svar till största delen stämmer överens med hur man resonerar inom den efterfrågeinriktade diskursen. Denna respondent beskriver att syftet med musikverksamheten är att uppfylla låntagarnas önskemål. Respondenten har sedan angett att personalen på biblioteket går efter användarnas inköpsförslag när de väljer vad som ska köpas in och att det är utlåningssiffrorna som visar om ett köp var värt pengarna. Detta visar tydligt att den efterfrågeinriktade diskursen har ett genomgående inflytande över verksamheten. Det finns dock många respondenter som inte lika konsekvent håller sig till en och samma diskurs, utan där frågan det gäller till stor del avgör vilken diskurs respondenten, för tillfället, främst resonerar i enlighet med.

De svenska respondenterna i vår undersökning resonerade oftast i enlighet med den efterfrågeinriktade diskursen och/eller med den folkbildande diskursen. Att de till största delen influerats av dessa diskurser kan till viss del bero på att det rör sig om bibliotek i medelstora kommuner som i många fall, och säkert oftast med rätta, inte anser sig ha de resurser som krävs för att kunna erbjuda ett vettigt alternativ till de kommersiella aktörernas utbud. Många små och medelstora bibliotek måste ständigt motivera sin existens och då är det ofta en fördel att ha höga utlåningssiffror att visa upp. I somliga fall kan även kulturarvet och folkbildning vara sådant som ligger de kommunpolitiker, som i slutänden bestämmer över varje svenskt folkbiblioteks existens, varmt om hjärtat och därför kan det vara viktigt att hävda bibliotekets betydelse för dessa områden.

När det gäller vilka diskurser som har störst inflytande över de danska bibliotekens musikverksamhet ger de svar vi fått från våra respondenter däremot inte lika mycket information. Det finns ett stort inslag av ”diversity talk” i de danska respondenternas svar och istället för att uttrycka syften som går att koppla till någon av de tre diskurserna hänvisar de, som vi nämner här ovan, i regel bara till att lagen kräver att de ska tillhandahålla musik och att krav på ett varierat utbud gör det självklart att de även ska erbjuda populärmusik.

Därför är det intressantare, när vill ta reda på varför de danska folkbibliotekens musikverksamhet ser ut som den gör, att istället titta på den debatt som föregick det danska musikobligatoriet. Som vi nämner i vårt kapitel om danska lagar, utredningar och rekommendationer om musik på folkbibliotek var de vanligaste argumenten medborgarnas ändrade medievanor och den framtida utveckling som tycktes trolig när det gäller dessa. Det ansågs viktigt att alla medborgare skulle få tillgång till samma breda, kvalitativa utbud, oavsett vilka medietyper de föredrar att använda sig av. Efter denna debatt är det inte omöjligt att de danska musikbibliotekarierna har syftet med bibliotekslagen klart för sig, och därför vet vilka syften de ska agera efter, men ser dessa som redan specificerade och så självklara och de därför har svårt att tydliggöra dem i sina svar på vår enkät. Det kan också vara så att de anser att de inte kan välja att utforma sin verksamhet för en specifik målgrupp, eftersom de enligt lagen ska ge alla medborgare samma service. Detta är en skillnad jämfört med de svenska biblioteken där exempelvis en av våra respondenter endast tillhandahöll barnmusik.

6.3.3 Hur önskar biblioteken tillhandahålla musik?

De fysiska samlingarna är fortfarande dominerande på de medelstora svenska folkbiblioteken, men flera av våra respondenter uttrycker en önskan om att kunna tillhandahålla musik på annat vis, exempelvis över Internet eller via en medie-jukebox. Många väljer dock att avvakta i väntan på att tjänsterna ska utvecklas och för att de ska kunna se vilken väg musikbranschen väljer.

De danska respondenterna i vår undersökning har uttryckt en liknande åsikt och även där är det fortfarande det fysiska utbudet som ses som det primära. Där har också musik på dvd en betydligt mer framträdande roll än på de svenska biblioteken i vår undersökning.

Sammanfattningsvis kan man ge två svar på ovanstående fråga, beroende på vilket perspektiv man antar. Med de förutsättningar de har idag är det fortfarande det fysiska utbudet som såväl de svenska som de danska medelstora folkbiblioteken önskar utveckla och förbättra, men på längre sikt är det tjänsterna för utlåning av musik över Internet som de hyser störst förhoppningar till. Många svenska bibliotek uttrycker att de är ganska säkra på att det är just dessa tjänster som kommer att gälla i framtiden och de tror inte att cd-skivorna kommer att finnas kvar särskilt länge till.

Dock är de danska respondenterna generellt sett mer positiva än de svenska till de befintliga Internettjänsterna, vilket troligen beror på att de danska tjänsterna erbjuder längre lånetid än vad Musikwebb, som för närvarande är den enda svenska tjänsten för utlåning av populärmusik över Internet, erbjuder för stora delar av utbudet.

De danska biblioteken brottas dock med ett problem som de svenska än så länge sluppit, nämligen den så kallade karenstiden, som innebär att de måste vänta fyra månader efter att ett verk givits ut innan de tillåts erbjuda detta till utlån. Våra danska respondenter menar att användarna i regel inte vill vänta så länge och att lagen därför ofta leder till att dessa istället skaffar musiken på annat vis, legalt eller illegalt. De danska bibliotekens önskan och möjlighet att vara ett uppdaterat alternativ till den illegala nedladdning och annan form av musikedistribution förhindras tyvärr därmed effektivt.

7 Källförteckning

7.1 Litteratur

Ansvarsbiblioteksystemet [Elektronisk]

Tillgänglig: <<http://www.kb.se/bibsam/kjell/absystem.htm>> (2007-05-27).

Bell, Judith (1993). *Introduktion till forskningsmetodik*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bergquist, Susanne & Bergquist, Madeleine (2005). *Kulturarv, efterfrågan och musikalisk mångfald - En fallstudie kring bibliotekariers och användares uppfattningar om musikbibliotekets uppdrag och roll*. Lunds Universitet. Biblioteks och informationsvetenskap. Magisteruppsats. (2005:6)

Brandel, Tobias (2006). Gratis nedladdning fiasko för bibliotek. *Svenska Dagbladet*, 25 Augusti.

Dansk Musikbiblioteksforening [Elektronisk]

Tillgänglig: <<http://dmbf.nu/musikbib/40aar.shtml>> (23/5 2007).

De kulturpolitiska målen (1996). [Elektronisk] Kräver Adobe Acrobat Reader.

Tillgänglig: <http://www.kulturradet.se/ovfiles/Kulturpolitiska_mal.pdf> (2007-04-24).

Ejlertsson, Göran (1996) *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Fakta om bibliotekerne [Elektronisk]

Tillgänglig: <<http://www.kum.dk/sw603.asp>> (2007-05-27).

Fremtidsmusikken i danske biblioteker. Forprojekt om formidling af netbåren musik via bibliotekerne. Århus kommunes biblioteker och Statsbiblioteket. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<<http://www.aakb.dk/graphics/portal/bibliotekerne/publikationer/musik.pdf>> (2003-04-23).

Furusten, Tomas (2001). *Växa i rocken: ungdomar, musik och upplevelseindustrin*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens utredningar.

Fonogrammen i kulturpolitiken. SOU (1979:1) Stockholm: Liber Förlag.

Forventninger til fremtidens folkebibliotek – Brugerundersøgelse i Århus Kommune, PLS Consult, 1997.

Info-samfundet år 2000. Rapport fra udvalget om informationssamfundet år 2000 (1994). Forskningsministeriet.

Kulturstatistik 2000 (2000). Lund: Wallin & Dalholm.

Kulturstatistik 2002 (2002). Trelleborg: Berlings Skogs.

Kulturpolitikens inriktning (SOU. 1995:84).

Kvist, Linn ,Olofsson, Liv Lundström (2005). *Kvalitet: självklar måttstock eller förlegat tankesätt? Sju inköpsansvariga bibliotekariers syn på kvalitet i musiksammanhang*. Borås: Bibliotekshögskolan, Biblioteks och informationsvetenskap. Magisteruppsats. (2005:57)

Litteraturen, läsandet och språket [Elektronisk]
Tillgänglig: <<http://www.regeringen.se/sb/d/5969>> (2007-05-27).

Lov om folkebiblioteker m.v. Nyt fra Nyhavn, særnummer 5, 1994.

Lov om biblioteksvirksomhed (2000) [Elektronisk]
Tillgänglig: <http://www.ft.dk/Samling/19991/lovforslag_som_vedtaget/L78.htm> (2003-04-24).

Lundberg, Dan, Malm, Krister & Ronström, Owe (2000). *Musik, medier, mångkultur. Förändringar i svenska musiklandskap*. Hedemora: Gidlunds förlag.

Mild, Ulrika (2004). *Musik på Internet – framtiden för bibliotekens musikavdelningar?*. Borås: Bibliotekshögskolan. Biblioteks och informationsvetenskap. Magisteruppsats. (2004:120)

Musik och folkbibliotek: rapport om en kartläggning av folkbibliotekens musikverksamhet (Ds U 1983:13). Stockholm: Liber.

Netbårne musikressourcer. Lydfiler – nodefiler. Arbejdsgruppen vedr. Etablering og formiddling af netbårne musikressourcer i det samarbejdende biblioteksvæsen. (2001) Köpenhamn: Biblioteksstyrelsen. [Elektronisk]
Tillgänglig: <<http://www.bs.dk/downloads/1890/musik1.pdf>> (2003-04-23).

Neumann, Iver B (2003). *Mening, materialitet, makt : en introduktion till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Sven (2003). *Kulturens nya vägar- Kultur, kulturpolitik och kulturutveckling i Sverige*. Malmö: Polyvalent.

Ny kulturpolitik. SOU (1972:66) Stockholm: Liber Förlag/Allmänna förlag.

Musiken, människan, samhället : musikutbildning i framtidsperspektiv : principbetänkande. Organisationskommittén för högre musikutbildning (1976). Stockholm : LiberFörlag/Allmänna förlag.

Schelin, Karin (2004) *Populärmusik på folkbibliotek : en studie kring urval.* Borås: Bibliotekshögskolan. Biblioteks och informationsvetenskap. Magisteruppsats. (2004:94)

Svenning, Conny (2003) *Metodboken.* Eslöv: Lorentz Förlag.

Sveriges Bibliotekslag (SFS 1996:1596).

Talja, Sanna (2001). *Music, culture and the library: an analysis of discourses.* London: Scarecrow Press.

Tampere Universitet [Elektronisk]
Tillgänglig: <<http://www.uta.fi/~lisaka>> (2007-04-23).

Trost, Jan (2001). *Enkätboken.* Lund: Studentlitteratur.

UBIS-rapporten, Betänkning om Bibliotekerne i informationssamfundet. Betänkning nr. 1347 (1997). Udvalget om Bibliotekerne i Informationssamfundet (UBIS), Kulturministeriet. Tillgänglig: <<http://www.kum.dk/sw1602.asp>> (2007-04-23).

Værd at vide om Biblioteksstyrelsen [Elektronisk]
Tillgänglig: <<http://www.bs.dk>> (2007-04-23).

Vind, Tine (2000). *Musik på biblioteker.* Köpenhamn: Biblioteksstyrelsen.

Winter Jörgensen Marianne & Phillips Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod.* Lund: Studentlitteratur.

Wikström, Emilia (2003). *MUSIK PÅ BIBLIOTEK - införandet av obligatorisk musikförmedling på danska folkbibliotek.* Lunds Universitet. Biblioteks och informationsvetenskap. Magisteruppsats. (2003:24)

7.2 Använda webbplatser

Biblioteksstyrelsen: www.bs.dk

BTJ: s Musikwebb: www.btj.se

Det Virtuelle Musikbibliotek: www.def-musikportal.dk

E-Klassiker: www.btj.se

Emusic.com: www.emusic.com

Kulturrådet: www.kulturradet.se

Mamut: www.mamut.se

Naxos: www.naxos.se

7.3 Otryckta källor i författarnas ägo

Sammanlagt 80 enkäter utförda på svenska och danska små och medelstora folkbibliotek. Av dessa är 55 svenska och 25 danska.

Biblioteksundersökning

Hej!

Vi är två studenter vid Lunds Universitet som läser Biblioteks- och informationsvetenskap. Vi håller nu på att skriva vår magisteruppsats och skulle vara väldigt tacksamma om ni ville ta er tid att besvara denna enkät, gjord i syfte att undersöka folkbibliotekens inställning till att tillhandahålla populärmusik.

Med populärmusik avser vi all musik som inte är klassisk musik, jazz, blues, musikalmusik eller folkmusik.

Vi hoppas att ni kan ta er tid att besvara frågorna i denna enkät, vilket bör ta mellan 5 och 15 minuter, då det vore till mycket stor hjälp för oss!

Har ni några frågor så tveka inte att kontakta oss på steve@neostalgia.org

Tack på förhand,
Martina Persson och Steve Nilsson
BIVIL - Lunds Universitet
Enkät

1. Hur många invånare har den kommun som biblioteket verkar i?

2. Erbjuder ni idag era användare möjlighet att låna populärmusik?

Nej

Ja, sedan år

3. Om inte, är det något ni överväger att göra?

4. Om ni erbjuder populärmusik, vilka målsättningar har ni i så fall med detta?
Om ni inte erbjuder populärmusik, varför inte?

5. Har ni någon / några i personalen med ansvar för musikområdet?

6. Om ni erbjuder musik, vilken roll vill ni ha i det allmänna musiklivet och för den enskilde användaren med musikbehov?

Rangordna från 1 till 6, där

6 är den roll ni anser vara er viktigaste

1 2 3 4 5 6

Att visa exempel på den variation och alla de genrer som finns inom populärmusik

Att vara ett alternativ till det kommersiella utbudet

Att stödja det lokala musiklivet genom att vara en kanal för lokala artister och skivbolag att nå ut med sin musik

Att erbjuda musik som går hem hos den breda massan

Att tillhandahålla de verk som anses vara de mest betydelsefulla inom populärmusiken

Att tillhandahålla musik som efterfrågas av bibliotekets besökare

Ev. kommentarer

7. Vilka åldersgrupper är främsta målgrupperna för er musikverksamhet (ange maximalt 2 alternativ)?

Vi har ingen musikverksamhet

Barn (0-12)

Ungdomar (13-19)

Vuxna (20-64)

Pensionärer (65+)

8. Ange de sätt ni idag erbjuder musik på.

Vi har ingen musikverksamhet

cd-skivor

musik-dvd

Internet, streaming

Internet, nedladdning. I så fall, vilka tjänster _____

Ev. kommentarer

9. Om ni tillhandahåller en fysisk skivsamling, hur många exemplar innehåller denna på ett ungefär?

10. Rangordna de sätt ni vill erbjuda populärmusik på, från 1-4, där 4 är det alternativ ni helst erbjuder musiken på.

	1	2	3	4
cd-skivor	☐	☐	☐	☐
musik-dvd	☐	☐	☐	☐
Internet, nedladdning	☐	☐	☐	☐
Internet, streaming	☐	☐	☐	☐
Ev. kommentarer				

11. Vilken lånetid anser du vara den kortaste som är acceptabel för cd-skivor?

Ange

12. Vilken lånetid anser du vara den kortaste som är acceptabel för lån över Internet?

Ange

13. Om ni erbjuder populärmusik, hur viktiga är följande kriterier för hur er samling är uppbyggd? Rangordna de sex olika alternativen från 1 till 6, där 6 är viktigast.

	1	2	3	4	5	6
Att den innehåller de verk som anses vara de mest betydelsefulla inom populärmusiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att den innehåller musik som efterfrågas av bibliotekets besökare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att den innehåller musik som går hem hos den breda massan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att den innehåller alternativ till kommersiell musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att den innehåller musik från lokala artister eller skivbolag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att det är en bred samling där många olika musikstilar finns representerade	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentarer, t ex vad du anser inte hör hemma i bibliotekets samling						

14. Hur viktiga är följande aspekter om ni ska erbjuda populärmusik över Internet? Rangordna de sju alternativen från 1 till 7, där 7 är viktigast.

	1	2	3	4	5	6	7
Att utbudet är stort	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att stora och välkända artister finns med	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att många olika genrer finns representerade	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att lånetiden är minst en vecka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att musiken går att spela i mp3-spelare	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att det är lätt för låntagarna att komma igång och hitta det de söker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att biblioteken har möjlighet att påverka utbudet, eller vad som lyfts fram	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Hur betydelsefulla är följande eventuella fördelar med att låna ut musik över Internet? Värdera varje fördel från 1 till 5, där 1 = ingen fördel alls 5 = avgörande fördel

	1	2	3	4	5
Att låntagarna inte behöver ta sig till biblioteksbyggnaden	☐	☐	☐	☐	☐
Att flera låntagare kan låna samma musik samtidigt	☐	☐	☐	☐	☐
Att det möjliggör ett stort utbud	☐	☐	☐	☐	☐
Att man slipper svinn och skadade skivor	☐	☐	☐	☐	☐
Att det inte är utrymmeskrävande	☐	☐	☐	☐	☐

16. Hur betydelsefulla är följande eventuella nackdelar med att låna ut musik över Internet? Värdera varje nackdel från 1 till 5, där 1 = ingen nackdel alls 5 = avgörande nackdel

1 2 3 4 5

Att låntagarna inte behöver besöka biblioteksbyggnaden

Att möjligheterna att kontrollera utbudet är små

Att de större skivbolagen bara erbjuder väldigt korta lånetider

17. Om ni erbjuder populärmusik, när anses en del av samlingen, t.ex. en cd-skiva, vara ett bra inköp, vilka är bedömningskriterierna?

18. Är du nöjd med den musikverksamhet biblioteket bedriver idag eller skulle du vilja ändra på något, i så fall vad? Om musikverksamheten inte ser ut som du skulle önska, vilka anledningar ser du i så fall till detta?

19. Om du vill ge vidare kommentarer gällande någon av frågorna får du gärna göra det här.

Fortsätt vid senare tillfälle

Lämna in

Powered by [Opinio](#)

Bilaga 2

Biblioteksundersøgelse

Hej,

vi er to studerende, der læser biblioteksvidenskab på Lunds Universitet. Vi er ved at skrive vores speciale og vil være meget taknemmelige, hvis I vil udfylde dette spørgeskema. Det er lavet med formålet at undersøge folkebibliotekernes indstilling til at give adgang til populærmusik.

Med populærmusik mener vi al musik, der ikke er klassisk musik, jazz, musicals eller folkemusik.

Vi håber, at I vil tage jer tid til at svare på spørgeskemaet – det tager mellem 5 og 15 minutter at udfylde. Det vil være til stor hjælp for os!

Hvis I har spørgsmål, så tøv endelig ikke med at kontakte os på: steve@neostalgia.org

På forhånd tak,
Martina Persson og Steve Nilsson
BIVIL - Lunds Universitet
spørgeskemae

1. Hvor mange indbyggere har den kommune som biblioteket tilhører?

vælg

2. Giver I jeres brugere mulighed for at låne populærmusik?

Nej

Ja, siden år

3. Hvis ikke, er det noget som I overvejer at gøre?

vælg

4. Hvis I tilbyder populærmusik, hvad er i så fald formålet med at gøre det?
Hvis I ikke tilbyder populærmusik, hvorfor ikke?

5. Har nogen i personalet et særligt ansvar for musikområdet?

vælg

6. Hvis I tilbyder populærmusik, hvilken rolle ønsker I at have i det offentlige musikliv og for den enkelte bruger med et musikbehov?
Rangordn fra 1 til 6, hvor
6 er den rolle, som I mener er den vigtigste.

At vise eksempler på den variation og de genrer, der findes indenfor populærmusik

1 2 3 4 5 6

At være et alternativ til det kommercielle udbud

At støtte det lokale musikliv gennem at være en kanal for lokale kunstnere og pladeselskaber til at nå ud med deres musik

At tilbyde musik der er populært i den brede befolkning

At give adgang til de værker, som regnes blandt de mest betydningsfulde indenfor populærmusik

At give adgang til musik der efterspørges af bibliotekets besøgende

Evt. kommentarer

7. Hvilke aldersgrupper er de vigtigste målgrupper for jeres musikvirksomhed? (angiv maksimum 2 alternativer)

Børn (0-12)

Unge (13-19)

Voksne (20-64)

Pensionister
(65+)

8. Angiv de måder som I nu tilbyder populærmusik på.

Vi tilbyder ikke nogen populærmusik

CDer

Musik-DVDer

Internet, streame

Internet, downloade. Angiv i så fald tjeneste

Evt. kommentarer

9. Hvis I giver adgang til en fysisk musiksamling, hvor mange eksemplarer indholder den?

10. Rangordn de måder hvorpå I vil tilbyde musik, hvor
4 er det I synes mest om, og 1 er det I synes mindst om.

1 2 3 4

- CDer
- Musik-DVDer
- Internet, downloade
- Internet, streamer
- Evt. kommentarer

11. Hvilken tid anser du som værende den kortest acceptable for udlån af CDer? vælg
12. Hvilken tid anser du som værende den kortest acceptable for udlån over internet? vælg
13. Hvis I tilbyder populærmusik, hvor vigtige er følgende kriterier for, hvordan jeres samling er opbygget? Rangordn de seks forskellige alternativer mellem 1 og 6, hvor 6 er det vigtigste.

	1	2	3	4	5	6
At den indholder de værker, som regnes blandt de mest betydningsfulde indenfor populærmusik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At den indholder musik, der efterspørges af bibliotekets besøgende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At den indholder musik der er populært i den brede befolkning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At den indholder alternativer til kommerciel musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At den indholder musik fra lokale kunstnere eller pladeselskaber	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At det er en bred samling, hvor mange forskellige musikgenrer er repræsenteret	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Kommentarer, eksempelvis hvad du ikke synes bør være en del af bibliotekets samling.

14. Hvor vigtige er følgende aspekter, hvis I skal tilbyde populærmusik over Internettet? Rangordn de syv alternativer fra 1 til 7, hvor 7 er vigtigst.

	1	2	3	4	5	6	7
At udbuddet er stort	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At store og velkendte kunstnere findes i samlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At mange forskellige genrer er repræsenteret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At lånetiden er mindst en uge	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At musikken er mulig at spille i en MP3-spiller	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At det er nemt for lånerne at komme i gang med at finde det de søger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At bibliotekerne har mulighed for at påvirke udbuddet eller hvad der bliver eksponeret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Hvor betydningsfulde er følgende mulige fordele ved at udlåne musik over internettet? Vurder hver fordel fra 1 til 5, hvor 1 = Ikke en fordel 5 = En afgørende fordel

	1	2	3	4	5
At lånerne ikke behøver at komme hen på biblioteket	☐	☐	☐	☐	☐
At flere lånere kan låne den samme musik samtidig	☐	☐	☐	☐	☐
At det muliggør et stort udbud	☐	☐	☐	☐	☐
At man slipper for svind og skadede CDer/DVDer	☐	☐	☐	☐	☐
At det ikke kræver plads	☐	☐	☐	☐	☐

16. Hvor betydningsfulde er følgende eventuelle ulemper ved at udlåne musik over internettet? Vurder hver ulempe fra 1 til 5, hvor 1 = Overhovedet ikke en ulempe 5 = En afgørende ulempe

	1	2	3	4	5
At lånerne ikke behøver at komme hen på biblioteket	☐	☐	☐	☐	☐
At mulighederne for at kontrollere udbuddet er lille	☐	☐	☐	☐	☐
At de store platteselskaber kun tilbyder meget korte lånetider	☐	☐	☐	☐	☐

17. Hvis I tilbyder populærmusik, hvornår mener I at en del af samlingen, f. eks. en CD, vil være et godt indkøb? Altså hvad er bedømmelseskriterierne?

18. Er du tilfreds med den musikvirksomhed, som biblioteket driver idag, eller ønsker du at ændre på noget? I så fald hvad?

19. Hvis du har flere kommentarer til nogen af spørgsmålene, må du gerne gøre det i feltet nedenfor.